

แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง
โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

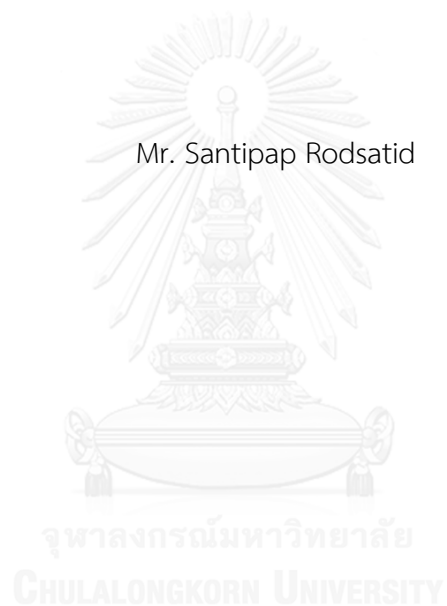
บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR PROMOTING LIFELONG LEARNING IN URBAN COMMUNITIES
USING THE COLLABORATION AMONG FAMILIES, TEMPLES AND SCHOOLS

Mr. Santipap Rodsatid

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง
	โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน
โดย	นายสันติภาพ รอดสถิตย์
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์

.....คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. ชลทิตย์ เอี่ยมสำอางค์)

สันติภาพ รอดสติภัย : แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (GUIDELINES FOR PROMOTING LIFELONG LEARNING IN URBAN COMMUNITIES USING THE COLLABORATION AMONG FAMILIES, TEMPLES AND SCHOOLS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, 206 หน้า.

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง 2. เพื่อนำเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน วิธีดำเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชน พระ บุคลากรทางการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยชุมชน วัด และโรงเรียนอยู่ในบริเวณเดียวกัน จำนวน 870 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย(แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)และสถิติเชิงอ้างอิงโดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของสเปียร์แมน(Spearman's rank Correlation coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการเห็นประโยชน์ส่วนรวม($r = .611$) การสื่อสารกัน($r = .606$) เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น($r = .616$) การจัดการ ($r = .694$) ผู้นำ($r = .695$) และความร่วมมือจากภายนอก($r = .690$) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับทัศนคติความร่วมมือ($r = .418$) และความรับผิดชอบ($r = .584$) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยมี 5 ปัจจัยคือ การจัดการ ความร่วมมือจากภายนอก ความรับผิดชอบ ผู้นำ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

2) แนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนประกอบด้วยแนวทาง 5 ด้านได้แก่ ด้านการจัดการ บ้าน วัด และโรงเรียนมีการจัดการอย่างโปร่งใสและแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากความร่วมมือในชุมชน ด้านความร่วมมือจากภายนอก บ้าน วัด และโรงเรียนประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนด้านต่างๆ ด้านความรับผิดชอบ คนในชุมชนปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่และรู้สึกถึงความสำคัญของตนเองที่จะสามารถพัฒนาชุมชนได้ ด้านผู้นำ ผู้นำบ้าน วัด และโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม คนในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ที่ตนเองและชุมชนจะได้รับจากความร่วมมือและเข้าร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต ปลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน ปลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2558

5483491927 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS: COLLABORATION / FAMILIES TEMPLES AND SCHOOLS / URBAN COMMUNITIES

SANTIPAP RODSATID: GUIDELINES FOR PROMOTING LIFELONG LEARNING IN URBAN COMMUNITIES USING THE COLLABORATION AMONG FAMILIES, TEMPLES AND SCHOOLS.
ADVISOR: ASST. PROF. WORARAT PATHUMCHAROENWATTANA, 206 pp.

This survey research aims to 1) Study factors promoting lifelong learning in urban communities, using collaboration amongst families, temples and schools. 2) Develop guidelines for promoting lifelong learning in urban communities, using collaboration amongst families, temples and schools. A descriptive research methodology, and quantitative research methods were used to survey 870 people in urban communities with regards to families, temples and schools. The research tool was a questionnaire which was analyzed by descriptive statistics. (frequency, percentage, arithmetic mean and standard deviation). Results were analyzed using the Spearman correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis.

The result of collaboration among families, temples and schools for promotion of lifelong learning in urban communities was positively correlated at a high level with communication ($r = .606$), respect to human rights ($r = .616$), management ($r = .694$), leadership ($r = .695$), and the collaboration of people outside communities ($r = .690$). A positive correlation was also observed at a moderate level with collaborative attitude ($r = .418$), and responsibility ($r = .584$). At .01 level of significance. There are five factors that affect the collaboration among families, temples and schools for promoting lifelong learning in urban communities; management, the collaboration of people outside communities, responsibility, leadership, caring for common interest in respectively at .05 level of significance.

The guidelines developed for promoting lifelong learning in urban communities using collaboration among families temples and schools included five aspects: management; organizations should be uncorrupt and demonstrate the advantages of community cooperation, the collaboration of people outside communities ; organizations should cooperate with public and private organizations, responsibility people who live in communities should do their own work effectively and realize the importance of themselves to their communities' development, leadership ; leaders should show their efforts to promote lifelong learning , and caring for common interest ; people in their communities should realize the advantages they will gain from after they cooperate in promoting lifelong leaning.

Department: Lifelong Education

Student's Signature .....

Field of Study: Non-Formal Education

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2015

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้และความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายท่านซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา ดร.ชลทิพย์ เอี่ยมสำอาง และ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชญญา รัตน์อุบล คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิด คำปรึกษา แนะนำ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ ความห่วงใยแก่ผู้วิจัย และให้กำลังใจอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิตทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยและให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตา ความกรุณาของทุกท่าน จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์ ดร.ชนินทร สุขเจริญ ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ พระมหารัตนากร ที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาตรวจสอบเครื่องมือวิจัยฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนด้วยดีเสมอมา ขอขอบคุณณัฐริกา ณัฐภาพ รอดสถิตย์ ที่เป็นกำลังใจที่ดีที่สุดตลอดมา

ขอบพระคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ในสาขาวิชาการศึกษา นอกระบบโรงเรียน ที่ได้ร่วมแบ่งปันความสุขด้วยกันตลอดมา เป็นกำลังใจและช่วยเหลือมาโดยตลอด และขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีความเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญรูปภาพ.....	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามของการวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
สมมติฐานในการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย	10
คำจำกัดความในการวิจัย	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	13
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	15
แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	15
ตอนที่ 1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต.....	17
ตอนที่ 2 แนวคิดความร่วมมือ	28
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน	34
ตอนที่ 4 ชุมชนเมือง.....	42
ตอนที่ 5 แนวคิดตัวแปรที่ที่ศึกษา.....	49
ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	74

กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	80
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	82
ชั้นที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง.....	82
ชั้นที่ 2 นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความ ร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน.....	91
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	96
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน.....	98
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง.....	116
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการ เรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง.....	120
ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ใน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง.....	128
ตอนที่ 5 ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน	130
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	144
สรุปผลการวิจัย	145
อภิปรายผลการวิจัย.....	153
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	167
รายการอ้างอิง.....	169
ภาคผนวก.....	178
ภาคผนวก ก รายงานผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	179
ภาคผนวก ข รายงานผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการตอบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย	181

ภาคผนวก ค รายงานผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์ ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม(Focus Group).....	183
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC).....	185
ภาคผนวก จ. เครื่องมือในการวิจัย แบบสอบถามปัจจัย	189
ภาคผนวก ฉ. แนวทางการสนทนากลุ่ม	200
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	206

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท.....	43
ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบองค์ประกอบของเมืองและชนบท.....	45
ตารางที่ 3 การเลือกวิธีการกลุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยเลือกเขต กรุงเทพชั้นในด้านตะวันตกและตะวันออกและด้านตะวันตกโดยได้คัดเลือกเขตที่ศึกษาตาม จำนวนชุมชนมากที่สุด.....	83
ตารางที่ 4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม.....	86
ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	98
ตารางที่ 6 ผลจากการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยรวม	103
ตารางที่ 7 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านทัศนคติความ ร่วมมือ รายชื่อ	104
ตารางที่ 8 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านความร่วมมือ รายชื่อ.....	105
ตารางที่ 9 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านเห็นแก่ ประโยชน์ส่วนรวม รายชื่อ	106
ตารางที่ 10 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านการสื่อสาร รายชื่อ.....	107
ตารางที่ 11 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านการเคารพ สิทธิในตัวเอง รายชื่อ.....	108

ตารางที่ 12 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านการจัดการรายข้อ.....	109
ตารางที่ 13 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านผู้นำ รายข้อ ...	110
ตารางที่ 14 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านความร่วมมือจากภายนอก รายข้อ	111
ตารางที่ 15 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยรวม	112
ตารางที่ 16 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านเครือข่ายความร่วมมือรายข้อ.....	113
ตารางที่ 17 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านผลของความร่วมมือรายข้อ.....	114
ตารางที่ 18 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตรายข้อ.....	115
ตารางที่ 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง.....	116
ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y)ในชุมชนเมือง.....	120
ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ(Y ₁).....	122
ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลของความร่วมมือ(Y ₂)	124

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลของความร่วมมือ(Y_3)	126
---	-----

สารบัญรูปภาพ

รูป 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย 81

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และ สังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดการสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งทำให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าของคนและสังคมนั้นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นๆหรือสังคมนั้นๆต้องได้รับการศึกษา และการศึกษานั้นไม่ได้หมายรวมเพียงแค่การศึกษาทางด้านวิชาการเพียงเท่านั้นแต่ยังมุ่งถึงการสืบสานทางวัฒนธรรม การจัดการศึกษาโดยใช้สภาพแวดล้อม และเกื้อหนุนของปัจจัยที่ทำให้การศึกษานั้นประสบผลสำเร็จ โดยที่การจัดการศึกษานั้นจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมมีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข(ตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545) ฉะนั้นการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า ทันท่วงทีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาคนโดยการให้การศึกษาเพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆด้านอย่างต่อเนื่องและมั่นคงตามศักยภาพของบุคคล(วิมลพรรณ กุญแจทอง, 2551)

นอกจากนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ยังได้กล่าวถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยมีสามรูปแบบ ประกอบไปด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งในการศึกษาหาความรู้ของคนเรานั้นเริ่มตั้งแต่คลอดขึ้นมาเป็นทารกที่เริ่มหัดฟังเสียงต่างๆ เกิดการเรียนรู้ทางด้านสัมผัสทั้ง 5 ตั้งแต่ในวัยทารกจนได้เจริญเติบโตเข้าสู่วัยเด็กที่ได้รับการศึกษาในโรงเรียนทั้งในระดับปฐมวัย และในระดับประถมศึกษา จบจนย่างเข้าในวัยมัธยมและอุดมศึกษา และเมื่อมีอายุที่เพิ่มมากขึ้นในระหว่างวัยทำงานนั้น มนุษย์เราก็ยังคงต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อนำมาพัฒนาอาชีพตนเอง หรือตอบสนองความต้องการที่จะอยากรู้อยากเห็นของตนเอง ทำให้ได้สังเกตว่าในช่วงชีวิตของคนเราหนึ่งคนนั้นได้เกิดการศึกษาอยู่

ตลอดเวลาและตลอดไปจนตราบถึงวาระสุดท้ายของชีวิต การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของคุณคนจึงไม่หยุดนิ่งเพียงที่โรงเรียน แต่บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงช่วงสุดท้ายของชีวิต นั่นคือการบูรณาการ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าด้วยกัน บุคคลสามารถที่จะเลือกศึกษาได้ในช่วงเวลาต่างๆของชีวิตตามความต้องการและเหมาะสม การศึกษาและการเรียนรู้จึงเกิดขึ้นได้ทุกแห่งหนไม่ว่าจะเกิดขึ้นในครอบครัว วัด ชุมชน สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ และแหล่งการเรียนรู้ต่างๆในสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงกลายเป็นความจำเป็นของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันอย่างยิ่งยวด (อาชัญญา รัตนอุบล, 2554) โดยการศึกษาตลอดชีวิตนั้นจะต้องประกอบไปด้วยการจัดการศึกษาทั้งหมด 3 ส่วนคือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2)พ.ศ.2545 ได้ให้ความสำคัญในการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันในด้านการศึกษา การเข้าถึงของประชาชนเพื่อให้ได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน การกระจายอำนาจในการจัดการเรียนรู้ การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อร่วมกันจัดการศึกษา สามารถเลือกเรียนได้ตามความสนใจของผู้เรียน ทั้งหมดนี้เพื่อให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษา และสามารถที่จะเรียนได้อย่างต่อเนื่องสามารถนำไปใช้เป็นทักษะชีวิตในการประกอบอาชีพได้และการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งและมีคุณภาพนั้น จะต้องเพิ่มความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้จากการศึกษาโดยอาศัยการเรียนรู้จากบุคคล ครอบครัวชุมชนและองค์กรทุกองค์กรในชุมชนช่วยในการจัดการศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมสถานการณ์ของสังคมไทยและสังคมโลก (จินตนา สุจจันท์, 2549)

หลักการสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาคือการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งการดำเนินการให้บรรลุตามหลักการดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้นำชุมชนและผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้กล่าวถึงเรื่องการจัดการศึกษาในมาตรา 8 ข้อที่ 2. ว่าให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและในมาตรา 9 ข้อที่ 6 ได้กล่าวว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่น ๆ ความสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วมของสังคมและประชาชนในเรื่องการศึกษาไม่ใช่เรื่อง

ใหม่ในสังคมไทย เพราะแนวความคิดเรื่องนี้ได้มีการส่งเสริมและเผยแพร่ในงานการศึกษาของระบบโรงเรียนมาโดยตลอด โดยเฉพาะงานประเภทการศึกษาชุมชนและงานการพัฒนาชุมชนที่ต้องการให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดว่าปัญหาของชุมชนคืออะไร แนวความคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนเคยได้รับความสนใจอย่างเป็นรูปธรรมในการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 เป็นต้นมา(อุ้นตา นพคุณ, 2546)

ในปัจจุบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นแนวคิดสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการพัฒนาบุคคล ชุมชนและสังคม โดยรวมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมจากภาคส่วนและสถาบันต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานเรียนรู้ซึ่งมีบทบาทเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ สำหรับการจัดการเรียนรู้ ด้วยเหตุนี้ทุกภาคส่วนจึงจำเป็นต้องสร้างการร่วมมือกับชุมชนในการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ คนในชุมชนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สร้างการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร อันประกอบด้วย ทรัพยากรบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่นๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการเข้ามามีส่วนร่วมทั้งในด้านการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ ในท้องถิ่นเพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

ในปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกมีผลทำให้สังคมไทย ต้องปรับตัวให้ทันกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นผลทำให้ประชาชนมีพฤติกรรมเลียนแบบตะวันตก ทอดทิ้งเอกลักษณ์ที่ดั้งเดิมของสังคมไทยและมีค่านิยมให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าจิตใจ ผลของการพัฒนาในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา สังคมไทยได้รับอิทธิพลจากสังคมวัฒนธรรมจากตะวันตกจนเสียดุลยภาพ และเผชิญกับความเสื่อมถอยด้านคุณธรรมจริยธรรม สะท้อนได้จากการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหามากขึ้น ปัญหาในระดับครอบครัว การแย่งชิงทรัพยากรกันระหว่างชุมชน และปัญหาความคิดต่างทางการเมือง ขณะที่กระบวนการยุติธรรมแก้ไขปัญหาได้ไม่มากนัก มีพฤติกรรมเลียนแบบหรืออาจเกิดจากการเล็งดูของครอบครัวและชุมชน ขาดการใช้เหตุผล ขาดความเอื้อเฟื้อเอื้ออาทร ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคนในชาติโดยตรง(สำนักงานคณะกรรมการ

พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553) ซึ่งการพัฒนาทางเทคโนโลยีการสื่อสารทำให้ประเทศต่างๆ ติดต่อเชื่อมโยงกันได้ง่ายอย่างรวดเร็ว ดังนั้นสภาพการณ์ภายนอกประเทศจึงมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดการพึ่งพาและการแข่งขันควบคู่กันไป ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบนี้เช่นกัน กระแสวัฒนธรรมต่างชาติที่ไหลบ่าเข้ามาทางสื่อมวลชนรูปแบบต่างๆ ทำให้ค่านิยมของไทยเปลี่ยนไป ยึดติดกับกระแสวัตถุนิยม และบริโภคนิยมมีการแข่งขันอย่างรุนแรง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมด้านต่าง ๆ ตามมาเช่น ยาเสพติด ครอบครัวแตกแยก อาชญากรรม ความเจริญได้กระจายสู่ภูมิภาค ทำให้สังคมเปลี่ยนเป็นสังคมเมือง (จินตนา สุขจรรย์, 2549)

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่การพัฒนาสมัยใหม่จากพื้นฐานที่เป็นประเทศเกษตรกรรมสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นชุมชนเมือง เกิดการอพยพ การสร้างชุมชนเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและไม่มีแผนรองรับ ปัญหาความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัญหาความยากจนมีความรุนแรงมากขึ้นรวมทั้งความไม่เท่าเทียมในการจัดบริการพื้นฐาน และการเจริญเติบโตของเมืองยังได้ก่อให้เกิดความแออัด ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก ชุมชนผู้มีรายได้น้อย กระจุกกระจายในเมืองต่างๆ โดยกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และเมืองใหญ่ ทั้งยังต้องเผชิญกับปัญหาหลายด้าน ทั้งด้านกายภาพเศรษฐกิจ สังคม และการอยู่อาศัย (วิมลพรรณ กุญแจทอง, 2551) และการกลายเป็นเมืองมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตทั้งหลายอย่างทั่วถึงกันหมด ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ ต้นไม้หรือสิ่งของไม่มีชีวิต การเปลี่ยนแปลงซึ่งมีผลมาจากการกลายเป็นเมืองนี้ อาทิวถีชีวิตของผู้คนต้องเปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้าน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันก็เป็นความสัมพันธ์เชิงเศรษฐกิจ คือเป็นพ่อค้า ลูกค้านั่นเป็นต้น(วิมลพรรณ กุญแจทอง, 2551) อีกทั้งความแตกต่างทางด้านต่างๆในสังคมเมืองทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจทำให้ผู้ที่มีรายได้มากกว่าสามารถที่จะจัดการศึกษาให้กับตนเองได้มากกว่า(มิถุนา อนุเสน, 2545) รวมถึงโอกาสในการประกอบอาชีพที่จะเปิดกว้างให้แก่ผู้ที่มีความรู้ ทักษะทางด้านต่างๆโดยเฉพาะในชุมชนเมืองและประเทศไทยที่กำลังจะเข้าสู่เศรษฐกิจประชาคมอาเซียน(ประเสริฐ บุญเรือง, 2555)

จากรายงานสถานการณ์ความเป็นอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) พบว่า การจัดการความรู้ในชุมชนแม้ว่าจะยังอยู่ในระดับต่ำอยู่ แต่การเรียนรู้ร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆมากยิ่งขึ้นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ "การสร้างกระบวนการเรียนรู้" ให้เกิดขึ้นในองค์กรชุมชนอย่างแท้จริงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดย

หน่วยงานภาครัฐและองค์การพัฒนาเอกชนได้มีการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ผ่าน ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาชุมชน อาชีพ แม้ว่านโยบายการศึกษาจะมีการกำหนดแนวทาง การสนับสนุนการมีส่วนร่วมทุกรูปแบบและทุกระดับการศึกษาจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ตลอดชีวิตอย่างต่อเนื่อง แต่จากการประเมินผลการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาจากภาคส่วนต่างๆ ยังมีค่อนข้างน้อย สภาพโอกาสการเรียนรู้ตลอดชีวิตของ ประชาชนยังมีช่องว่างทางการศึกษาอยู่มาก เนื่องจากระบบสถานศึกษาได้ผูกขาดการจัดการศึกษา เกือบทั้งหมด การจัดการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับภูมิสังคมในแต่ละพื้นที่จึงทำให้การเรียนรู้ตลอดชีวิต หลุดออกไปจากวิถีชีวิตของประชาชน ประชาชนในประเทศยากจนมากจึงยังไม่ได้รับโอกาสทาง การศึกษาอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพอย่างแท้จริง(กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา, 2557) ในขณะที่เดียวกันการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยยังขาดการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ และขาดความต่อเนื่อง โดยเฉพาะการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งมีความสัมพันธ์และสำคัญต่อการดำรงชีวิต ที่ดี ของประชาชนทั่วไปหรือเรียกได้ว่าเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายใต้สถานการณ์จากการขาดการมี ส่วนร่วมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550)ได้สรุปประเด็นในด้าน ความร่วมมือของของชุมชนเมืองว่า ชุมชนเมืองเป็นชุมชนที่มีความแตกต่างและหลากหลายในชุมชน หนึ่ง มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันภายในชุมชนค่อนข้างน้อย มีความสัมพันธ์ร่วมกันในชุมชนใน ลักษณะผิวเผิน มีความเป็นทางการค่อนข้างสูงและไม่เป็นกันเอง มีความสัมพันธ์กันแบบมีแบบแผน ชัดเจนและซับซ้อน โดยได้มีการศึกษาปัจจัยด้านต่างๆของชุมชน โดยมีการศึกษาปัจจัยด้านสภาพ ทั่วไปของชุมชน ปัจจัยด้านผู้นำชุมชน ปัจจัยด้านคณะกรรมการสถานศึกษา และปัจจัยด้าน คุณลักษณะบุคคลในชุมชน ส่วนผลการศึกษาปัจจัยด้านอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนสา หรับการจัดการศึกษานั้น มีการศึกษาถึงปัจจัยด้านการขาดความเข้าใจต่อการมีส่วนร่วม ปัจจัย ด้านความไม่ชัดเจนในบทบาทการมีส่วนร่วมทั้งในด้านจุดมุ่งหมายการมีส่วนร่วม เรื่องที่ควรมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วมและปริมาณของการมีส่วนร่วม รวมทั้งรูปแบบและวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ เหมาะสม (บุบผา เมฆศรีทองคำ, 2547; ยงยุทธ พนาสนธิ, 2546; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2547)รวมถึงเมื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้ในต่างประเทศ พบว่า ต่างให้ ความสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษาในพื้นที่ ขณะที่การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ของชุมชนเมืองในประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการ จัดสรรงบประมาณและกำลังคนเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ใช้บริการในการค้นคว้าหาความรู้ตามความสนใจที่หลากหลาย แต่ปรากฏว่าแหล่งเรียนรู้ส่วนใหญ่ยังไม่มีผู้เข้าไปใช้บริการเท่าที่ควร ซึ่งผลการวิจัยหลายฉบับสะท้อนให้เห็นถึงการไม่มีส่วนร่วมของชุมชน อีกทั้งรูปแบบของแหล่งเรียนรู้ไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้รับบริการได้(มิ่งขวัญ คงเจริญ, 2553; ระวี สัจจโสภณ, 2556)

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน การส่งเสริมให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาเนื้อหาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นกระบวนการหลักที่มีความสำคัญมากในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) หรือสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Society) โดยองค์กรทุกภาคส่วนได้นำสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าวสู่การปฏิบัติจริง โดยหน่วยงานทุกระดับ ในการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนชาวไทยอย่างจริงจังและเป็นระบบมากขึ้น

บ้านหรือสถาบันทางครอบครัว เป็นสถาบันที่เก่าแก่และมีความสำคัญที่สุดหน่วยหนึ่งของสังคม ครอบครัวไทยเมื่ออดีตเป็นครอบครัวที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นจุดศูนย์กลางของการปฏิบัติหน้าที่ทั้งในด้านสถาบันการศึกษา สถาบันทางเศรษฐกิจ และสถาบันทางการปกครอง อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า ครอบครัวทำหน้าที่ในการให้การศึกษาความรู้ ครอบครัวเป็นทั้งหน่วยผลิตและบริโภคในเชิงเศรษฐกิจรวม(दनัย ไชโยธา, 2546)โดยเฉพาะเรื่องของการศึกษาที่สถาบันครอบครัวนั้นมีหน้าที่ในการสอนในเรื่องต่างๆตั้งแต่บุคคลได้เกิดขึ้นมา การสอนทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในวัยเยาว์ตลอดจนสอนให้รู้ถึงสิทธิหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ สถาบันครอบครัวจึงเปรียบเสมือนสถาบันทุกสถาบันที่หล่อหลอมรวมกันไม่ว่าจะเป็นสถาบันทางการปกครอง สถาบันเศรษฐกิจและสถาบันการศึกษา โดยครอบครัวใดที่มีความรักความอบอุ่นก็จะทำให้เกิดผลดีต่อสังคม กล่าวคือสมาชิกในครอบครัวที่ได้อบรมสั่งสอนที่ดีก็จะเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม เป็นผู้ที่คอยพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวเดิน

ในอดีตพระราชโอรสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกลในการที่จะสร้างความเจริญให้กับพระพุทธศาสนาและอยู่มั่งคั่งถาวรกับประเทศไทยตลอดไป จึงมีพระราชดำริให้พระสงฆ์นั้นมีบทบาทอย่างมากในสังคมไทย โดยหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์คือเผย

แม่และบำรุงให้พระพุทธศาสนานั้นอยู่ตลอดไป และยังมีหน้าที่ให้การศึกษาแก่คนในชาติโดยให้พระสงฆ์นั้นเป็นครูผู้สอนแก่นักเรียนในสมัยนั้น ทำให้พระสงฆ์เป็นผู้ที่ขับเคลื่อนการศึกษาของชาติในขณะนั้น ทำให้วัดนั้นมีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงบ้าน วัด และโรงเรียนเข้าด้วยกัน นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาวัดกลายเป็นสถาบันหลักที่เชื่อมโยงสังคมไทยเข้าด้วยกัน

โรงเรียนหรือสถาบันทางการศึกษามีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา สร้างกระบวนการเรียนรู้หรือประสบการณ์ให้กับคนในสังคม แต่ในปัจจุบันสถาบันต่างๆที่เคยอยู่รวมกัน นั้นได้ลบลบบาทลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะเรื่องของบทบาทการเป็นสถาบันทางการศึกษา ที่คอยอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวเป็นคนดี ใช้เวลาอยู่ด้วยกันเพื่อที่จะสอนสิ่งต่างๆที่จำเป็นในการใช้ชีวิต ทบพวนความรู้ที่ได้รับมาจากโรงเรียน แต่กลับมีความเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้เป็นหน้าที่ของสถาบันทางการศึกษาซึ่งก็คือโรงเรียนเพียงอย่างเดียว (สุญาดา สุนทรสารทูล, 2552)

ดังนั้นสังคมกับ วัด จึงมีความผูกพันกันทางด้านจิตวิญญาณ ในสังคมไทยมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน ตั้งแต่เกิดจนตาย "บ้าน วัด และโรงเรียน" จึงเป็นทุนทางสังคม ที่มีมาคู่สังคมไทยสถาบันทั้ง 3 สถาบันจึงมีความสัมพันธ์ ในทางสังคมและเป็นตัวเชื่อมโยงกิจกรรมในชุมชนทั้ง มิติทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมลักษณะชุมชนที่ปรากฏในสังคมไทยจึงมักประกอบด้วย "บ้าน" (ชุมชน ซึ่งเป็นแหล่งรวมของผู้คน และระบบชีวิตที่ก่อเกิดกิจกรรมทางสังคมที่หลากหลาย) "วัด" (สถาบันศาสนา ซึ่งเป็นตัวขัดเกลา และปมเพาะวัฒนธรรมและศูนย์รวมจิตใจของชุมชน) "โรงเรียน" (สถานศึกษาเป็นตัวเพิ่มความรู้ และถ่ายทอดการศึกษาอย่างเป็นระบบ) โดยทั้ง 3 สถาบันเป็นกลไกที่ก่อให้เกิดกระบวนการสร้าง สังคมให้เข้มแข็ง พัฒนาให้เกิดเครือข่าย นำสู่การাত্রภาพและสังคมสมานฉันท์อันเป็นจุด ปลายทางของการพัฒนาชุมชนและสังคมได้อีกรูปแบบหนึ่ง (สุรียน จันทนกร, 2537)

ความถดถอยของสถาบันหลักของประเทศโดยเฉพาะในสังคมเมืองทำให้มีปัญหาทางการศึกษารวมถึงการจัดการที่ยังขาดประสิทธิภาพ ขาดความร่วมมือระหว่างองค์กรซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของการศึกษาตลอดชีวิตที่ (สุมาลี สังข์ศรี และคณะ, 2548) ได้กล่าวไว้ว่าสังคมยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตอย่างเต็มที่โดยเข้าใจว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของครูและโรงเรียนเท่านั้น หน่วยงาน องค์กรเอกชน องค์กรท้องถิ่น ยังขาดการส่งเสริมเท่าที่ควรทั้งๆ ที่มีศักยภาพในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษา ตามอัธยาศัย และขัดแย้งกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ หรือนโยบายการศึกษาแห่งชาติที่ได้บ่งบอกว่าความร่วมมือของสถาบันต่างๆในชุมชนหรือองค์กรจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ดังนั้นชุมชนทางสังคมเริ่มในระดับครอบครัวซึ่งมีภาระหน้าที่ให้การดำเนินชีวิตของชุมชนให้เป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน มีแนวปฏิบัติ มีการประสานงานเชื่อมโยงติดต่อกันไม่ว่าจะเป็นสถาบันครอบครัว สถาบันทางศาสนา สถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นที่รวมของวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม เพื่อผูกพันสมาชิกของสังคมนั้นๆ ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น รวมทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้น เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวและสถานภาพของบุคคลนั้นในครอบครัว (พินิจดา วีระชาติ, 2542) ในส่วนของสถานศึกษาก็มีความสำคัญต่อชุมชนในเรื่องของบทบาท เมื่อพิจารณาจากภาระหน้าที่ของการศึกษาและโรงเรียนต่อชุมชน ซึ่งบทสรุปของ สุวัฒน์ มุทเมธา (2524) ได้กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของชุมชนต่อโรงเรียนว่า โรงเรียนมีความสำคัญต่อชุมชน ในการที่โรงเรียนจะพัฒนาหลักสูตร พัฒนาคนอันเป็นส่วนสำคัญของชุมชน พัฒนาการดำเนินชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนนั้น โรงเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและเกิดขึ้นจากความต้องการและความจำเป็นของสังคมเพื่อรับใช้และบริการสังคม (Service Organization) โรงเรียนจึงมีความเกี่ยวข้องกันในด้านที่ต้องอาศัยพึ่งพากันเพื่อปลูกฝัง ถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ให้แก่ชุมชนและสถาบันต่าง ๆ (พินิจดา วีระชาติ, 2542) นอกจากนี้ วัดยังมีบทบาทที่สำคัญในการเตรียมเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

การสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนและชุมชน จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมประเทศให้เป็นสังคมที่มีความมั่นคงและถาวร หากสังคมส่วนหนึ่งมีความเข้มแข็งก็จะทำให้สังคมอีกส่วนหนึ่งเข้มแข็งเช่นกันดังเช่นเมื่อเราย้อนกลับไปเมื่อครั้งที่ “บ้าน วัด และโรงเรียน” ยังเป็น “เป่าหลม” สำคัญในการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน แต่เมื่อสังคมเปลี่ยน เป่าหลมนั้นเริ่มบู่เปี้ยว เพราะคนเริ่มมองแบบแยกส่วน การพัฒนาและแก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนโดยเฉพาะการส่งเสริมการเรียนรู้จึงทำได้ไม่ต่อเนื่องโรงเรียนจึงกลายเป็น “ตัวช่วยหลัก” ที่พ่อแม่ฝากความหวัง แต่เมื่อโรงเรียนขาดแรงสนับสนุน และถูกปล่อยให้ยืดยาวโดดเดี่ยว บ่อยครั้งจึงพบการเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่น(สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2554)

ปัจจุบันการส่งเสริมการศึกษาดูชีวิตนั้นต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามรูปแบบที่ต้องการ มีความยืดหยุ่นหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ ทุกภาคส่วนในสังคมต้องมีบทบาทร่วมกันในการจัดการศึกษา เช่น บ้าน วัด ที่ทำงาน สถานประกอบการ ห้างสมุด พิพิธภัณฑ์

สวนสัตว์ สโมสร ศาลาประชาคม ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียนเป็นสำคัญ ณ วันนี้ คงถึงเวลาแล้วที่รัฐบาลจะต้องยกเครื่องปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะการส่งเสริมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพ ทุกระดับ และทุกประเภทการศึกษา เพื่อขับเคลื่อนผลักดันให้คนไทยได้มีการศึกษาตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ (พาณิภา วงศ์เลขา, 2555) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนครแห่งการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวคิดในการสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตขึ้นในชุมชน โดยใช้ความร่วมมือระหว่างองค์กรในชุมชนนั้นๆ โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งองค์กร ท้องถิ่น หน่วยงานและองค์กรต่างๆที่มีสาขาอยู่ในท้องถิ่น สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้แทนประชาชน การร่วมมือกันจะต้องเป็นความร่วมมือแบบหุ้นส่วนคือ ร่วมลงทุน ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผลการดำเนินการ หุ้นส่วนจะนำส่วนที่ดีเป็นจุดเด่นขององค์กรของตนมาแบ่งปันมาส่งเสริมซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับชุมชน (สุมาลี สังข์ศรี และคณะ, 2548)

เพื่อให้สังคมไทยเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีความร่วมมือกัน เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 โดยการใช้ความร่วมมือกันของบ้าน วัด และโรงเรียน ที่มีความสำคัญมายาวนานต่อสังคมไทยแต่ยังไม่ได้รับการศึกษาและพัฒนาให้เป็นแนวทางการจัดการศึกษา โดยนักวิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงปัจจัยที่จะส่งเสริมความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมในชุมชนของคนในชุมชนเช่นภาวะผู้นำ การติดต่อสื่อสารในชุมชน การจัดการ ทัศนคติความร่วมมือ ความรับผิดชอบในหน้าที่ของคนในชุมชน การเห็นประโยชน์ของส่วนรวม การเคารพสิทธิในตัวผู้อื่นและความร่วมมือจากภายนอก ในบริบทที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลถึงความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนและแนวทางการจัดการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเมือง เพื่อให้ทราบข้อมูลทางด้านปัจจัยที่ส่งผลถึงความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนและแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนต่อไป อันจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้คนในสังคมไทย

คำถามของการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง
2. แนวทางการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง
2. เพื่อนำเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

สมมติฐานในการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองโดยมีปัจจัยภายใน ได้แก่ ทศนคติความร่วมมือ ความรับผิดชอบ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม การสื่อสารกัน เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การจัดการ ผู้นำ ความร่วมมือจากภายนอกเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนโดยมีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

1.1 ศึกษาเอกสารงานวิจัย และบทความทางวิชาการ หนังสือที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ความหมายและลักษณะความร่วมมือ ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนเมืองตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548 – พ.ศ. 2558

1.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โดยแบ่งเป็นผู้ตอบแบบสอบถามในชุมชนต่างๆกันในส่วนของคนในชุมชน วัด และโรงเรียน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น

2.1.1 ปัจจัยภายใน

2.1.1.1 ทศนคติความร่วมมือ

2.1.1.2 ความรับผิดชอบ

2.1.1.3 การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

2.1.1.4 การสื่อสารกัน

2.1.1.5 เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

2.1.2 ปัจจัยภายนอก

2.1.2.1 การจัดการ

2.1.2.2 ผู้นำ

2.1.2.3 ความร่วมมือจากภายนอก

2.2 ตัวแปรตาม

2.2.1 เครือข่ายความร่วมมือ

2.2.2 ผลที่เกิดจากความร่วมมือ

2.2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คำจำกัดความในการวิจัย

แนวทาง หมายถึง วิธีการที่ทำให้เกิดความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ความร่วมมือ หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้แก่

ปัจจัยภายใน

1. ทักษะคติความร่วมมือ
2. ความรับผิดชอบ
3. การเห็นประโยชน์ส่วนรวม
4. การสื่อสาร
5. เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

ปัจจัยภายนอก

6. การจัดการ
7. ผู้นำ
8. ความร่วมมือจากภายนอก

ทักษะคติความร่วมมือ หมายถึง ความคิดเห็นต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนกันนั้นจะช่วยให้งิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆในชุมชนสำเร็จลุล่วง ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นในการทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย ให้สัญญาและเต็มใจที่จะทำงานอย่างหนักด้วยการทุ่มเทแรงกายแรงใจหรือเวลาในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานในชุมชน

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง ความคิดหรือจิตสำนึกของคนในชุมชนหรือหน่วยของบ้าน วัดและโรงเรียนที่คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก

การสื่อสาร หมายถึง การติดต่อกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ด้วยวิธีการต่างๆเพื่อทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งทางด้านที่ดีและไม่ดี

การเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น หมายถึง การการยอมรับการตัดสินใจของผู้อื่นในหน่วยของบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นการตัดสินใจในขอบเขตที่ผู้นั้นพึงปฏิบัติ

การจัดการ หมายถึง การดำเนินงานที่ทำให้กิจกรรมในบ้าน วัด และโรงเรียนดำเนินไปได้สำเร็จตามความต้องการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้กลายเป็นสมาชิกหน่วยของความร่วมมือและของกลุ่มคนที่สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารหน่วยของความร่วมมือ ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้จัดการสิ่งต่างๆ ในหน่วยของความร่วมมือตามบทบาทของผู้บริหาร และเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ได้บังคับบัญชา

ความร่วมมือจากภายนอก หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน นั้นอาจเกิดจากภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งจะช่วยให้ความร่วมมือที่มีอยู่เดิมนั้นประสบผลดีขึ้น โดยการร่วมมือจากหน่วยของความร่วมมือภายนอกนั้นอาจเป็นความร่วมมือด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการเงินหรือปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ

บ้าน หมายถึง ครอบครัวรวมถึงประชาชนในชุมชนบริเวณเดียวกันกับชุมชนที่เป็นที่ตั้งของบ้าน วัด และโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมือง

วัด หมายถึง พระภิกษุสงฆ์ สามเณร และฆราวาสที่เป็นคณะกรรมการบริหารในศาสนสถานของบุคคลที่นับถือศาสนาพุทธที่อยู่ในบริเวณพื้นที่ที่เป็นแหล่งชุมชนที่ตั้งสถานศึกษาและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตชุมชนเมือง

โรงเรียน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสัมพันธ์กันหรือช่วยเหลือกันระหว่างวัดและชุมชนในเขตชุมชนเมือง

การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง กระบวนการที่มีผลต่อการเรียนรู้ของบุคคล ที่เกิดขึ้นตลอดชีวิตของบุคคลตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อมุ่งให้บุคคลได้พัฒนาตนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาต่อเนื่องไปให้เต็มศักยภาพ โดยบุคคลนั้นจะต้องมีแรงจูงใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยเรียนรู้ร่วมกันในวิถีชีวิตภายใต้บริบทของชุมชนเมือง

ชุมชนเมือง หมายถึง ชุมชนที่มีประชากรอยู่การอย่างหนาแน่น และมีบริเวณใกล้เคียงประกอบด้วยบ้าน วัด และโรงเรียน มีความแตกต่างและหลากหลายในชุมชนหนึ่ง มีความสัมพันธ์ร่วมกันในชุมชนในลักษณะผิวเผิน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

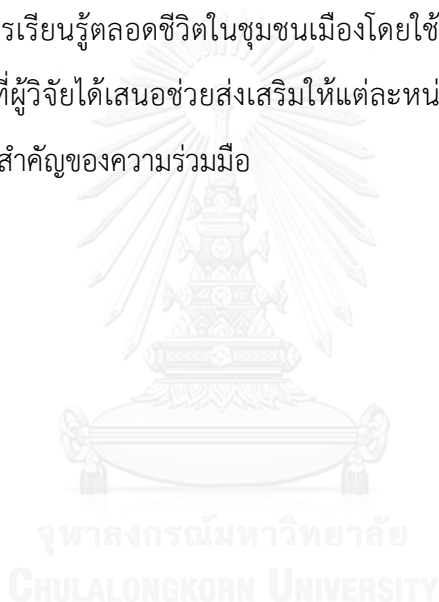
1. ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาปัจจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการ

ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในอนาคตได้

2. ทำให้พัฒนาความร่วมมือระหว่างองค์กรอื่นๆเป็นไปตามทิศทางที่เหมาะสมสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมไทย

3. แนวทางความร่วมมือระหว่างหน่วยของความสัมพันธ์อื่นๆสามารถนำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขความร่วมมือระหว่างองค์กรของตนเองได้

4. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนของชุมชนเมืองที่ผู้วิจัยได้เสนอช่วยส่งเสริมให้แต่ละหน่วยของความสัมพันธ์อื่นๆในสังคมตระหนักและเห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือ

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 ตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

- 1.1 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 1.3 หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 2 แนวคิดความร่วมมือ

- 2.1 ความหมายของความร่วมมือ
- 2.2 ประเภทของความร่วมมือ
- 2.3 ขั้นตอนของการร่วมมือ
- 2.4 การร่วมมือระหว่างสถาบัน
- 2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการส่งเสริมความร่วมมือ

ตอนที่ 3 ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

- 3.1 แนวคิดในการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน
- 3.2 บทบาทและความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน
  - 3.2.1 บทบาทและความร่วมมือของบ้านต่อชุมชน
  - 3.2.2 บทบาทและความร่วมมือของวัดต่อชุมชน
  - 3.2.3 บทบาทและความร่วมมือของโรงเรียนต่อชุมชน

ตอนที่ 4 ชุมชนเมือง

- 4.1 ลักษณะของชุมชนเมือง
- 4.2 ความแตกต่างกันระหว่างชุมชนเมืองและชนบท

ตอนที่ 5 ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรต้น

5.1.1 ปัจจัยภายใน

5.1.1.1 ทักษะคิดวิเคราะห์

5.1.1.2 ความรับผิดชอบ

5.1.1.3 การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

5.1.1.4 การสื่อสาร

5.1.1.5 เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

5.1.2 ปัจจัยภายนอก

5.1.2.1 การจัดการ

5.1.2.2 ผู้นำ

5.1.2.3 ความร่วมมือจากภายนอก

5.2 ตัวแปรตาม

5.2.1 เครือข่ายความร่วมมือ

5.2.2 ผลที่เกิดจากความร่วมมือ

5.2.3 ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ตอนที่ 7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตอนที่ 1 การเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.1 ความหมายของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รุ่ง แก้วแดง (2543) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเรียนรู้ที่รวมถึงการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ผู้เรียนคือผู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ตั้งแต่เกิดจนตายเรียนรู้ได้ทั้งชีวิตครอบคลุมถึงคนที่เรียนรู้ด้วยตนเอง คนในวัยทำงาน ผู้สูงอายุ ฯลฯ

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2545) การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการที่บุคคลได้รับความรู้และประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ อาจอยู่ในรูปของการศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non - Formal Education) หรือการศึกษาตามอัธยาศัย (Information Education) ซึ่งได้รับในแต่ละช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย บางช่วงอาจจะได้เรียนรู้จากการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง แต่บางช่วงอาจจะได้เรียนรู้จากการศึกษาหลายรูปแบบผสมผสานกัน และจากหลายแหล่งการเรียนรู้ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับเหล่านี้จะช่วยนำบุคคลนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิตได้อย่างเหมาะสมและการเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ในทุกยุคทุกสมัยยิ่งในโลกปัจจุบันและอนาคต

Dewey (1959) กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นพร้อมกับชีวิตมนุษย์และอยู่ยาวนานไปกับชีวิตของมนุษย์ กล่าวได้คือ การศึกษาคือชีวิตไม่ใช่เป็นเพียงการเตรียมตัวเพื่อชีวิตเมื่อพิจารณาพัฒนาการในแต่ละช่วงชีวิต จะพบว่าบุคคลต้องเรียนรู้้อย่างสม่ำเสมอตั้งแต่ออกจากครรภ์มารดาจนถึงอายุไขเพียงแต่ว่าอาจจะไม่ได้รู้หรือตระหนักว่าได้เกิดการเรียนรู้ขึ้นตลอดทั้งช่วงชีวิต เพราะคนส่วนใหญ่มีความเข้าใจว่าการเรียนรู้หรือการศึกษาก็คือการที่บุคคลเข้ารับการศึกษานในโรงเรียนหรือในสถานศึกษาเท่านั้นแต่แท้จริงแล้ว การศึกษาหรือการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ในช่วงชีวิตของบุคคลเป็นการศึกษาที่อยู่ในรูปแบบที่ไม่ใช่การศึกษานในโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ การศึกษานในโรงเรียนจะมีอยู่เพียงช่วงวัยเด็กถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งเป็นระยะเวลาเพียงสั้นๆ เท่านั้น แต่การศึกษาที่ไม่ใช่รูปแบบของโรงเรียนหรือการศึกษานหลังออกจากโรงเรียนนั้น ยาวนานมากเมื่อเทียบกับการศึกษานในโรงเรียน

United Nation (1981) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรปในด้านนโยบายการศึกษาและการอบรมเพื่อคนแต่ละคน

Peterson (1979) กล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิต หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตลอดช่วงชีวิต อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสติปัญญา สังคมและบุคคล การเรียนรู้

ตลอดชีวิตไม่ได้ครอบคลุมเฉพาะการศึกษาของผู้ใหญ่ แต่เป็นการศึกษาสำหรับทุกๆช่วงชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา ไปจนถึงผู้สูงอายุ ตั้งแต่เกิดจนตาย

Cropley (1978) การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) หมายถึง การเรียนรู้ที่เป็น การตอบสนองความสำนึกของความต้องการที่จะเรียนในส่วนของผู้เรียนรู้อย่าง เป็นสำนึก และ ความพยายามของหน่วยงานทางการศึกษาที่จะจัดสถานการณ์ เพื่อจะอำนวยความสะดวกให้กับ การเรียนรู้นั้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจะไม่รวมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ใน ชีวิต

สรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงหมายถึงการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตั้งแต่ในวัยที่ยังเป็นทารกจนจบถึง สิ้นอายุไข ทำให้เกิดการเรียนรู้ในทุกๆช่วงวัยซึ่งตรงต่อความต้องการในแต่ละช่วงเวลาขณะนั้น อีกทั้ง เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อตอบสนองต่อการทำงานหรือประกอบอาชีพในอนาคต ให้ทันต่อ ความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน

1.2 ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สุนทร สุนันท์ชัย (2543) ได้ให้ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและอาชีพการงาน การเรียนรู้ตลอดชีวิตมีความจำเป็นมาก ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพได้ โดยเฉพาะในสภาพสังคมเศรษฐกิจที่ เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ดังเช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและอาชีพการ งาน ในเรื่องของเศรษฐกิจพบว่าหลายประเทศโดยเฉพาะในประเทศอุตสาหกรรมต้องการคนที่มี ความรู้ มีทักษะเฉพาะด้านมากขึ้นเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทันกับนวัตกรรมใหม่ๆมีการจ้าง งานแบบไม่เป็นเวลามากขึ้น คือจะจ้างเพียง 3-4 วันต่อสัปดาห์เท่านั้น ทำให้เกิดคนว่างงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการแข่งขันในตลาด แรงงานสูงมาก สตรีต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้น เพื่อแบ่งเบา ด้วยฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องหันมา ปฏิรูปการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานทางด้านวิชาการและมีกิจนิสัยที่เหมาะสม เมื่อเข้าสู่ระบบการจ้างงาน และบุคคลนั้น ก็ต้องได้รับการฝึกฝนจากนายจ้างอีกซึ่งแสดงให้เห็นว่า การศึกษาไม่ได้สิ้นสุดในระบบ แต่ต้องการจัดเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตในรูปแบบต่างๆ เพื่อ พัฒนาทักษะให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ

2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ปัญหาสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น มีการแข่งขัน เอารัดเอาเปรียบ มีความแตกต่างในเรื่องของกลุ่มคนจน คนรวย ประเพณีดั้งเดิมของประเทศต่างๆ หรืออารยธรรมต่างๆ ถูกครอบงำอย่างรวดเร็วโดยวัฒนธรรมใหม่ๆ จึงจำเป็นต้องให้การศึกษากับประชาชน เพื่อให้รู้จักเลือกสรรสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง สังคมปัจจุบันมีการมองแบบแยกส่วนซึ่งเน้นความชำนาญเฉพาะด้านมากเกินไป ทำให้ไม่มองชีวิตอย่างบูรณาการบุคคลจึงจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรู้จักโลกกว้างและรองรับกับบทบาทชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป มีการปรับปรุงชีวิตให้ดีขึ้นตลอดเวลา ด้านวัฒนธรรมนั้น บุคคลต้องเรียนรู้วิธีการเลือกสรรและผสมผสานสิ่งที่มีอยู่กับสิ่งใหม่ที่กำลังเกิดขึ้นให้กลมกลืนไปด้วยดี

3. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี ความรู้ทางวิทยาการและเทคโนโลยีมีพัฒนาการที่ก้าวหน้าและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตของบุคคลเป็นอย่างมาก มีการผลิตเครื่องมือ เครื่องจักรและเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการประกอบอาชีพ การคมนาคมเจริญขึ้น การแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสารรวดเร็วขึ้น และทุกวันนี้มีการพัฒนาคิดค้นวิจัยองค์ความรู้ใหม่ตลอดเวลาส่งผลให้วิชาต่างๆ ที่มีอยู่เดิมล้ำสมัยด้วยบริบทดังกล่าว บุคคลจึงต้องมีการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดอยู่ในสังคมไร้พรมแดน ต้องเรียนรู้ให้ได้เร็ว ให้ได้มาก ใช้เวลาสั้น แล้วปรับแนวคิดเชื่อมโยงกับแนวคิดต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงเน้นการจัดการเรียนรู้ให้บุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเองตามความถนัด และความสะดวกของตนเองสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ตลอดเวลาผ่านสื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

4. การเปลี่ยนแปลงด้านการเมืองและการปกครอง ปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ประชากรมีสิทธิเสรีภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนในการปกครองประเทศ และมีสิทธิในการได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันประเทศต่างๆ จึงต้องปรับระบบการศึกษาของตนเองให้พร้อมที่จะให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกันการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับคนทุกคนในสังคมจึงมีความจำเป็นที่จะทำให้คนมีฐานะเท่าเทียมกันที่จะแลกเปลี่ยนความรู้และข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน สังคมที่เรียกว่า สังคมเสรีประชาธิปไตย นั้นต้องเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับพลเมืองทุกคน จึงสามารถดำรงอิสระและใช้เสรีภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. การเปลี่ยนแปลงด้านความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต จะพบว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย การดำเนินชีวิตถูกกำหนดด้วยกรอบของเวลาความสัมพันธ์ของบุคคลใน

ครอบครัว บุคคลในครอบครัวมีเวลาให้แก่กันน้อยลง ตัวอย่างของประเทศไทยเห็นได้ชัดคือเมื่อก่อนเราอยู่แบบครอบครัวขยายปัจจุบันกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว ความช่วยเหลือความพึ่งพาอาศัย ความร่วมมือต่าง ๆ ค่อนข้างจะน้อยลงทุกคนต้องเผชิญสภาพต่าง ๆ ด้วยตัวเอง ช่วยตัวเองมากขึ้น เพราะปัจจุบันสังคมเน้นการผลิตและการบริโภคมากเกินไปเกินสมควร ค่านิยมของสังคม จึงอยู่ที่การมีอะไรมากหรือน้อยกว่ากันทางวัตถุจึงทำให้เกิดการชิงดีชิงเด่นกัน แทนที่จะทำให้ตนเองเกิดความรู้ ความจริงคุณค่าของชีวิตจึงมีผู้เสนอแนะให้สร้างสรรค์สังคมโดยการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือโดยการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) เป็นสังคมที่สนใจต่อกิจกรรมของมนุษย์ และใช้การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นเครื่องมือในการทำความเข้าใจต่อตัวมนุษย์ และสร้างอารยธรรมที่ดั่งงามขึ้น การเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมุ่งสร้างคนใหม่ (New man) มีความอยากรู้อยากเห็นตลอดชีวิตมีทักษะที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต มองเห็นความสำคัญของสิ่งต่างๆ ดำรงชีวิตอย่างผาสุกอยู่บนพื้นฐานของเหตุผลมีจิตที่เป็นประชาธิปไตย

6. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร เมื่อก่อนประชากรในวัยเด็กจะมีจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพีระมิดก็จะเป็นส่วนฐานกว้างแต่ปัจจุบันได้เปลี่ยนไป เป็นแบบฐานแคบลงแต่จะป่องตรงกลาง กล่าวคือส่วนใหญ่ประชากรอยู่ในวัยแรงงานแสดงว่าจำนวนผู้สูงอายุมากขึ้น เพราะคนมีอายุยืนยาวขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างเช่นนี้ การศึกษาต้องเปลี่ยนทิศทางไปแทนที่จะมุ่งเน้นให้การเรียนรู้แก่เด็ก เราก็ไปมุ่งเน้นให้การเรียนรู้กับประชากรในวัยแรงงาน แล้วก็มุ่งเน้นให้การเรียนรู้แก่คนที่สูงวัยเกษียณ อายุ และการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุให้มากขึ้น

7. ข้อจำกัดของการจัดการเรียนรู้ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน พบข้อจำกัดในเรื่องการเรียนรู้อีกเป็นจำนวนมาก แม้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร และ สหรัฐอเมริกา ยังพบว่ามี 1 ใน 3 ของคนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ไม่มีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการศึกษามากเลย จะเห็นว่า การศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเท่าที่ควร โอกาสของการได้รับการศึกษาของบุคคลยังไม่เท่าเทียมกัน โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสหลักสูตรยังไม่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตที่ต้องเผชิญกับปัญหาความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ในขณะเดียวกัน ระบบการศึกษาก็ไม่สามารถเตรียมคนได้อย่างสมบูรณ์แบบ เพื่อชีวิตในอนาคตและแนวโน้มของคนในสมัยนี้จะกลับมาศึกษาเล่าเรียนต่อแม้ว่าจะพ้นวัยเยาวชนแล้วก็ตาม ประกอบกับปัญหาสังคมมีมากมายและมีปัญหาใหม่ๆ อยู่เสมอมนุษย์จำ เป็นต้องเผชิญกับปัญหาเหล่านี้และ

หาทางแก้ไข แนวโน้มเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าระบบการจัดการศึกษาแบบเดิมไม่สามารถจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองความต้องการดังกล่าว

สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2545) กล่าวว่า การศึกษานับได้ว่าเป็นกระบวนการสร้าง และสะสมทุนทางปัญญา ความรู้ และทักษะ เจตนารมณ์ของการศึกษามีอยู่เพื่อพัฒนาคน ดังนั้นในฐานะที่การศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคม การศึกษาจึงมีความจำเป็นต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะการศึกษาจะช่วยให้คนพัฒนาตนเองได้อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การศึกษากับการดำเนินชีวิตจึงเป็นกระบวนการอันหนึ่งอันเดียวกัน การศึกษาตลอดชีวิตเป็นภาพรวมของการศึกษาทั้งหมด ครอบคลุมการศึกษาทุกประเภททุกระดับ และมีความจำเป็นในการพัฒนาคนดังกล่าว จึงสามารถสรุปถึงความจำเป็นของการศึกษาตลอดชีวิตได้ดังนี้

1 ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของโลกและประเทศต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีผลกระทบอย่างมากต่อความเป็นอยู่ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในทุกประเทศเพราะเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหลักในการดำเนินชีวิต ในประเทศอุตสาหกรรม เทคโนโลยีในการผลิตและการเพิ่มผลผลิตได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น เพราะฉะนั้นจึงมีความต้องการบุคลากรและคนงานที่มีความรู้มีทักษะที่ก้าวหน้าและทัดเทียมกับความเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมใหม่ๆ นอกจากนั้นยังมีการเคลื่อนไหวปรับเปลี่ยนทางเศรษฐกิจอยู่เสมอทำให้เกิดผลกระทบมากมาย การเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจดังกล่าวทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะทางด้านวิชาการและวิชาชีพเพียงพอและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน นอกจากนั้นยังต้องให้ความรู้และทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถเลือกหรือพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและสังคม จึงจำเป็นที่บุคคลต้องเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

2. ความเปลี่ยนแปลงของสังคม สังคมมีความเปลี่ยนแปลงทุกยุคทุกสมัยยิ่งในสภาวะปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมาก ปัญหาของสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้นจากสภาพดังกล่าวเป็นเหตุทำให้บุคคลควรได้รับการศึกษา ได้รับความรู้ทุกช่วงชีวิต การได้รับความรู้จะช่วยให้บุคคลสามารถเผชิญกับสภาพการณ์ต่างๆ ปัญหาต่างๆ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมในทุกสถานการณ์ และสามารถปรับตัวดำเนินชีวิตอยู่ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพของตนเอง

3. ความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี ความรู้ วิทยาการและเทคโนโลยีพัฒนาการที่ก้าวหน้าและรวดเร็วมาก นักวิชาการ นักการศึกษา นักวิทยาศาสตร์ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาความรู้ในสาขาวิชาต่างๆอย่างต่อเนื่อง ทั้งความรู้ในทางอุตสาหกรรม สถาปัตยกรรม วิทยาศาสตร์ เกษตร สาธารณสุข การสื่อสาร การคมนาคม ความก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีดังกล่าวนี้มีพัฒนาการอย่างไม่หยุดยั้งตลอดเวลาและมีผลต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม หลังจากบุคคลจบจากโรงเรียนมาแล้วมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นมากมาย เพราะฉะนั้นบุคคลจึงต้องเรียนรู้อยู่เสมอทุกช่วงชีวิตของชีวิตเพื่อให้สามารถติดตามได้ทันความก้าวหน้าเหล่านี้และสามารถนำมาใช้ประโยชน์กับการประกอบอาชีพ การประกอบกิจกรรมต่างๆ ในสังคมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม

4. การแพร่กระจายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของข้อมูลข่าวสาร ในปัจจุบันนี้มีแหล่งที่เผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่มากมายและข้อมูลข่าวสารนี้สามารถเผยแพร่ด้วยสื่อชนิดต่างๆ ไปยังประชาชนในทุกภูมิภาคของโลกอย่างรวดเร็ว ซึ่งประกอบด้วยความรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ สุขภาพ พลาณามัย อาหาร ครอบครัว ตลอดจนความรู้สาขาวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อมเพราะฉะนั้นบุคคลจึงควรที่จะเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้เหล่านี้ควรมีทักษะที่จะเข้าถึงความรู้ข้อมูลเหล่านี้ ต้องเรียนรู้อยู่เสมอเพื่อให้มีความรู้เท่าทันและนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่นอกจากนั้นข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่ที่มีอยู่มากมายนั้นมีทั้งสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ บุคคลต้องมีความสามารถที่จะวิเคราะห์และเลือกรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองได้

5. ความเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้างประชากร โดยทั่วไปแล้วโครงสร้างประชากรของประเทศต่างๆส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็นรูปพีระมิด ฐานกว้าง ยอดแหลม คือมีประชากรวัยเด็กมากที่สุด รองลงมาเป็นวัยรุ่นและผู้ใหญ่ตามลำดับ และจำนวนประชากรที่มีจำนวนน้อยที่สุดคือประเทศวัยสูงอายุ แต่ในปัจจุบันนี้โครงสร้างประชากรในหลายประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดคือ จำนวนเด็กแรกเกิดลดลง จำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นมาก จำนวนประชากรผู้สูงอายุจำนวนมากขึ้น เพราะฉะนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องขยายออกไปสู่ประชากรวัยแรงงาน วัยผู้ใหญ่ตอนกลาง และวัยสูงอายุด้วย และนับวันจำนวนผู้สูงอายุจะยิ่งมากขึ้น เพราะฉะนั้นประเทศต่างๆต้องให้ความสำคัญแก่การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น นั่นคือการจัดการศึกษาเพื่อสนอง

ความต้องการต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรนี้จะต้องเป็นการจัดการศึกษาให้แก่คนสูงอายุทุกกลุ่มอายุ ซึ่งก็คือการศึกษาตลอดชีวิตนั่นเอง

6. ความเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ปัจจุบันประเทศต่างๆ ในโลกส่วนใหญ่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศและมีสิทธิเสรีภาพในการศึกษาหาความรู้ ประเทศต่างๆ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และพัฒนาประเทศชาติ เพราะฉะนั้นจึงมุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีสิทธิได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน การศึกษาถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน จะพบว่าประเทศต่างๆ ทั่วโลกได้เริ่มนำแนวคิดของการศึกษาตลอดชีวิตมาเป็นแนวคิดหลักในการจัดการศึกษาของประเทศตั้งแต่ปี ค.ศ. 1972 เป็นต้นมา และในปัจจุบันแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตยิ่งได้รับการยอมรับกว้างขวางมากขึ้นและเป็นหลักการสำคัญของการจัดการศึกษาของทุกประเทศที่ทำได้ และจากประสบการณ์ที่หลายประเทศได้นำแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิตไปสู่การปฏิบัติต่างเห็นพ้องกันว่าการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการศึกษาสำหรับสังคมสำหรับโลกที่เปลี่ยนแปลงดังเช่นปัจจุบัน

7. การศึกษาที่มีอยู่ยังไม่เอื้อให้บุคคลได้รับการศึกษาตลอดทุกช่วงชีวิตการศึกษาที่จัดอยู่ในประเทศต่างๆ ทั่วโลกแม้ในประเทศที่พัฒนาแล้วก็ตามยังเน้นที่การศึกษาในระบบโรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาเพียงช่วงต้นของชีวิตเท่านั้น แต่แต่ละประเทศจะทุ่มเทงบประมาณบุคลากรและทรัพยากรอย่างมากมายเพื่อปรับปรุงพัฒนาการศึกษาในระบบโรงเรียน โดยเน้นว่าการศึกษาสำหรับคนวัยต่างๆ ที่พ้นจากวัยเรียนมาแล้วก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน แต่เท่าที่เป็นอยู่การศึกษาหลังวัยเรียนในประเทศต่างๆ จัดอยู่ไม่ว่าจะเป็นการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยก็ตามยังทำได้น้อยและไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร

Smith (1998) ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยกล่าวว่า การเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุโรปเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิด

1. ระบบเศรษฐกิจที่มั่นคงและสามารถแข่งขันในระดับโลกได้ อันเนื่องมาจากการเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้เกิดการจ้างงาน
2. ความเสมอภาค การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มั่นใจได้ว่าปัจจุบันเอกชนจะได้รับการตอบสนองความต้องการทุกคน

3. การยึดเหนี่ยวกันในสังคม การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้มั่นใจว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ชุมชนและสังคม เป็นแบบเป็นมิตรสงบสุข และเป็นสังคมที่เกิดการพัฒนา

สรุป การศึกษานั้นมิได้สิ้นสุดเพียงแค่การศึกษาในโรงเรียนเท่านั้นแต่การศึกษานั้นได้ดำเนินต่อไปเรื่อยๆในแต่ละช่วงวัย การเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจำเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อบุคคลทุกคนในสังคม โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันที่เจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุเป็นอย่างมาก มีความจำเป็นหลายสิ่งหลายอย่างบีบบังคับให้ผู้คนนั้นแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาพัฒนาทักษะชีวิตของตนเองอยู่เสมอเหมาะสมให้ชีวิตมีความก้าวหน้ามั่นคงได้อย่างยั่งยืนและพัฒนาเรียนรู้ต่างๆเพื่อให้ทุกอย่างรอบตัวนั้นเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดในสังคมปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

1.3 หลักการของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เพ็ญณี แนนรท (2545) กล่าวว่า หลักการการเรียนรู้ตลอดชีวิตในปัจจุบันต้องมีองค์ประกอบของหลักความเชื่อ 3 ประการ คือ

1. เชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสถาบันหรือองค์กรต่างๆ จะนำไปสู่ความร่วมมือในการให้บริการการเรียนรู้แก่ประชาชน
2. ความเชื่อว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนจะทำให้สามารถปรับตัวเพื่อเรียนรู้ และศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองตลอดเวลา
3. ความเชื่อเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่จัดในระบบให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ 10 ประการ คือ

1. การวางกรอบงานในเชิงยุทธศาสตร์ โดยภาครัฐจะต้องแสวงหาการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ ผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ได้แก่ ข้าราชการ ลูกจ้าง สหภาพองค์กรอาสาสมัคร ฯลฯ นอกจากนี้ จะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ในด้านนี้ให้ชัดเจน
2. การปฏิบัติเจตคติ คือ ต้องทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนเข้าใจความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3. การขยายขอบเขตของการเข้ามามีส่วนร่วมและผลสัมฤทธิ์ให้กว้างไกล หมายถึงการเปิดกว้างให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

4. ความสำคัญของบ้าน ชุมชน และสถานประกอบการ คือ ให้สถานที่ดังกล่าวเป็น ศูนย์กลางการพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต วิธีการคือให้ผู้บริหารระดับท้องถิ่น นักการศึกษา และองค์กรต่างๆ ผลักดัน

5. การปรับระบบระเบียบให้เรียบง่ายและการบูรณาการ คือ ให้มีหน่วยงานที่รวบรวม ระเบียบการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าของตนเองได้

6. การประสานแผน ทุนส่วน และความร่วมแรงร่วมใจ คือ ให้องค์กรส่วนท้องถิ่นเป็น แกนกลางในการร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เพื่อจัดฝึกอบรมและวางแผนการจัดการการเรียนรู้ในท้องถิ่น เอง

7. การเข้าถึงสารสนเทศ คำปรึกษา และการแนะแนว คือ การให้บริการข้อมูลและคำปรึกษา แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่า บริการนี้ให้จัดขึ้นโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศ

8. ความถูกต้องของข้อมูล เป้าหมาย และมาตรฐานต้องเตรียมการจัดหาข้อมูลเพื่อให้เห็น ความต้องการด้านการเรียนรู้ได้ชัดเจน ทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น อีกทั้ง ควรมี การทำประชาพิจารณ์เรื่องเป้าหมายทางการศึกษาและฝึกอบรมแห่งชาติด้วย

9. การพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ด้านการสื่อสาร และการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารรัฐบาลควรหา แนวทางที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีใหม่เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่นการมีช่องสัญญาณ เพื่อการเรียนรู้โดยเฉพาะ

10. การจัดสรรเงินทุนกับการใช้จ่าย คือ การกำหนดมาตรการด้านงบประมาณให้เหมาะสมแก่ การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต อาจมีการจัดตั้งมูลนิธิขึ้นเพื่อดำเนินการด้านนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543) ได้เสนอหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิตตาม ยุทธศาสตร์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทย ดังนี้

1. สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและมีวัฒนธรรมการเรียนรู้
2. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเกิดขึ้นและมีความต่อเนื่องตลอดเวลาตลอดช่วงอายุของผู้เรียน
3. คนไทยทุกคนมีสิทธิ์และความเสมอภาคในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ผู้เรียนและการเรียนรู้มีความสำคัญและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่มีความสุข
5. ผู้เรียนมีโอกาสและทางเลือกในการเรียนรู้ด้วยรูปแบบ และวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย มี คุณภาพและยืดหยุ่นตามความต้องการของผู้เรียน
6. การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ในทุกสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

7. ทุกแห่งในสังคมคือแหล่งการเรียนรู้ของคนทุกคน

8. ทุกฝ่ายในสังคมต้องร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ปวงชน

9. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

10. คุณภาพของการเรียนรู้ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางปฏิบัติจากยุทธศาสตร์ทั้ง 9 ประการ ได้มีการระดมความคิดกำหนดออกมาเป็นแนวทางปฏิบัติได้ ดังนี้

1. การสร้างความรู้ความเข้าใจในส่วนของเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยการสร้างนิสัยรักการเรียนรู้และการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ให้มีความสำคัญและสร้างความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ชุมชน ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ศาสนสถาน และสถานประกอบการ

2. การกระจายแหล่งเรียนรู้

3. การพัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

4. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

5. การพัฒนาและประกันคุณภาพกิจกรรมการเรียนรู้

6. การจัดสรรเงินทุนและระดมทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

นอกจากนี้ กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2538) ยังได้สรุปหลักการศึกษที่สำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนี้

1. หลักการบูรณาการและความเชื่อมโยงอย่างต่อเนื่องของการศึกษาในระบบ โรงเรียน นอกโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย

2. หลักความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา โดยส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้มีโอกาสเลือกศึกษาหาความรู้ตามศักยภาพและความต้องการของตน การศึกษาควรเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกคน

3. หลักการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับพื้นฐานและความสนใจของผู้เรียนของตนเองได้

4. หลักการศึกษาเพื่อชีวิต โดยเน้นการศึกษาที่บูรณาการการเรียนรู้เข้ากับวิถีชีวิต ของผู้เรียน และสภาพชุมชน สามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของตน เป็นการ จัดการศึกษาที่กลมกลืนกับวิถีชีวิตของผู้เรียน

5. หลักการเรียนรู้เพื่อการคิดเป็นและแก้ปัญหาเป็นโดยส่งเสริมกระบวนการวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหบนพื้นฐานของข้อมูลและเหตุผล

6. หลักการกระจายอำนาจ โดยให้ผู้เรียน ชุมชน และองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมเน้นการคืน อำนาจการจัดการศึกษาให้กับชุมชนท้องถิ่น

7.หลักความยืดหยุ่นและความหลากหลายเพื่อมุ่งให้การศึกษาที่มีประสิทธิภาพและตอบสนอง ต่อความต้องการด้านการเรียนรู้ของประชาชนอย่างกว้างขวาง

Unesco (1970) ได้กล่าวถึงสี่เสาหลักของการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคคลมีดังนี้

1. การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to know) คือการเรียนรู้เพื่อให้มีองค์ความรู้เพื่อใช้เป็น พื้นฐานในการค้นหาความรู้อื่นๆต่อไป

2. การเรียนรู้สู่การปฏิบัติ(Learning to do) คือการเรียนรู้เพื่อนำสู่การปฏิบัติเน้นการกระทำ จริง เพื่อให้เกิดทักษะตามความต้องการของตลาดแรงงาน

3. การเรียนรู้เพื่อการมีชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น(Learning to live together) คือ การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเคารพในศักดิ์ศรีและวัฒนธรรมของผู้อื่น เข้าใจตนเองเข้าใจผู้อื่นมี ความเห็นอกเห็นใจ มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน

4. การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to be) คือการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคคล ทั้ง ด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้สึกในสุนทรียภาพเชิงศิลปะ มีความรับผิดชอบมีความ ยุติธรรม มีอิสระในการคิดและตัดสินใจ

สรุป การเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการศึกษาที่บูรณาการการศึกษาทั้ง 3 รูปแบบเข้าด้วยกัน กล่าวคือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ที่มี การเรียนอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน เป็นการศึกษาสำหรับทุกคนในสังคม ซึ่ง ทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมมือกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อนำไปสู่การสร้างสังคมแห่ง การเรียนรู้ ทั้งนี้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนเองก็ต้องไม่ได้เกิดจากการบังคับแต่เกิดจากความ

สมัครใจและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง รวมถึงมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความแตกต่าง และความเหมาะสมของผู้เรียนในแต่ละบุคคลเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้

ตอนที่ 2 แนวคิดความร่วมมือ

2.1 ความหมายของความร่วมมือ

ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่ม และองค์กรในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน การเริ่มต้นในการสร้างความร่วมมือขึ้นเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเผชิญปัญหาาร่วมกัน การแบ่งปันวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมุ่งหวังในผลผลิตร่วมกัน เป็นต้น ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์ และผลลัพธ์ในการสร้างความร่วมมือขององค์กรในด้านต่างๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายการบริหารจัดการบุคลากร การจัดสรรทรัพยากร เป็นต้น

คำนิยามของ ความร่วมมือ (Collaboration) นั้น จากพจนานุกรมศัพท์ฉบับภาษาอังกฤษได้นิยามว่า “ความร่วมมือ (Collaboration)” หมายถึง การที่บุคคลมีการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ เพื่อจุดมุ่งหมายร่วมกัน Collins (1996) พบว่า ไม่มีนิยามของ “ความร่วมมือ หรือ Collaboration” มีเพียงนิยามของ “ความร่วมมือแบบร่วมแรงร่วมใจ หรือ Cooperation” ซึ่งนิยามไว้ว่า เป็นความร่วมมือแบบทางพฤตินิยมศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงกัน โดยมีเป้าหมายและกำหนดผลประโยชน์ร่วมกัน เน้นการแลกเปลี่ยนหรือการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งๆ มีหลากหลายประเภท เช่น ความร่วมมือแบบสมัครใจ (Voluntary) ความร่วมมือไม่สมัครใจ (Involuntary) ความร่วมมือแบบทางตรง (Direct)ความร่วมมือแบบทางอ้อม (Indirect) ความร่วมมือแบบเป็นทางการ (formal) ความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการ เป็นต้น (Informal) เป็นต้น ซึ่งความร่วมมือเหล่านี้มีตั้งแต่ในกลุ่มขนาดเล็กตั้งแต่ 2 องค์กรขึ้นไปจนถึงระดับประเทศ

ความหมายของความร่วมมือและการมีส่วนร่วมนักการศึกษาได้ให้ความหมายของคำว่า “ความร่วมมือ ” ไว้ดังนี้

ความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกับคนอื่น เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีหลัก 3 แนวทาง คือ (พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุนทร, 2543)

1. ความร่วมมือร่วมใจ (Collaboration) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันหรือลงแรงร่วมกัน ในลักษณะต่าง ๆ อันเริ่มต้นจากสถานะที่ขาดความสัมพันธ์มาก่อนการจะให้เกิดความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนได้นั้นจำเป็นต้องสร้างความไว้วางใจให้เกิดขึ้นเป็นเบื้องต้นของการทำงานร่วมกัน

2. ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดในฐานะหุ้นส่วน แม้ว่าไม่มีความผูกพันเกี่ยวข้อง หรือพันธสัญญามาก่อน หุ้นส่วนแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิหรือความรับผิดชอบเหมือนกัน โดยนัยทางกฎหมายหรือพฤติกรรมความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเป็นสิ่งนำมาซึ่งความเป็นหนึ่ง เพราะมีความเสมอภาคเฉลิยมโนทัศน์ เฉลี่ยทักษะและมีการพัฒนาไปพร้อมๆกันของหุ้นส่วนด้วยกัน

3. ความร่วมมือแบบพันธมิตร (Alliance) หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมกันแบบพันธมิตรในลักษณะที่รวมตัวกันอย่างใกล้ชิด โดยมีพื้นฐานเชื่อมโยงที่มีความผูกพัน เกี่ยวข้องหรือพันธสัญญาระหว่างพันธมิตร เป็นความภาคภูมิใจส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากคุณลักษณะและคุณสมบัติที่สืบสานพัฒนาร่วมกันมา จึงเป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นด้วยความสมัครใจจะเป็นความร่วมมือที่ยั่งยืน นอกจากนั้นยังมีลักษณะร่วมปรากฏคือ การทำกิจกรรมตามกลยุทธ์ที่สามารถก่อให้เกิดกระบวนการร่วมกันที่นำไปสู่ผลประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ร่วมกันได้ในที่สุด รูปแบบความร่วมมือ ร่วมใจมี 4 รูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการปรึกษา (Consultative Model)
2. รูปแบบหน้าที่ (Functional Model)
3. รูปแบบปฏิบัติการ (Operational Model)
4. รูปแบบบูรณาการ (Integrative Model)

สรุปได้ว่า การร่วมมือ หมายถึง การให้บุคคลหรือกลุ่มต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมโดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิใช่เข้ามารวมเพราะการหวังรางวัลตอบแทนเป็นลักษณะที่แต่ละฝ่ายที่เข้ามารวมได้ประโยชน์ร่วมกันโดยเป็นไปอย่างอิสระภาพเสมอภาค และมีการกระทำให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มและทำให้เกิดความร่วมมือรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

2.2 ประเภทของความร่วมมือ

Souder (1993)อ้างถึงใน (พรชัย ทองเจือ, 2550) ได้ศึกษาประเภทของความร่วมมือ (Types of Collaborations) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประเภทความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการ (Informal Type) เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มเล็กที่ไม่ต้องมีพันธะสัญญา เป็นการรวมตัวกันเพื่อการประชุมเสวนาในกลุ่มที่มีความสนใจเดียวกัน เช่น โครงการของนักศึกษา คณะกรรมการนักศึกษา การประชุมเสวนาเฉพาะกิจในบางเวลา หรือการจัดกลุ่มเสวนาเพื่อหาข้อตกลง การให้ความร่วมมือในการให้คำปรึกษาระหว่างกลุ่ม หรือการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ในเครือข่ายที่มีความสนใจร่วมกัน

2. ประเภทความร่วมมือแบบกึ่งทางการ (Semi Formal Type) เป็นความร่วมมือที่มีการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆ ระหว่างกลุ่ม ค่อนข้างมีแบบแผน เช่น การขอความร่วมมือในการติดตามขอข้อมูลของบัณฑิตหลังจากการศึกษาจากบริษัทผู้ประกอบการต่างๆ หรือการกำหนดข้อตกลงใดๆ ร่วมกัน ความร่วมมือในกลุ่มคณะกรรมการองค์กรทางอุตสาหกรรม และความร่วมมือที่เกิดจากคณะกรรมการด้านมาตรฐานขององค์กร เป็นต้น

3. ประเภทความร่วมมือแบบเป็นทางการ (Formal Type) เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มบุคคลหนึ่งๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีแบบโดยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง มีการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือทางการศึกษา หรือ ความร่วมมือด้านการวิจัยร่วมกัน มีการจัดตั้งองค์กร/ หน่วยงานเพื่อดูแลด้านการดำเนินงาน เช่น การทำสัญญาข้อตกลงเพื่อความเข้าใจอันดีระหว่างองค์กร (MOU)

สรุปได้ว่า ความร่วมมือแต่ละประเภทรู้นั้นขึ้นอยู่กับองค์กรหรือหน่วยงานที่ได้ประสานความร่วมมือกัน วัตถุประสงค์ความร่วมมือ ความเหมาะสมของแต่ละงาน โดยงานแต่ละอย่างจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้นั้นจะต้องมีความเชื่อมโยงของแต่ละองค์กรอย่างเหมาะสม มีความร่วมมือที่ถูกต้องในแต่ละประเภทของงานนั้นๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือสูงสุดของการดำเนินงานระหว่างองค์กรและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทคือความร่วมมือแบบไม่เป็นทางการ ความร่วมมือแบบกึ่งทางการ ความร่วมมือแบบเป็นทางการ

2.3 ขั้นตอนของการร่วมมือ

อิระวัชร จันทระประเสริฐ (2541) กล่าวว่าในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกันให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายในการพัฒนาที่กำหนดไว้คือ

1. ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น
2. ร่วมคิดหาและสร้างรูปแบบวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหา หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร
3. ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงานโครงการ หรือกิจกรรม เพื่อขจัดและแก้ไขปัญหาขององค์กร
4. ร่วมตัดสินใจเพื่อใช้ทรัพยากรมีจำกัดให้ผลประโยชน์ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย
7. ร่วมควบคุมติดตามประเมินผลและร่วมบำรุงรักษาโครงการผลิตกิจกรรมที่ทำให้ใช้ประโยชน์ได้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2552) ได้สรุปองค์ความรู้ถึงความร่วมมือในการทำงานร่วมกับเครือข่ายดังนี้

1. ทำให้เกิดความรู้สึกของคนในหน่วยงาน ถึงความเร่งด่วนที่ต้องมีเครือข่าย โดยการประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวตามวัตถุประสงค์ ภายใต้เงื่อนไขที่มีหรือไม่มีเครือข่ายความร่วมมือ และชี้ให้เห็นวิกฤติและโอกาสทางเลือกของความสำเร็จ
2. ก่อตั้งแกนนำเครือข่ายความร่วมมือด้วยการรวมตัวกันของคนในหน่วยงานตน และกลุ่มต้องมีพลังพอที่จะขับเคลื่อนความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันของแกนนำ
3. ร่วมกันสร้างจินตภาพ / วิสัยทัศน์ของความร่วมมือ และกำหนดกลยุทธ์ไปสู่ความสำเร็จ
4. ขยายการรับรู้และยอมรับในวิสัยทัศน์ใหม่ ด้วยการให้ทุกช่องทางในการสื่อวิสัยทัศน์ใหม่และกลยุทธ์ของกลุ่มแกนนำ รวมทั้งลงมือกระทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง
5. ขับเคลื่อนการกระทำกิจกรรมระหว่างหน่วยงาน ลดอุปสรรคเปลี่ยน ระบบและโครงสร้างที่หมั่นทวนการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมให้เกิด “ความคิดใหม่ และการทำใหม่ที่ดี”

6. ชื่นชมความสำเร็จที่เล็กละน้อย กำหนดและชื่นชมการปรับปรุงผลงานที่เริ่มเกิดขึ้นใหม่ ชื่นชมสรรเสริญคนที่ปรับปรุงตนเอง สร้างกระแสความเชื่อในความสำเร็จแม้จะเป็นเรื่องเล็กก็ตาม

7. ฝึกกำลังให้ผลความสำเร็จก่อตัวเป็นคลื่นของการเปลี่ยนแปลง เมื่อความคิดเริ่มเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง รีบปรับระบบโครงสร้าง และนโยบายให้คล้อยตาม ตอกย้ำความเชื่อมั่นด้วยโครงสร้างใหม่และแกนนำการเปลี่ยนแปลงหน้าใหม่

8. ปลุกฝังแนวทางการทำงานแบบเครือข่ายให้เป็นวัฒนธรรม ผลงานที่ดีมาจากความร่วมมือและการยึดจุดมุ่งหมายร่วมกัน ผนวกกับการมีภาวะผู้นำที่ดีเชื่อมโยงให้เห็นว่า พฤติกรรมความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน นำไปสู่ความสำเร็จของวัตถุประสงค์ ร่วมกันคิดด้วยกลไกและหนทางที่พัฒนาภาวะผู้นำ และการสร้างผู้นำเครือข่ายความร่วมมือของคนรุ่นใหม่

Gordon (1996)ยังได้เสนอขบวนการร่วมมือร่วมใจ (Collaborative Model) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน เพื่อให้ผู้อยู่ในความร่วมมือร่วมใจได้เรียนรู้ และใช้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง เพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา ปัญหาจะต้องถูกกำหนดและจะต้องกำหนดทรัพยากรที่จะใช้และผู้กพันที่จะมีส่วนร่วม

- ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดทิศทาง กฎแห่งพื้นฐานจะต้องกำหนดขึ้น ได้แก่ การกำหนดขั้นตอนและ กำหนดกลุ่มย่อยที่จะทำงาน เพื่อที่จะแสวงหาข้อมูลร่วมกัน แสวงหาทางเลือก และกำหนดข้อตกลงร่วมกัน

- ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการ หลักการที่จะทำงานร่วมกับหน่วยสนับสนุนข้างนอก จะต้องกำหนดขึ้น รวมทั้งการจัดองค์ประกอบในการที่จะตรวจสอบ การปฏิบัติแนวคิดในการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนแนวทางการร่วมมือเป็นหลักของยุทธศาสตร์ที่มีสาระสำคัญของการพัฒนาประเทศทรัพยากรมนุษย์ก่อให้เกิดผลประโยชน์ อย่างยิ่งใหญ่มาก และการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของสถาบันการศึกษา ซึ่งอาศัยคุณภาพ นวัตกรรม การลงทุนและความเป็นผู้นำความคิด ในขณะเดียวกันถ้าขาดทักษะ และความชำนาญพิเศษ อาจจะก่อให้เกิดอุปสรรคต่อการดำเนินการของ สถาบันการศึกษาเชิงยุทธศาสตร์ได้เช่นกัน

สรุป การมีส่วนร่วมควรเริ่มตั้งต้นกระบวนการ คือ ตั้งแต่การกำหนดปัญหาเพื่อนำไปสู่การร่วมคิดหาทางเลือก ในการแก้ปัญหา ร่วมวางแผนในการแก้ไขปัญหาโดยเปิดใจยอมรับในความคิด

ใหม่ๆ เชื่อมมั่นในในแต่ละฝ่ายที่ร่วมมือกันแล้วร่วมตัดสินใจร่วมรับผลประโยชน์ และสุดท้ายร่วมในการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขด้วยกัน

2.4 การร่วมมือระหว่างสถาบัน

การพัฒนารูปแบบที่ยืดหยุ่นในความร่วมมือระหว่างสถาบันจึงจำเป็นต้องคำนึง ถึงทรัพยากรมนุษย์ดังกล่าว ซึ่งควรพิจารณาประเด็นหลัก ๆ ดังต่อไปนี้ (Thompson, 1993)

1. หานัยสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการคัดสรรบุคลากรเข้าสู่โปรแกรม พัฒนาความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างองค์กร โดยเน้นความสำคัญของการคัดสรรพัฒนาประเมิน นโยบายให้แรงเสริม และการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง
2. ความสำคัญของการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและทีมการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนคุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่จะก่อขึ้นเป็นทีมงานอันก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างกัน
3. ความจำเป็นของบุคลากรที่จะได้รับการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจ ความสามารถ ในการทำงานเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ตามศักยภาพของแต่ละคนเชิงหลักการกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้เบื้องต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัตถุประสงค์เชิงวิชาการ
4. ค่านิยมเชิงยุทธศาสตร์ของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้นำและอภิปรายว่าอาจจะใช้พฤติกรรมใดจึงจะเหมาะสมที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือ
5. ความร่วมมือตามทฤษฎียุทธศาสตร์ ความร่วมมือที่เน้นพฤติกรรมเพื่อเข้าใจพฤติกรรมการเป็นผู้นำก่อให้เกิดความร่วมมือ
6. คุณสมบัติของการเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มผู้บริหารและให้คำนึงถึงองค์ประกอบหลัก เกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กรบทบาท และความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนและชุมชน

สรุปความร่วมมือของแต่ละสถาบันมุ่งส่งเสริมศักยภาพและได้รับผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยการร่วมมือของแต่ละสถาบันนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ รูปแบบองค์กร ความสามารถในการทำงานเพื่อให้การร่วมมือกันเกิดประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุด

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

3.1 แนวคิดในการสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน (บ ว ร)

ภควัฒนธรรม (2548) ได้กล่าวว่าการพัฒนาตามระบบโครงสร้างทางสังคม บ้าน วัด โรงเรียน รวมเรียกย่อ ๆ ว่า “บวร” คำว่า “บวร” ตามพจนานุกรมคำนี้มีความหมายถึง ประเสริฐหรือล้ำเลิศ นอกจากนี้ยังเป็นคำราชาศัพท์ที่ใช้กันในราชสำนักและแม้จะฟังดูห่างไกล แต่แท้จริง “บวร” อยู่ใกล้ชิดเกี่ยวพันกับคนไทยมากที่สุด ยิ่งถ้าทราบถึงแนวพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีชื่อว่า “บวร” จะยิ่งเข้าใจความหมาย

“บวร” นอกจากมีความหมายข้างต้น ด้วยพระอัจฉริยภาพในองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมองคำนี้ด้วยความลึกซึ้งและละเอียดอ่อน ยิ่งไปกว่านั้นทรงไขข้อธิบายลักษณะ ความสัมพันธ์ภายในสังคมแบบไทย ๆ ลักษณะโครงสร้างทางสังคมไทยในมุมมองอย่างครอบคลุม ยากจะหาผู้ใดในแผ่นดินคิดได้เสมอเหมือน คำว่า “บวร” เกิดจากการนำอักษรสามตัวมาเรียงต่อกันจนเกิดเป็นคำที่มีความหมายตามแนวพระราชดำริอักษรทั้งสามตัวซึ่งมีความหมายในตัวเองเป็น ความหมายที่ผูกพันและคุ้นเคยตลอดมาเริ่มจาก

บ. ใบไม้ แทนความหมายด้วยคำว่า บ้าน ซึ่งบ้านคือที่พักอาศัยหรือครอบครัวก็ได้บ้านให้ ความรักความอบอุ่นผูกพัน แม้จะเป็นหน่วย หรือสถาบันที่เล็กที่สุดที่สุดในโครงสร้างของสังคม ใหญ่ๆเป็นฟันเฟืองชิ้นเล็กที่มีความหมายสำคัญมาก

ว. แหวน แทนความหมายด้วย คำว่า วัด วัดเปรียบเสมือนศูนย์กลางทางจิตใจของคน ไทยมาแต่ครั้งอดีตเป็นสถาบันที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ อบรมสั่งสอนคนสนุมนุชรอบ ๆ วัด ให้ประพฤติถูก ทำนองคลองธรรม วัดนอกจากจะเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์แล้วสำหรับชาวบ้านยังเป็นสถานที่ให้คนในชุมชนพบปะกัน ใครเดือดเนื้อร้อนใจก็มาปรึกษากัน กลับจากวัดก็ได้คำสอนดี ๆ กลับไปมากมาย อย่างที่ทราบกันดีว่า ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเสรีภาพในการนับถือศาสนาซึ่ง ทุกศาสนาไม่ว่าจะเป็นอิสลาม คริสต์ ล้วนมีหลักคำสอนให้ผู้ประพฤติและปฏิบัติดีโดยนัย ว. แหวน จึงหมายถึงรวมถึงศาสนาต่าง ๆ ที่อยู่ในพื้นที่แผ่นดินไทย

ร. เรือ แทนความหมายด้วยคำว่าโรงเรียน โรงเรียนคือสถานที่ที่ให้ความรู้อย่างมีแบบแผน สำหรับเยาวชนซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต ภาระของโรงเรียนอาจดูเหมือนอยู่ข้างใน ปัจจุบัน เนื่องจากโรงเรียนต้องดูแลเหล่าลูกศิษย์เหมือนลูกหลานของตน นอกจากนี้โรงเรียนจะต้องให้ความรู้ ทางวิชาการอย่างเต็มที่รวมถึงทำให้ศิษย์เป็นคนดีแก่สังคม จากคำจำกัดความและความสัมพันธ์ของ

สิ่งเหล่านี้ที่เกิดขึ้นล้วนเกิดจากคำว่า “บวร” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมองเห็นซึ่งหากให้ความสำคัญกับสามสิ่งนี้ดังที่พระองค์ทรงมองสังคมไทยที่ประเสริฐดีเลิศ ในความหมายของคำว่า “บวร” ก็จะไม่เกิดขึ้น

การทำให้ “บวร” ประสานกันอย่างลงตัวไม่ได้เป็นเรื่องยากหรือต้องลงทุนอะไรมาก เพียงแต่ปัจจุบันลืมนองสังคมไทยที่อบอุ่นแบบอดีต ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ผูกพันกันมานานตั้งแต่สังคมไทยยังไม่มีโรงเรียน วัดต้องรับภาระในการให้ความรู้กับคนในชุมชน ควบคู่ไปกับการสอนให้ทำความดี วัดจึงผูกพันกับชุมชนมากกว่าปัจจุบัน ความสัมพันธ์ลักษณะนี้จึงไม่ได้หมายถึง วัดในพระพุทธศาสนา เพียงอย่างเดียว ในชุมชนศาสนาอื่นหากมีที่ประกอบศาสนกิจ ก็ถือว่าเป็นศูนย์รวมจิตใจคอยชี้นำคนในชุมชนให้ทำความดีเช่นเดียวกัน ด้วยสภาพสังคมปัจจุบัน ที่พัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งทางด้านวัตถุ เศรษฐกิจ แต่สภาพจิตใจของความเป็นมนุษย์กลับดูเลวร้ายลง ปัญหาสังคมด้านต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นเรื่อย ในภาวะดังกล่าว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความห่วงใยอยู่เสมอจึงพระราชทานแนวพระราชดำริที่มีชื่อว่า “บวร” กระตุ้นเตือนให้พัฒนาโดยใส่ใจใน พื้นเพองเล็ก ๆ ทางสังคมที่กำลังละลายไปมากทั้งบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อให้เกิดความผูกพันกันใน สังคมแบบเดียวกับที่เคยมีในอดีต เพื่อให้ประเทศชาติเติบโตอย่างมีรากฐานอันจะทำให้ประเทศ เข้มแข็งและมั่นคงสืบไป

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2554 และจาก พระราชดำรัสและแนวทางพระราชดำริ “บวร” หลายหน่วยงานเกิดแนวคิดในเรื่องตามรอยพระ ยุคบาท “บวร” รับสนองพระราชดำริ หวังให้ภาพวิถีชีวิตดีงามแบบไทย ๆ คงอยู่สืบชั่วลูกหลาน โครงการพระราชดำริได้เกิดขึ้นมากมาย เช่น การดำเนินงานตามแนวพระราชดำริ “บวร” ของ กองทัพอากาศที่ 1 ได้จัดทำหลายโครงการ อาทิ สานสัมพันธ์ชุมชนระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน โครงการ 1 ค่าย 1 วัด 1 ชุมชน โครงการแหล่งข่าวประชาชน โครงการแข่งขันกีฬาครอบครัว และแข่งขันกีฬาภายในหน่วยงาน โครงการค่ายอาสาพัฒนาชนบท เป็นต้น ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการ ทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างสถาบันครอบครัวคือบ้าน สถาบันศาสนาคือวัด และสถาบันการปกครอง คือภาครัฐ เพื่อประสานพลังสามัคคีในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมไทยให้น่าอยู่และเกิดความร่วมเย็น ธารน้ำใจ (2545) การก่อให้เกิดกระบวนการประชาสังคม “บวร” คือการนำเอารูปแบบและ แนวคิด การพัฒนาแบบ “บวร” (บ้าน วัด โรงเรียน) กล่าวคือ เป็นแนวคิดที่มุ่งพยายามที่จะ

นำเอา องค์กรหรือ สถาบันหลักในชุมชนท้องถิ่นมาเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาอันได้แก่ การนำเอาสถาบันที่สำคัญในชุมชน 3 สถาบัน ได้แก่

1. สถาบันการปกครอง (บ = บ้าน)
2. สถาบันศาสนา (ว = วัด)
3. และสถาบันการศึกษา (ร = โรงเรียน)

การผนึกกำลังจัดตั้งเป็นองค์กรที่เรียกว่า “บวร” เพื่อนำมารองรับและดำเนินการต่าง ๆ ตามนโยบายของทางราชการ ฉะนั้น คำว่า “บวร” จึงเป็นคำย่อ โดยการนำเอาพยัญชนะต้นของ คำว่า บ้าน วัด โรงเรียน มาบัญญัติเป็นคำใหม่ คือ ซึ่งมีองค์ประกอบของ “บวร” ดังต่อไปนี้

1. สถาบันการปกครอง (บ้าน) ซึ่งประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน อบต. สาธารณสุขตำบล เกษตรตำบล เป็นต้น รวมทั้งระบบกลไกในการบริหารที่มาจาก รัฐ ในรูปอื่น ๆ ด้วย

2. สถาบันศาสนา (วัด) ประกอบด้วย เจ้าอาวาส พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และกลุ่ม หรือ ชมรมทางศาสนา ซึ่งในความหมายในเชิงกว้าง อาจจะหมายรวมถึง องค์กรหรือ สถาบันทางศาสนาต่าง ๆ ในชุมชนนั้น ๆ ด้วย

3. สถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ประกอบด้วย ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ คณะครู นักวิชาการ ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ทั้งในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย และ องค์กรทางการศึกษาอื่น ๆ ด้วย

สรุป ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน(บวร) เป็นการร่วมมือกันของสถาบันทาง สังคมโดยเอาสถาบันหลักของประเทศไทยทั้ง 3 สถาบัน มาร่วมมือหรือดำเนินการในด้านต่างๆเพื่อให้ บรรลุตามจุดประสงค์ที่ได้ตั้งไว้เช่นด้านการศึกษา กาประกอบอาชีพ ประเพณี วัฒนธรรม อย่างชาญฉลาดเนื่องจากได้ผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้แล้วยังได้ผลพลอยได้จากความร่วมมือครั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ของความสามัคคีในชุมชน การสานสัมพันธ์ระหว่างองค์กร รักษาวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นต้น

3.2 บทบาทและความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

3.2.1 บทบาทและความร่วมมือของบ้านต่อชุมชน

บทบาทและความร่วมมือของบ้านต่อชุมชน บ้านเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดของสังคม เพราะ เป็นสถาบันมูลฐานหรือเป็นสถาบันแรกของการวิวัฒนาการของสังคมมนุษย์ซึ่งเป็นหน่วยองค์กรที่มี

ขนาดเล็กที่สุดของสังคม สมาชิกในครอบครัวจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดสนิทสนมกลมเกลียว เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันได้โดยการรวมกลุ่มกันแบบปฐมภูมิ (Primary Group) ครอบครัวจะกำหนด สิทธิและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันและต่อสังคมอีกด้วย สมาชิกในครอบครัวจะได้รับสถานภาพและ บทบาทต่าง ๆ กัน องค์กรประกอบ และขนาดของครอบครัวในแต่ละสังคมจะแตกต่างกันไป นอกจากนี้ครอบครัวในสังคมเดียวกันยังมีความแตกต่างกันในด้าน เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษา ฯลฯ บ้านมีความสำคัญมากและเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตของ มนุษย์อย่างยิ่งตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ เพราะยังไม่พบว่ามีสังคมมนุษย์ใดในโลกนี้สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ได้โดยปราศจากสถาบันทางสังคมที่เรียกว่า “ ครอบครัว ” (สนิท สมักรการ, 2519) นอกจากนี้ ครอบครัวไทยยังมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีแบบไทย ซึ่งระบุว่า (นัฏฐ์กานต์ จิตต์สงวน, 2549) เอกลักษณ์หนึ่งของครอบครัวไทยคือการมีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและประเพณี แบบไทยวัฒนธรรมไทยมีเอกลักษณ์แสดงถึงความมีมารยาท การไปลามาไหว้ การกราบแบบไทย ความอ่อนโยน ประณีต บรรจง และนุ่มนวล สง่างาม นอกจากนี้ยังมีประเพณีไทยและประเพณี เฉพาะท้องถิ่น มีศิลปะที่เป็น เอกลักษณ์ประจำชาติ เช่น การต่อสู้โดยใช้มวยไทย การดนตรี การ แกะสลัก การทอผ้า การสร้างบ้าน เรือนแบบไทย มีการถ่ายทอดส่งต่อให้คนรุ่นต่อรุ่น ส่งผลให้คนไทย มีคุณสมบัติกริยามารยาทที่ดีงามอ่อนช้อย ความคิดละเอียด สุขุมและมีความเป็นระเบียบ ทำให้เกิด คุณธรรมความซื่อสัตย์พร้อมกับคุณธรรมอื่น ๆ นักสังคม วิทยาและนักมานุษยวิทยาได้ให้ความหมาย ของ ครอบครัวไว้ต่าง ๆ กัน ดังต่อไปนี้

Horton and Hunt (1964) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ครอบครัว คือ ระบบเครือญาติกลุ่มหนึ่ง ซึ่งจัดเตรียมและสนองความต้องการต่าง ๆ ของมนุษย์

Burgess, Locke, and Thomes (1971) ได้ให้ความหมายว่า ครอบครัวจะต้องมีลักษณะ สำคัญ 4 ประการ คือ

1. ครอบครัวประกอบด้วยบุคคลที่มารวมกันโดยการสมรส หรือความผูกพันทางสายเลือด การแต่งงานแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสามี ภรรยา ส่วนความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ และลูก ส่วนบุตรบุญธรรมนั้นมิได้เกิดจากความสัมพันธ์ทางชีววิทยา หากเกิดจากความสัมพันธ์ตามกฎหมาย ที่สังคมกำหนดขึ้นเป็นสำคัญ

2. สมาชิกของครอบครัวเหล่านี้อยู่รวมกันภายในครัวเรือนเดียวกัน หรือบางครั้งก็แยกกันไป อยู่ต่างหาก ในสมัยโบราณครอบครัวหนึ่งจะมีขนาดใหญ่ กล่าวคือในครอบครัวหนึ่งจะมีสมาชิก พ่อแม่

ลูก ปู่ย่า ตายาย หลาน แต่ปัจจุบันนี้ครอบครัวจะมีขนาดเล็กลงมาก คือ จะประกอบด้วย สามี ภรรยา และมีบุตร 1-2 คนเท่านั้น บางครอบครัวอาจไม่มีบุตร

3. ครอบครัวเป็นหน่วยของการติดต่อโต้ตอบระหว่างบุคคล โดยสังคม ได้กำหนดหน้าที่ และ บทบาทของสมาชิกแต่ละครอบครัวไว้ ซึ่งขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของ สังคมนั้น ๆ เช่น ความผูกพันความเอาใจใส่ต่อกัน การอบรมสั่งสอน

4. ครอบครัวถ่ายทอดการอนุรักษ์วัฒนธรรม ก่อปรกัสมากในครอบครัวจะถ่ายทอดและ รักษา รูปแบบของการประพฤติปฏิบัติต่อกันระหว่าง พ่อ แม่ ลูก ด้วยวัฒนธรรมประจำชาตินั้น ๆ ดังนั้น มรดกตกทอดทางสังคมจะอยู่รอดได้ ก็ต้องอาศัยพลังจากพ่อแม่ช่วย อบรมสั่งสอนลูก โดยการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งทางด้านจิตใจ ทางด้านวัตถุแก่สมาชิกในครอบครัวตลอดมาสถาบันทาง สังคม จึงเป็นสถาบัน ที่สำคัญที่สุด ซึ่งมีความผูกพันกันทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรมที่ดี จะต้องรับผิดชอบร่วมกันในการอบรมสั่งสอนสมาชิกในครอบครัวให้มีระเบียบวินัย นั่นคือ ตั้งอยู่ใน แบบแผนของขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ การสร้าง ความร่วมมือใน ชุมชนระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน สถาบันศาสนา เป็นอีกสถาบันหนึ่งที่เป็นที่กลม่อเกล่า อบรมสั่งสอน ปลูกฝัง วัฒนธรรมอันดีแก่เด็กและเยาวชน วัด จึงมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสถาบันอื่น ๆ

สรุป บ้านเปรียบเสมือนเป็นรากฐานและเป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในสังคม เนื่องจากเป็น สถาบันที่มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวเดียวกัน เป็นสถาบันที่ส่งเสริมความ รักความเข้าใจ และเปรียบเสมือนเป็นทุกๆสถาบันแรกของชีวิตในสมาชิกครอบครัว เพื่อผลิตบุคลากร ที่มีคุณภาพออกไปสู่สังคม อีกทั้งยังช่วยเหลือและสนับสนุนทั้งสมาชิกของตนและสถาบันอื่นๆ เพื่อให้ สังคมและสมาชิกของตนมีความก้าวหน้าต่อไป

3.2.2 บทบาทและความร่วมมือของวัดต่อชุมชน

ในอดีตที่ผ่านมาวัดมีความสำคัญ และมีบทบาทต่อสังคมไทยอย่างมากวัดทั้งในเมืองและ ชนบทมีหน้าที่ทางสังคมหลายด้าน คือ วัดเป็นสถานที่ซึ่งชาวบ้านส่งกุลบุตรมารับใช้พระสงฆ์ ฝึกอบรมศีลธรรมและศึกษาเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ วัดเป็นสถานที่ที่อบรมศีลธรรมแก่ประชาชน ทั่วไป ประชาชนได้ ได้รับความรู้ด้วยการฟังพระธรรมเทศนา วัดเป็นสถานพยาบาลเบื้องต้นแก่คนใน ชุมชนตามพื้นฐานความรู้และเป็นแหล่งทางตำราแพทย์ วัดเป็นสถานสงเคราะห์บุตรหลานชาวบ้านที่ ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียนตลอดจนผู้ใหญ่ที่ยากจนมาอาศัยเลี้ยงชีพ วัดเป็น

สถานที่พำนักพักอาศัยของคนเดินทาง หรือคนที่สัญจรไปมาขอพักอาศัย วัดเป็นสถานที่พบปะสังสรรค์และพักผ่อนหย่อนใจของคนในชุมชนวัดเป็นสถานที่ จัดงานเทศกาลบุญประเพณีต่าง ๆ วัดเป็นบ่อเกิด และเป็นศูนย์กลางทางด้านศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และวรรณกรรมมากมาย วัดเป็นที่ไกลเกลียดชังพิพาท เป็นที่ปรึกษาและแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ร้อนต่าง ๆ ของคนในชุมชน และเป็นที่ยึดเหนี่ยวประโยชน์แก่คนในชุมชน วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการบริการหรือการปกครองที่ผู้นำชุมชน กำหนด ผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูก บ้านมาประชุมบอกแจ้งข่าวสาร กิจกรรมต่าง ๆ (พระราชวรมุนี (ประยูรช ษิต) 2527) วัดจึงเป็นสถานที่สำคัญยิ่งในพระพุทธ ศาสนา และเป็นศูนย์รวมของชุมชนบทบาทของวัดนั้นมีความสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนชนบทเป็นอย่างมาก ตั้งแต่เกิดจนตาย

Bennett (1978) ได้กล่าวถึงวัดเมื่อครั้งเข้ามาในเมืองไทยว่า วัดได้มีบทบาทสำคัญต่อวิถีของคนในชุมชนมานับหลายร้อยปี โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้ให้บริการที่จำเป็น เช่น การศึกษา การเก็บรักษาวัฒนธรรม ที่มีคุณค่า นอกจากนี้วัดยังเป็นศูนย์กลางแห่งความรู้ทั้งปวงของชุมชนวิถีชีวิตของชุมชนชาวบ้าน ผูกพันกับวัดอย่างแน่นแฟ้น การแสดงบทบาทหน้าที่ของวัดที่มีต่อชุมชนนั้นจะไม่น่าถึงขั้นวรรณะให้การช่วยเหลือเอื้ออำนวยประโยชน์แก่คนทุกคนในชุมชน ปัจจุบันสังคมไทยประสบกับปัญหามากมาย ตั้งแต่ปัญหาส่วนบุคคล ปัญหาครอบครัว ปัญหาชุมชน ตลอดจนปัญหาในระดับประเทศ ปัญหาที่สำคัญคือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรมและจิตวิญญาณ ซึ่งวัดสามารถเข้าไปสร้างความร่วมมือในการแก้ปัญหาได้โดย เฉพาะในส่วนของปัญหาทางด้านจิตใจ ดังนั้นวัดต้องให้ความสนใจปัญหาของสังคมและแสดงบทบาทหน้าที่ต่อสังคมเพื่อสนองต่อความต้องการและประโยชน์สุขของชุมชนพร้อมทั้งปรับปรุงเพิ่มเติมเสริมสร้างบทบาทใหม่ ๆ ที่สังคมคาดหวังให้สอดคล้องกับเหตุการณ์และยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แม้กระทั่งสถาบันทางศาสนาซึ่งเป็นที่รวมของวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีค่านิยมเพื่อผูกพันสมาชิกของสังคมนั้น ๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความผูกพันกัน ทำให้สังคมนั้นๆ มีความมั่นคงยิ่งขึ้นและยังสังคมนั้นมีการควบคุมความประพฤติให้มีการปฏิบัติของสมาชิกเป็นพื้นฐานเดียวกันนั้นสามารถกล่าวได้ว่า บุคคล ชุมชน และสังคม มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน และมีอิทธิพลต่อกันและกันเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากพื้นฐานการปฏิบัติขั้นต้น การยึดถือของแต่ละบุคคลในชุมชนเป็นผลจากวิถีชีวิตการประพฤติปฏิบัติของแต่ละครอบครัว รวมทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ทางกายภาพที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับชุมชนนั้น จะเป็นผลมาจาก

1. พันธกรรมที่กำหนดศักยภาพธรรมชาติของแต่ละบุคคล
2. สภาพที่ส่งเสริมสนับสนุน ถือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการตามศักยภาพของ บุคคล ตั้งแต่เริ่มปฏิสนธิจนถึงอายุ 18 ปี
3. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และสถานภาพของบุคคลนั้นในครอบครัว
4. การศึกษาอบรมสถานศึกษา
5. สิ่งแวดล้อมทางสังคมของบุคคล
6. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ทั้งหมดนี้จะพัฒนาให้บุคคลมีการพัฒนาการที่เจริญงอกงามด้วยดี ทำให้ชุมชนและสังคมก็มีความเจริญก้าวหน้าตามไปด้วย (สุวัฒน์ มุทเมธา, 2524)

สรุป วัดหรือสถาบันทางศาสนาไม่ได้เป็นเพียงสถาบันที่มีหน้าที่เพียงประกอบพิธีกรรมทางศาสนาแต่ วัด เปรียบเสมือนแหล่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจไว้ให้กับคนสังคม วัดเป็นทุกอย่างของชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องการบริหารงานในชุมชน สถานศึกษา เล่นกีฬา พบปะพูดคุย สังคมไทยจึงเห็นวัดเป็นจุดศูนย์รวมในชุมชนดังนั้นวัดจึงมีส่วนช่วยอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นในชุมชนให้เกิดขึ้นได้อย่างสำเร็จและบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้โดยง่าย

3.2.3 บทบาทและความร่วมมือของโรงเรียนต่อชุมชน

โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีฐานะเป็นสถาบัน และเป็นองค์การทางสังคม โรงเรียนเกิดขึ้นจากความต้องการและความจำเป็นของสังคม เพื่อรับใช้และบริการสังคม (Service Organization) โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการเตรียมเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้บทบาทของโรงเรียน จึงมีลักษณะคล้ายกับบทบาทของสถาบันครอบครัว หรือบ้านในอดีตครอบครัวหรือบ้าน มีบทบาทในการให้การศึกษาอบรมเด็ก และเยาวชน แต่ในปัจจุบัน สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ได้เปลี่ยนแปลงไป บ้านจึงให้การศึกษาอบรมแก่เด็กและเยาวชนน้อยลง ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องรับภาระเพิ่มขึ้น โรงเรียนในสมัยปัจจุบัน ถือเป็นสถาบันของสังคม ซึ่งทำหน้าที่สนองความต้องการความมุ่งหมายของโรงเรียนประเภทนั้น ๆ ในการจัดหรือการบริหารโรงเรียนก็ตาม จำเป็นจะต้องพิจารณาถึงความต้องการของสังคม และของแต่ละบุคคลประกอบกัน ทั้งนี้เพื่อว่าโรงเรียนจะได้ทำหน้าที่ของตนให้ เหมาะสมเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ โดยทั่วไปแล้ว โรงเรียนมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (สุพันธ์ ยันต์ทอง, 2525)

1. สอนองความต้องการของสังคม (Demands of Society) หน้าที่ของโรงเรียนในด้านนี้ คือ การฝึกให้มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเกี่ยวกับประเทศ บ้านเมืองเพื่อให้บุคคลเป็นพลเมืองดีของประเทศนั่นเอง นอกจากนั้นโรงเรียนจะต้องฝึกคนให้มีความสามารถ ในทางด้านมนุษยสัมพันธ์ รู้จักนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการดำรงชีวิต และปลูกฝังให้ประชาชน พลเมืองมีจิตใจเป็นประชาธิปไตย สำหรับโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่ด้อยพัฒนา โรงเรียนยังต้องทำหน้าที่เกี่ยวกับการปรับปรุงและสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่ชุมชนอีกด้วย และในขณะเดียวกันก็เป็นการช่วยยกระดับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้สูงขึ้นอีกด้วย

2. สอนองความต้องการของแต่ละบุคคล (Needs of Individuals) หน้าที่ของโรงเรียนในด้านการสนองความต้องการของบุคคล คือ การส่งเสริมให้บุคคลรู้จักสร้างความเจริญให้แก่ตนเองมีความกระตือรือร้นในการศึกษาหาความรู้ มีศีลธรรมและวัฒนธรรมอันดีงาม รู้จักตนเอง รู้จักยับยั้งชั่งใจ นอกจาก นั้นโรงเรียนยังทำหน้าที่ฝึกคนให้มีสมรรถภาพทางเศรษฐกิจ เช่น มีทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี ในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนรู้ตามหน้าที่นี้ โรงเรียนจะต้องพิจารณาถึงความสนใจ ความถนัดและระดับ ความสามารถของแต่ละคน เพื่อจะได้ส่งเสริมให้บุคคลเจริญเต็มที่ ตามความสามารถที่เขามีอยู่จากบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนดังกล่าวมีข้อควรพิจารณา คือ โรงเรียนจะต้อง กำหนดบทบาท และหน้าที่ของตนให้กว้างขวางแน่นอน ซึ่งพอจะสรุปหน้าที่ของโรงเรียนทั่วไปได้ 3 ประการ คือ

2.1 สอนและอบรมนักเรียน

2.2 จัดการศึกษาออกโรงเรียน

2.3 ให้บริการแก่ชุมชน

สรุป โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งจัดการศึกษาให้กับเด็กในชุมชน เป็นสถาบันที่เปรียบเสมือนบ้านหลังที่ 2 ของเด็กในชุมชน เป็นสถานที่สอนวิชาความรู้ คุณธรรมจริยธรรมเพื่อให้เด็กในชุมชนเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ โรงเรียนเปรียบเสมือนสมองของชุมชนที่จะพัฒนาคนในชุมชนนั้นๆ ให้มีความรู้ความสามารถ โรงเรียนจึงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะความสามารถและความรู้ของคนในชุมชนตามความความต้องการและความสนใจในชุมชน โดยเฉพาะการร่วมมือกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ ในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนและคนในชุมชนเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

ตอนที่ 4 ชุมชนเมือง

4.1 ลักษณะของชุมชนเมือง

ในทางสังคมวิทยาแบ่งชุมชนออกเป็น 2 แบบ คือ ชุมชนชนบท(Rural) และเมือง(Urban) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2524) ได้ให้ความหมายของคำว่า ชนบท และเมืองไว้ดังนี้

1. ชนบท หมายถึง ชุมชนที่อยู่นอกเขตเมืองหรือเขตเทศบาล มีประชากรที่เลี้ยงชีพด้วยการเกษตรกรรมเป็นสำคัญ มีระเบียบสังคมที่สอดคล้องกับลักษณะชุมชนแบบหมู่บ้าน ตั้งบ้านเรือนเป็นกลุ่มก้อน หรือกระจัดกระจายตามลักษณะภูมิประเทศหรือตามประเพณีนิยม

2. เมือง หมายถึง ชุมชนแบบหนึ่ง เช่น ในสหรัฐอเมริกา ชุมชนเมือง หมายถึงเขตที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป ส่วนในประเทศไทยกำหนดให้เขตเทศบาล ที่มีจำนวนประชากรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป เป็นเขตเมือง

ลักษณะและโครงสร้างของสังคมเมือง สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, ม.ป.ป)อ้างถึงในมิ่งขวัญ คงเจริญ (2553)

1. พึ่งพาอาศัยกัน สังคมเมืองจำเป็นต้องอาศัยกันทางด้านเศรษฐกิจ สังคมทุกอย่างดำเนินไปด้วยกันเหมือนเครื่องจักร หากสิ่งใดหยุดชะงักสังคมเมืองจะประสบความยุ่งยากทันที

2. การรวมตัวกันอย่างหลวมๆ สมาชิกของสังคมเมืองมีแบบแผน วิถีดำเนินชีวิตในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ทั้งด้านความคิด ความเชื่อ ศาสนา และประสบการณ์ เพราะสมาชิกมาจากแหล่งต่างๆกัน

3. ลักษณะความแตกต่างทางเศรษฐกิจสูง คือ สังคมเมืองมีทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง มีคนที่ประกอบอาชีพที่หลากหลาย เช่น พ่อค้า ข้าราชการ นักการเมือง นักธุรกิจ และอื่นๆ อีกมากมาย ทำให้มีระดับความแตกต่างของสมาชิกทางเศรษฐกิจ

4. การติดต่อสัมพันธ์กันมีลักษณะแบบทุติยภูมิ ทั้งนี้เนื่องจากผู้คนในสังคมเมืองมีมาก จึงมีการติดต่อกันตามสถานภาพ มากกว่าการติดต่อกันเป็นส่วนตัวหรือแบบปฐมภูมิ

5. การรวมกลุ่มเป็นองค์กรเป็นไปในรูปแบบทางการ คือเป็นการคำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองหรือของกลุ่มตนเองมากที่สุด

6. มีการแข่งขันกันสูง คือสังคมเมือง ผู้คนจะมีการแข่งขันกันสูงเป็นการแข่งขันเพื่อชัยชนะ คู่แข่ง หรือเพื่อความอยู่รอดในสังคม คนในสังคมเมืองจึงเป็นโรคประสาทมากเมื่อเปรียบเทียบกับชาวชนบท

สุพัตรา สุภาพ (2542) ได้กล่าวถึง ลักษณะชุมชนไทยเป็นชุมชนที่มีโครงสร้างแบบหลวมๆ ไม่เคร่งครัดต่อระเบียบ วินัย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และกติกาของสังคม คนส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่ชอบความสะดวกสบาย สนุกสนาน สังคมส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 75 ประกอบอาชีพทางเกษตร ที่มีการแบ่งชนชั้น ยึดถือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำ ยากจน ทำให้คนชนบทอพยพเข้าเมืองหรืออพยพไปชนบทอื่นๆสูง ส่วนใหญ่เป็นการอพยพย้ายถิ่นแบบชั่วคราว นอกจากนี้ลักษณะของสังคมไทยเป็นสังคมเปิดยอมรับวัฒนธรรมต่างชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ความคิด วิถีดำเนินชีวิตไปจากเดิมเป็นอันมาก การพัฒนาประเทศจะให้ความสำคัญ การพัฒนาวัตถุมากกว่าการพัฒนาจิตใจ สภาพวิถีชีวิตของบุคคลโดยเฉพาะสังคมเมืองเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

สรุป ชุมชนที่มีความแตกต่างและหลากหลายในชุมชนหนึ่งประชากรอยู่การอย่างหนาแน่น มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันภายในชุมชนค่อนข้างน้อย มีความสัมพันธ์ร่วมกันในชุมชนในลักษณะผิวเผิน มีความเป็นทางการค่อนข้างสูงและไม่เป็นกันเอง มีความสัมพันธ์กันแบบมีแบบแผนชัดเจนและซับซ้อน

4.2 ความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองและชนบท

เนื่องจากชนบทและเมืองมีความแตกต่างกันทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และสิ่งแวดล้อม นักสังคมวิทยาจึงได้อธิบายความแตกต่างระหว่างชุมชนชนบทและเมืองในด้านต่างๆไว้ดังตาราง(Zimmerman, 1988)

ตารางที่ 1 แสดงความแตกต่างระหว่างชุมชนเมืองและชุมชนชนบท

ความแตกต่างในด้าน	ชุมชนชนบท	ชุมชนเมือง
ด้านอาชีพ (Occupation)	ชุมชนชนบทประกอบด้วยประชากรและครอบครัวที่ประกอบอาชีพการเกษตร ส่วนอาชีพอื่น ๆ มีน้อยกว่าอาชีพเกษตรกรรม	ชุมชนเมืองมีประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับเครื่องจักรกล อุตสาหกรรม การค้า พาณิชยกรรม การปกครอง และอาชีพอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เกษตรกรรม

ความแตกต่างในด้าน	ชุมชนชนบท	ชุมชนเมือง
ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment)	ชุมชนชนบทมีสิ่งแวดล้อมที่เกิดตามธรรมชาติ และมีอิทธิพลต่อสิ่งแวดล้อมทางชุมชนและวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับธรรมชาติโดยตรง	ชุมชนเมืองมีสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของประชาชน ประชาชนต่างไกลจากสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ
3. ด้านขนาดของชุมชน (Size of community)	ชุมชนชนบทเป็นชุมชนของเกษตรกรขนาดเล็กๆ แต่ใช้พื้นที่ขนาดใหญ่ในการประกอบอาชีพ	ชุมชนเมืองเป็นชุมชนขนาดใหญ่ ขนาดของชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นเมือง
4. ด้านความหนาแน่นของประชากร (Density of population)	ชุมชนชนบท มีความหนาแน่นของประชากรในชนบทจะต่ำกว่าในเมือง	ชุมชนเมือง มีความหนาแน่นของประชากรสูงกว่าชนบท และมีความสัมพันธ์กับความเป็นเมือง
5. ด้านความต่างแบบกันหรือความเป็นแบบเดียวกันของประชากร (Heterogeneity and homogeneity of population)	ชุมชนชนบท ประชากรมีความเป็นแบบเดียวกันในลักษณะของเชื้อชาติและความรู้สึกทางชุมชน	ชุมชนเมือง ประชากรมีความต่างแบบกันมาก และความเป็นเมืองจะมีความสัมพันธ์กับความต่างแบบของประชากร
6. ด้านความแตกต่างทางชุมชนและการแบ่งชั้นทางชุมชน (Social differentiation and stratification)	ชุมชนชนบท มีความแตกต่างทางชุมชนและการแบ่งชั้นทางชุมชนน้อย	ชุมชนเมือง มีความแตกต่างทางชุมชนและการแบ่งชั้นทางชุมชนมาก
7. ด้านการเคลื่อนที่ทาง	ชุมชนชนบท มีการเปลี่ยนแปลงใน	ชุมชนเมือง มีการเคลื่อนที่

ความแตกต่างในด้าน	ชุมชนชนบท	ชุมชนเมือง
ชุมชน (Social mobility)	ด้านที่อยู่อาศัย อาชีพ และอื่นๆ มีการเปลี่ยนแปลงน้อย ส่วนการย้ายถิ่นจะเป็นในลักษณะจากชนบทไปสู่เมือง	ทางชุมชนมากกว่าชนบท การเคลื่อนที่ทางชุมชนจะมีความสัมพันธ์กับความเป็นเมือง โดยปกติจะมีการย้ายถิ่นจากชนบทเข้ามาอยู่ในเมือง แต่ถ้าเกิดเหตุการณ์วิกฤต คนในเมืองจะมีการอพยพจากเมืองไปสู่ชนบท
8. ด้านระบบของการกระทำระหว่างกัน (System of interaction)	ชุมชนชนบท มีการติดต่อและสื่อสารกันน้อยกว่าคนในเมือง มีการติดต่อและมีความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิ (Primary relation) ความสัมพันธ์จะเป็นแบบส่วนตัว ง่ายๆ แต่จริงจัง	ชุมชนเมือง มีการติดต่อและสื่อสารกันมาก อาณาเขตของการกระทำระหว่างกันกว้างมากกว่าในชนบท มีการติดต่อและมีความสัมพันธ์แบบทุติยภูมิ (Secondary relation) ไม่มีความเป็นกันเอง ความสัมพันธ์คงอยู่เพียงระยะเวลาสั้นๆ รูปแบบความสัมพันธ์มีความซับซ้อน ยุ่งยาก ผิวนิพนธ์ และมีแบบแผน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้สรุปประเด็นชี้วัดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทดังนี้

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบองค์ประกอบของเมืองและชนบท

องค์ประกอบ	เมือง	ชนบท
การมีสุขภาพ	มีโอกาสเข้าถึงบริการ	บริการการแพทย์และ

องค์ประกอบ	เมือง	ชนบท
	สาธารณสุขที่มีคุณภาพมากกว่า มีโรคเครียด ภูมิคุ้มกันอ่อนแอ มีโอกาสด้านการศึกษาสูง	สาธารณสุขไม่ทั่วถึง ขาด สุขอนามัย ขาดสถานศึกษา ครูและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย
ครอบครัวอบอุ่น	เด็กถูกทอดทิ้งเพิ่มขึ้นผู้สูงอายุมี แนวโน้มได้รับการดูแลดีขึ้น	ผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งให้อยู่ลำพัง เด็กเร่ร่อนถูกทอดทิ้งเพิ่มขึ้น
ชุมชนเข้มแข็ง	ประชากรแตกต่างหลากหลาย การรวมตัว/ร่วมมือกันมีน้อย ความสัมพันธ์ผิวเผิน ไม่เป็น กันเอง มีแบบแผน ชับซ้อน	มีความผูกพัน เกื้อกูล ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแบบ ญาติพี่น้อง การรวมตัวกัน เหนียวแน่นความสัมพันธ์เป็น แบบส่วนตัว จริงใจ
เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	อาชีพนอกภาคเกษตร มีรายได้ ต่อหัวสูงแต่ต้องเผชิญปัญหาค่า ครองชีพสูง	อาชีพการเกษตรเป็นหลักมี ปัญหาากจนรายได้ต่ำ ไม่ เพียงพอกับรายจ่าย
สภาพแวดล้อมและระบบ นิเวศน์สมดุล	เข้าถึงบริการสาธารณสุขปโภค สาธารณูปการ มีปัญหาความ ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาอาชญากรรม มีปัญหา สิ่งแวดล้อม	ขาดแคลนปัจจัยพื้นฐาน น้ำ สะอาด/อาหารที่อยู่อาศัยไม่ถูก สุขลักษณะ ขาดแคลนแหล่งน้ำ และที่ดินทำกิน สภาพแวดล้อม และระบบนิเวศที่ดึกกว่า ความ เสี่ยงต่อภัยธรรมชาติสูง
สังคมประชาธิปไตย	มีความตื่นตัวทางการเมืองและ การใช้สิทธิเลือกตั้ง	เริ่มต้นตัวทางการเมืองและการ ใช้สิทธิเลือกตั้งเพิ่มขึ้น

อุมาภรณ์ ภัทรวาณิช และปัทมา อมรสิริสมบุรณ์ (2550) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่าง เมืองและชนบทในด้านโอกาสในการศึกษา พบว่า เยาวชนอายุ 16-18 ปี ในเขตเมืองได้เปรียบใน

ด้านได้รับการศึกษาตามเกณฑ์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท กล่าวคือ ร้อยละ 44 ของเยาวชนเขตเมืองได้เรียนตามเกณฑ์ เปรียบเทียบกับเยาวชนเขตชนบทที่มีเพียงร้อยละ 29 เท่านั้น ที่ได้เรียนตามเกณฑ์ และความแตกต่างในแต่ละภาค พบว่า ในเขตเมืองนั้น กรุงเทพมหานคร ได้เปรียบในด้านการได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าในพื้นที่อื่น รองลงมาเยาวชนในภาคเหนือมีส่วนของการได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ตามลำดับ ขณะที่เขตชนบท ภาคกลางมีส่วนผู้ได้รับการศึกษาตามเกณฑ์สูงกว่าภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ดังนั้นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นคือ เยาวชนในเทศบาลเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่ มีโอกาสในด้านการศึกษาสูงกว่าเมืองเล็กอื่น ๆ

ทัศนีย์ ลักษณะภิกขุณี (2545) ได้กล่าวถึงปัจจัยร่วมในกระบวนการสร้าง ความเข้มแข็งของชุมชนเมือง ประกอบด้วย

1. สภาพปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เป็นเหตุ และแรงผลักดันที่ทำให้ชาวชุมชนมารวมตัวกัน เป็นพลังขับเคลื่อนในการจัดการกับปัญหาของชุมชน ในรูปแบบของ "กลุ่มช่วยเหลือตัวเอง" (Self-Help Group) เนื่องจากการหน่วยงานภาครัฐดูแลไม่ทั่วถึง หรือล่าช้าไม่ทันต่อเหตุการณ์ ชุมชนจึงต้องช่วยตนเองเป็นการเฉพาะหน้า เพราะปัญหานั้นสร้างความเดือดร้อน และขัดขวางต่อ การดำเนินชีวิตปกติสุข ทั้งนี้ในการจัดการปัญหาชุมชนต้องใช้หลักตรรกะ (Logic) หรือความเป็น เหตุเป็นผล บนพื้นฐานความคิดที่เป็นความจริง คำนี้ถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หลักสิทธิ มนุษยชน หลักประชาธิปไตย และหลักความถูกต้องตามกฎหมายของบ้านเมืองและกติกาสังคม (Legal Rights Social Right)

2. ภาวะผู้นำ สภาพปัญหาความเดือดร้อนของชุมชน เป็นตัวเร่ง/ตัวกระตุ้นให้ชาวชุมชน ค้นหาผู้นำตามธรรมชาติ ซึ่งหมายถึงบุคคลที่มีบุคลิกภาพโดดเด่น เป็นผู้นำทางความคิดของคนในชุมชนให้มองเห็นภาพแห่งอนาคตและสามารถสื่อสาร ขยายและขยายความคิด ความเชื่อ ปรัชญา ของตนให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีการโน้มน้าวชักจูงให้เห็นความสำคัญ สร้างความรู้สึกผูกพันและนำท้าทายต่อวิสัยทัศน์นั้น และหากผู้นำเป็นผู้มีพลังอำนาจที่ชาวชุมชนเชื่อถือ มีจิตสำนึกสาธารณะ และความรับผิดชอบต่อสังคม ต่อผลประโยชน์ส่วนร่วม ยิ่งทำให้ชาวชุมชน เข้ามาร่วมกระบวนการจัดการปัญหามากขึ้น ผู้นำตามธรรมชาติ ถือเป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญในการ ขับเคลื่อนกระบวนการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และหากผู้นำตามธรรมชาติถูกบูรณาการอยู่ในตัวบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำแบบทางการ เช่น คณะกรรมการชุมชน ก็จะทำให้ผู้นำคนนั้นมีฐานะและศักยภาพในการจัดการกับปัญหาของชุมชนสูงขึ้น

ผู้นำชุมชน จึงเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดในการชักจูงและนำพาชาวชุมชนไปสู่การ จัดการ กับปัญหาชุมชนได้สำเร็จ ซึ่งต้องใช้หลักการมีส่วนร่วมของชาวชุมชนและความเป็น ประชาธิปไตยเป็น องค์ประกอบร่วม ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญของผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับจาก ชาวชุมชน คือ บุคคลที่มีความซื่อสัตย์จริงใจ มีความเสมอภาค และให้ความเป็นธรรม จึงจะสามารถเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ได้สำเร็จ

3. วิธีคิดในการจัดการกับปัญหาของชุมชน วิธีคิดของชุมชนในการจัดการกับปัญหา ชุมชนอันดับแรก คือ "การคิดเอาตัวรอด" (Survive) ก่อน โดยค้นหาต้นเหตุแห่งปัญหา และลงมือ กระทำตามประสบการณ์ของชาวชุมชน ดังนั้นความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับศักยภาพของชุมชนและ ผู้นำ ชุมชน รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมในวิธีการจัดการกับปัญหาอย่างถูกวิธี โดยการบูรณาการ หลัก คิดต่างๆ เช่น ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์หลักความถูกต้องเป็นธรรม หลักการมีส่วนร่วม การเพิ่ม พลังอำนาจ และหลักการแก้ปัญหาแบบสันติวิธี ให้อยู่ในรูปกิจกรรมหรือบริการที่ชุมชนจัดให้มีขึ้น ตลอดจนจิตสำนึกสาธารณะของชาวชุมชน (Community Consciousness) ที่ใช้ในการ จัดการกับ ปัญหา

4. วิธีปฏิบัติในการจัดการกับปัญหาของชุมชน ขึ้นอยู่กับบริบทของปัญหา ภาวะผู้นำ ชุมชนวิสัยทัศน์ผู้นำ การบริหารวิสัยทัศน์ และการบูรณาการความคิดร่วมของชุมชนในการจัดการ กับ ปัญหาของชุมชนได้อย่างถูกวิธี ซึ่งการกระทำหรือการจัดกิจกรรม/บริการ เพื่อผลประโยชน์ของ ชุมชน เป็นเรื่องของส่วนร่วม เป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่อาจผ่านตัวแทนหรือแกนนำของชุมชน ในการ จัดการกับปัญหา ซึ่งความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมของชาวชุมชน และ การสื่อสารแบบ สองทาง (Two-way Communication) ระหว่างผู้นำชุมชนและชาวชุมชน จนเป็นที่ เข้าใจถึง ผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกันอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

สรุป ชุมชนเมืองเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อยู่ร่วมกันอย่างเป็น ทางการ มีแบบแผน การกระทำจะยึดระบบแบบแผน มีความร่วมมือกันน้อยมีความสัมพันธ์กันแบบ ผิวผิน เข้าถึงระบบการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ได้ง่ายแต่จะไม่มีเวลาในการศึกษาหาความรู้ เนื่องจากต้องเร่งรีบในการทำงานหาเงิน ด้วยค่าครองชีพที่สูงกว่าชุมชนชนบท แต่ความร่วมมือใน ชุมชนเมืองนั้นสามารถเกิดขึ้นได้โดยปัจจัยหลักคือ ความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ร่วมกันจึงเกิดการรวมกลุ่มกันเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยเลือกที่จะไม่รอให้หน่วยงานของรัฐเข้า มาแก้ปัญหาให้ ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มความร่วมมือกันและสามารถพัฒนาด้านต่างๆให้กับชุมชนมี ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ

ตอนที่ 5 แนวคิดตัวแปรที่ที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรต้น

5.1.1 ปัจจัยภายใน

ทัศนคติความร่วมมือ

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์ (2540) ได้กล่าวถึงบุคลาการที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกของตนเอง และการเรียนรู้ที่ดีที่สุดทางหนึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติทัศนคติดังกล่าวจะมีผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ความร่วมมือกันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร แก่ตนเอง และคนทั้งหมดที่ร่วมมือกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น นอกจากนั้น ทัศนคติดังกล่าวยังมีผลไปกำหนดกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกันว่าจะต้องให้ความสำคัญแก่การเรียนรู้ของทุกภาค และสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาความรู้และจิตสำนึกของบุคคลทั้งหมด

กระบวนการเรียนรู้ระหว่างภาคีนี้ จะทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงสังคม การติดต่อปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมความผูกพัน มีทัศนคติและวิสัยทัศน์ต่าง ๆ ร่วมกัน อันเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งแก่ชุมชน รวมถึงการมีวิสัยทัศน์ในเรื่องการศึกษาของชุมชนร่วมกัน บุคลากรทั้งของโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาหากขาดวิสัยทัศน์ที่ตรงกันในประเด็นสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน เช่น เข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องของ “ชุมชนเข้มแข็ง” “การศึกษาเพื่อชีวิต” “กระบวนการเรียนรู้” และอื่น ๆ ก็จะทำให้เกิดอุปสรรคในการร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดกระบวนการของการดำเนินงาน ที่จะนำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งควรเกิดขึ้นจากการร่วมคิด ร่วมวางแผนและทำงานร่วมกันของชุมชนและโรงเรียน การที่เงื่อนไขนี้มีความสำคัญ เนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ที่ผ่านมาได้สร้างค่านิยมใหม่ และความเข้าใจในด้านการศึกษาให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ทั้งในส่วนของชาวบ้านและครูเอง ดังนั้น หากผู้มีส่วนร่วมไม่มีวิสัยทัศน์ในด้านการศึกษาและการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างถูกต้องกับความเป็นจริงแล้วการสร้างความร่วมมือก็จะไม่นำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนได้

การแสวงหากระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ของผู้เกี่ยวข้อง (ครู ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ชาวบ้าน ทั่วไป ภาคี อื่น ๆ) ในเรื่องการศึกษา และ ชุมชนเข้มแข็ง จึงเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการเกิดความร่วมมือ

จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2548) ได้รวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของครูในโรงเรียนได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติที่มีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงาน (attitude of collaboration) หมายถึงความรู้สึก ความคิด ความเชื่อของครูที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นเป็นสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าค่อนข้างจริงโดยไม่ต้องอาศัยการพิสูจน์ ทัศนคติที่มีต่อความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นผลมาจากประสบการณ์ในการร่วมมือทั้งทางตรงและทางอ้อมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์ที่รับรู้ แต่แต่ละบุคคลสามารถมีทัศนคติเกี่ยวกับความร่วมมือที่แตกต่างกันออกไป บุคคลที่มีทัศนคติต่อความร่วมมือที่ดีจะเชื่อว่าความร่วมมือจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร และจะทำให้บุคคลนั้นมีความยินดีและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น ในทางกลับกัน บุคคลที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อความร่วมมือ ก็จะไม่ยินดีและเต็มใจที่จะร่วมมือปฏิบัติงานเพื่อความสำเร็จขององค์กร

Reeder (1974) กล่าวถึงปัจจัยที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือไม่เข้ามามีส่วนร่วมไว้ว่า บุคคลและกลุ่มบุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดๆ ก็ต่อเมื่อกิจกรรมนั้นสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐาน ทัศนคติ และค่านิยมของตน

Gibson (2006) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นคุณลักษณะของพฤติกรรม ที่มีความเชื่อมโยงกับการรับรู้ ลักษณะบุคคล และแรงจูงใจ ซึ่งทัศนคติมีทั้งความรู้สึกนึกคิดทางอารมณ์ที่เป็นเชิงบวก และที่เป็นเชิงลบ ในการอ่าน การเรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลในการตอบสนองต่อบุคคลอื่นต่อวัตถุประสงค์หรือต่อสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

สรุป ทัศนคติความร่วมมือเป็นความคิดของแต่ละบุคคลที่เห็นชอบต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนกันนั้นจะช่วยให้กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชนสำเร็จลุล่วง ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม

ความรับผิดชอบ

เอมอร์ กฤษณะรังสรรค์ (2537) ได้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบ โดยการกำหนดคุณลักษณะและพฤติกรรมย่อยของความรับผิดชอบได้ 7 กลุ่ม คือ ความพยายามทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายความตั้งใจและเอาใจใส่ การปฏิบัติตามระเบียบ การวางแผนการทำงาน การยอมรับผลของการกระทำ ความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่ และการยอมรับรู้หน้าที่ของตนเอง

จุฑาทิพย์ สรวังสุวรรณ (2548) ได้รวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของครูในโรงเรียนด้านการรับผิดชอบต่อหน้าที่ (Take responsibility) ไว้ว่าการรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นการที่บุคคลใช้ความสามารถและความเต็มใจในการการปฏิบัติงานที่ตนเองได้รับมอบหมายหรืองานที่อยู่ภายในความรับผิดชอบของตน เอาใจใส่กับงาน ทำงานนั้นให้สำเร็จหรือเกิดผลในทางที่ดี บุคคลจะสามารถตอบคำถามผู้อื่นเกี่ยวกับงานที่ตนปฏิบัติ รับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานแม้ว่าผลอาจไม่เป็นไปตามที่คาดหวังหรือล้มเหลว และยังได้ระบุว่า การรับผิดชอบต่อหน้าที่ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้การร่วมมือรวมพลังวัดได้จากสภาพที่บุคคลปฏิบัติงานหน้าที่ ภาระที่ตนได้รับมอบหมายได้อย่างประสบความสำเร็จทันเวลา โดยไม่จำเป็นต้องอาศัยการกระตุ้นเตือนจากใคร

น้อมพร เสน่ห์ธรรมศิริ (2551) ได้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองที่แสดงออกโดยการทำงานที่ได้รับมอบหมายและติดตามผลงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยตนเอง ด้วยความอดทน และขยันหมั่นเพียร ยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้กระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย รวมทั้งการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือข้อตกลงต่างๆ ของสังคมนั้นๆ โดยคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่เกิดกับตนเองและผู้อื่น

ยุวรี ผลพันธิน (2551) ได้กล่าวถึงความหมายของความรับผิดชอบไว้ว่า พฤติกรรมของบุคคลที่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนที่พึงปฏิบัติโดยไม่มีใครบังคับ ไม่เพิกเฉย ไม่ละเลยต่อสิทธิและหน้าที่ มีความตั้งใจเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ มีความมานะพยายาม ซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และละเอียดรอบคอบต่อหน้าที่และสิ่งที่ตนเองปฏิบัติ ผลการปฏิบัติบรรลุความสำเร็จถูกต้องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีผลเสียและปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยการแสดงออกของบุคคลที่มีความรับผิดชอบนั้นประกอบด้วยความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ (2549) อธิบายความหมายของความสำนึกรับผิดชอบไว้ว่า การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการความกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

Sethumadhavan (1992) อธิบายความหมายของความสำนึกรับผิดชอบไว้ว่า เป็นแนวโน้มทางอารมณ์ที่จะประพฤติปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม โดยมีแนวคิดด้านองค์ความรู้ ด้านอารมณ์ และด้านพฤติกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งความสำนึกรับผิดชอบยังสะท้อนถึงความสามารถในการตอบสนองต่อความคาดหวังทางสังคม อันเกิดจากแรงจูงใจภายใน โดยพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นไม่

ส่งผลร้ายต่อบุคคลอื่นในสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำตามภาระหน้าที่ การรักษาภาวะเยียบ การยึดความถูกต้องชอบธรรมในการทำงาน และการคำนึงถึงความผูกพันต่อการทำงาน

Higgins, Roney, Crowe, and Hymes (1994) อธิบายความหมายของความสำนึก รับผิดชอบ หมายถึง สิ่งสำคัญสำหรับความสัมพันธ์ทางสังคมในบริบทที่เป็นทางการ เช่น ความรู้สึก รับผิดชอบในการปฏิบัติตามข้อผูกพัน อย่างมีอาชีพในบริบทที่เป็นทางการ ความสำนึกรับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ความสำนึกรับผิดชอบส่วนบุคคลหมายถึงการสร้างความตั้งใจและการควบคุมตนเอง

kurai (2011) ได้กล่าวถึงความสำนึกรับผิดชอบไว้ว่าความเต็มใจต่อการปฏิบัติหน้าที่อันเกิดจากความสำนึกรับผิดชอบภายในใจของตนเอง พร้อมอุทิศตนด้วยความมุ่งมั่นจนภาระงานที่ได้รับมอบหมายบรรลุเป้าหมายตามภาระความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายด้วยความซื่อสัตย์ ตระหนักถึงหน้าที่ซึ่งสมควรปฏิบัติ และทำให้งานประสบความสำเร็จแสดงให้เห็นถึงความสำนึกรับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเทให้เกิดความคุ้มค่า กล้าที่จะยอมรับความผิดพลาดของตนเอง และเอาชนะอุปสรรคจากการทำงานได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพ และเคารพต่อหน้าที่ของตนจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ความหมายของความสำนึกรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักรู้ด้วยจิตใจ และความระลึกถึงหน้าที่ที่พึงปฏิบัติหรือได้รับมอบหมายให้เหมาะสมกับบทบาทของตนเอง และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความขยัน อดทน มีความกระตือรือร้นต่อการปฏิบัติงาน มีความเสียสละต่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย กล้าที่จะยอมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดจากการกระทำของตนเองทั้งในส่วนที่ดีและไม่ดี โดยพร้อมที่จะยอมรับและปรับปรุงแก้ไขให้เกิดผลดีต่อส่วนรวม

สรุป ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลเป็นความมุ่งมั่นในการทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย ให้สัญญาและเต็มใจที่จะทำงานอย่างหนักด้วยการทุ่มเทแรงกายแรงใจหรือเวลาในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานในชุมชน เพื่อผลประโยชน์ที่ได้รับทั้งของตนเองและชุมชน

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

อนุภาพ ธีรราก (2528) ได้กล่าวว่า ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจและเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม มิใช่เป็นการบังคับ

สากล สติวิทยานันท์ (2532) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดจาก

1. ความสนใจ และความห่วงกังวลร่วมกัน
2. ความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจร่วมกัน
3. การตกลงใจร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนา

พัคตรีวิมล เพียรลาเลิศ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ(2547)ปัจจัยที่ทำให้องค์กรเครือข่ายความร่วมมือมีความเข้มแข็งยั่งยืนได้จนถึงทุกวันนี้ เนื่องจากการจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกันแก่สมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ

สมหมาย กล้าณรงค์ (2548) ได้กล่าวว่า เครือข่ายจะดำรงอยู่ได้ต้องส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกันและต้องจัดสรรผลประโยชน์ด้วยความเที่ยงธรรมเสมอภาค หากขาดผลประโยชน์ ร่วมกัน หรือขัดผลประโยชน์กัน กลุ่มก็จะแตกความสามัคคีและสลายตัวในที่สุด

สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ (2550) ได้การศึกษาปัจจัยด้านผลประโยชน์ร่วมกัน แนวคิดที่จะนำมาเป็นกรอบเพื่ออธิบาย เรื่อง ผลประโยชน์ร่วมกัน คือ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการจำเป็น (Need) หลากอย่างในการดำรงชีวิต มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของตน ในการแลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ ครอบที่คู่สัมพันธ์คิดว่า การแลกเปลี่ยนมีความ การเกิดความสัมพันธ์ที่ยืดยาว ผลประโยชน์ ต่างตอบแทนถูกฝ่าฝืน ความรู้สึกอึดอัดกับรางวัลที่ได้รับ และความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนที่มั่นคง มีแนวปฏิบัติ โดยสรุปดังนี้

1. บุคคลจะเลือกทำกิจกรรมที่ได้รับรางวัล หมายถึง ผลประโยชน์ที่พึงได้รับของภาคีเครือข่ายจากการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกับสถานศึกษา แนวปฏิบัติคือเครือข่ายความร่วมมือ จะเลือกทำกิจกรรมที่ได้รับผลประโยชน์ยังมีความคาดหวังมากยิ่งขึ้น

2. การเกิดความสัมพันธ์ที่ยืดยาว หมายถึง การดำเนินงานจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับเครือข่ายในลักษณะผลประโยชน์ต่างตอบแทน ยิ่งดำเนินงานร่วมกันอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีมีความผูกพันระหว่างกันมากยิ่งขึ้น

3. ผลประโยชน์ต่างตอบแทนถูกฝ่าฝืน หมายถึง เมื่อผลประโยชน์ต่างตอบแทนระหว่างสถานศึกษาและเครือข่ายความร่วมมือไม่ลงตัว ผู้เสียผลประโยชน์คือ เครือข่ายความร่วมมือก็จะแสดงความไม่เป็นมิตร และยกเลิกความสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งยกเลิกการจัดกิจกรรมการศึกษากับสถานศึกษาในที่สุด

4. ความรู้สึกอึดอัดกับรางวัลที่ได้รับ หมายถึง ความพึงพอใจที่ได้รับผลประโยชน์ของเครือข่ายความร่วมมือมีจุดสิ้นสุด หรืออึดอัดกับรางวัลนั้น ทำให้คุณค่าของผลประโยชน์ที่ตนเองได้รับ ค่อย ๆ ลดคุณค่าลง

5.ความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนที่มั่นคง หมายถึง เมื่อความสัมพันธ์ที่เกิดจากผลประโยชน์ ต่างตอบแทนระหว่างสถานศึกษากับเครือข่ายความร่วมมือมีความมั่นคงมากขึ้นจะนำไปสู่บรรทัดฐานแห่งการแลกเปลี่ยนอย่างยุติธรรมมากขึ้นเท่านั้น

ในบริบทของงานการศึกษาออกโรงเรียนผลประโยชน์ร่วมกันหรือผลประโยชน์ต่างตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญเพราะในงานการศึกษาผลประโยชน์ไม่ได้เป็นตัวเงินที่ชัดเจน แต่เป็นความเสียสละของเครือข่ายที่จะตอบแทนสังคมด้วยการสนับสนุนการศึกษาของรัฐจัดการศึกษาด้วยกันหรืออาจจะเป็นการสนับสนุนปัจจัยอื่น ๆ เสริมเข้ามาด้วยการทำให้ใช้สถานที่จัดการศึกษา การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การศึกษา สนับสนุนงบประมาณบางส่วนเหล่านี้เป็นต้น แต่ผลประโยชน์ร่วมกันอย่างแท้จริง คือ ผู้เรียนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายได้รับการศึกษาเพิ่มมากขึ้น มีทักษะในอาชีพเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะเป็นผลต่อคุณภาพของประชาชนต่อไปในอนาคต สิ่งที่สถานศึกษาต้องคำนึงถึง คือ การส่งเสริมสนับสนุน ให้กำลังใจ ประกาศเกียรติคุณและให้สิทธิประโยชน์ตามความเหมาะสมแก่ผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียน (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2552)

Starkey (1997) ได้กล่าวว่าการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ การที่สมาชิกเข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกันในเครือข่ายทางสังคมเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ

Reeder, Kumar, Hesson-McInnis, and Trafimow (2002) ได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งจะเป็นเหตุผลที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมซึ่งอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น เป้าประสงค์ (Goals) การกระทำทุกอย่างต้องมีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์อาจเป็นความเชื่อ ความรู้สึก แลกเปลี่ยนของทางราชการและอาจจะเป็นจากเงื่อนไขที่ตนเองหรือคนอื่นเป็นผู้กำหนดให้เป็นไปตามแนวทางการบรรณาการ

สรุป การเห็นประโยชน์ส่วนรวมจึงเป็นแนวทางหรือความคิด จิตสำนึกของคนในชุมชนหรือหน่วยของบ้าน วัดและโรงเรียนที่คำนึงถึงส่วนรวมเป็นหลัก โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับและตนเองยังคงที่จะได้รับผลประโยชน์นั้นด้วยไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม

การสื่อสารกัน

สุวกิจ ศรีปัดถา (2545) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญของการติดต่อสื่อสารของโรงเรียนก็คือการจัดทำสม่ำเสมอ มีระเบียบแบบแผนพยายามติดต่อสื่อสารมวลชนอยู่เสมอ และให้มวลชนเกิดความ

เลื่อมใสมีศรัทธาในกิจการของโรงเรียน หลักในการดำเนินงานการติดต่อสื่อสารของโรงเรียนพอจะกล่าวแยกเป็นข้อๆ ดังนี้

- 1) ดำเนินงานด้วยความบริสุทธิ์ใจและตรงไปตรงมา
- 2) การติดต่อทุกชนิดต้องให้เป็นไปในทางบวก กล่าวคือไม่มุ่งรบกวนปฏิเสธชาวเสมอไปแต่มุ่งสร้างข่าวดีเป็นประจำ
- 3) ดำเนินงานต่อเนื่องกันไปตลอดเวลาและตลอดปีโดยไม่หยุดยั้ง
- 4) พยายามสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มนั้นกลุ่มนี้เพราะถือว่าโรงเรียนเป็นของประชาชน ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประโยชน์ของประชาชน
- 5) ดึงตัวพร้อมอยู่เสมอที่จะรับฟังความคิดเห็นและรับข้อเสนอแนะของประชาชนหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือสนใจกิจการของโรงเรียนมาพิจารณาปฏิบัติตามสมควร
- 6) ใช้วิธีการง่ายๆ เป็นกันเองกับประชาชนเป็นหลักในการดำเนินการติดต่อสื่อสารภายนอกและภายใน ไม่ถือเขาหรือยึดถือศักดิ์กับผู้ใดจะเห็นได้ว่า การติดต่อสื่อสารของโรงเรียนจะทำให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษา และเป็นการเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียน โดยการติดต่อสื่อสารสามารถปฏิบัติได้หลายวิธี เช่น การจัดประชุมผู้ปกครอง การเชิญผู้ปกครอง และชุมชนมาเป็นกรรมการสถานศึกษาการจัดทำจุลสาร สิ่งพิมพ์ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การดำเนินงาน และความเป็นไปต่างๆ ของโรงเรียน และยังเป็นการประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

สุรพันธ์ ยันต์ทอง (2525) ได้ให้ความหมายของการติดต่อสื่อสารไว้ว่าการติดต่อสื่อสารคือการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างกลุ่มบุคคลใดกลุ่มบุคคลหนึ่งกับประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลนั้นมีหน้าที่ต้องรับใช้หรือให้บริการ การติดต่อสื่อสารของโรงเรียนเป็นกระบวนการไม่ตรีสัมพันธ์สองทาง คือโรงเรียนเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบรรดาความคิดต่างๆ สัมพันธ์กับประชาชนที่เกี่ยวข้องจากความหมายของการติดต่อสื่อสาร ดังกล่าวมาแล้ว จะเห็นว่า แต่ละท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกันไป ดังนั้น จึงพอจะสรุปความหมายของการติดต่อสื่อสารได้ว่า การติดต่อสื่อสารเป็นการถ่ายทอด สื่อความคิด ข้อเท็จจริง ความรู้สึก ทศนคติ โดยการพูด การเขียนหรือสัญญาณให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าใจความหมายหรือจุดประสงค์ที่ต้องการจุดประสงค์ของการติดต่อสื่อสารของโรงเรียน

- 1) เพื่อให้ความรู้และความเข้าใจแก่ผู้ปกครองของเด็กหรือแก่ประชาชนในการจัดการศึกษาแก่เด็ก
- 2) เพื่อเผยแพร่กิจการของโรงเรียนและของเด็ก

- 3) เพื่อแสวงหาการสนับสนุนและร่วมมือส่งเสริมการศึกษาจากผู้ปกครอง และประชาชน
- 4) สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน
- 5) ขจัดปัดเป่าค่านิยมผิดๆ และสิ่งที่ทำให้ประชาชนเข้าใจโรงเรียนผิดๆ ช่วยให้ผู้ปกครองมองโรงเรียนในแง่ดี
- 6) สร้างความเชื่อถือ ความมั่นใจ และความนิยมที่มีต่อโรงเรียนให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน
- 7) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและครูมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น และเป็นผลให้การเรียนการสอนเด็กบรรลุผลดี

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2525) ได้สรุปว่า การติดต่อสื่อสารเป็นกระบวนการทางการบริหารที่จะส่งข่าวสารและความเข้าใจของบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่งหรือหน่วยงานหนึ่งไปยังอีกหน่วยงานหนึ่งเพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานทำงานได้ตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์การช่วยให้การประสานงานดียิ่งขึ้น และช่วยให้ทุกคนในหน่วยงานได้เข้าใจความเคลื่อนไหวของการทำงานอย่างทั่วถึง

สุเมธ เดียววิเศษ (2527) ได้ให้ความหมายของการติดต่อสื่อสารการสื่อสารความหมายว่าเป็นคำที่แปลมาจากคำภาษาอังกฤษว่า “COMMUNICATION” ซึ่งมีรากศัพท์เดิมมาจากภาษาละตินว่า “COMMUNIS” อันหมายถึงการสร้างลักษณะที่เรียกว่า “COMMONESS” คือความร่วมมือกัน ความเหมือนกัน ลักษณะนี้หมายถึงความถึงการที่คนหนึ่งๆ หรือหลายคนซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งฝ่ายหนึ่ง ส่งความคิดเห็นของเขาไปยังอีกฝ่ายหนึ่ง เรียกว่า ผู้รับ ซึ่งอาจเป็นคนๆ เดียวหรือหลายคนก็ได้ เพื่อให้ผู้รับมีความคิดเห็นหรือเข้าใจเหมือนกับผู้ส่ง

ดวงพร คำณวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง (2536) ได้สรุปการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารหมายถึง การส่งต่อ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้ส่ง และผู้รับ และการสื่อสารยังเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างมีขั้นตอนมีความต่อเนื่องและที่สำคัญคือ ต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารทุกครั้ง

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ศึกษาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนประถมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีปัจจัยเรื่องการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จดังนี้

- 1) มีการประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้
- 2) มีการเชื่อมโยงสมาชิกที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเพื่อให้เข้ากันได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) สื่อสารให้สมาชิกเครือข่ายสนใจทำกิจกรรมร่วมกัน
- 4) ชี้ให้สมาชิกเครือข่ายเห็นสภาพปัญหาและประเด็นการพัฒนาร่วมกัน

5) ประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่ายที่เป็นแหล่งวิชาการและแหล่งทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือ

(6) เสนอโครงการความร่วมมือเพื่อการแบ่งปันทักษะและประสบการณ์แก่เครือข่าย

สรุป การติดต่อสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี คนในชุมชนจะต้องรับรู้ข่าวสารที่เกิดขึ้น ความเคลื่อนไหว หรือผลการดำเนินงานกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ความร่วมมือ หรือการดำเนินงานใดๆเป็นไปด้วยความราบรื่นและสำเร็จลุล่วง

เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์ (2540) ได้กล่าวถึง เงื่อนไขที่จำเป็นของการเกิดขึ้นของความร่วมมือและการดำเนินความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนนั้นได้แก่

1. บุคลากรมีทัศนคติที่เคารพและเชื่อมั่นในศักยภาพการพัฒนาดตนเองของมนุษย์ โดยไม่ยึดติดตามคุณค่าหรือค่านิยมที่สังคมกำหนดในเรื่องต่าง ๆ โดยเฉพาะในเรื่องของ “ความรู้” ซึ่งใช้ระดับการศึกษาในระบบมากำหนดว่าใครโง่ – ฉลาด มีความรู้ – ไม่มีความรู้ อันเป็นค่านิยมที่คับแคบและเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการเกิดความร่วมมือระหว่างภาคี เนื่องจากทำให้บุคลากรของโรงเรียนไม่เห็นคุณค่าความร่วมมือกับชุมชน (เพราะเห็นว่าชาวบ้านไม่มี “ความรู้”) ในทางตรงข้ามหากบุคคลในแต่ละภาคี เห็นคุณค่าและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของกันและกันยอมเอื้อให้ความร่วมมือระหว่างกันเกิดขึ้นได้ และดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องเพราะทัศนคติดังกล่าว ทำให้บุคคลยอมรับว่า ความร่วมมือพึงเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเสมอภาค หรือบนโครงสร้างความสัมพันธ์แบบแนวราบ ที่ปราศจากการสั่ง การชี้แนะ และครอบงำ ทัศนคติแบบนี้มีผลส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ทั้งช่วยก่อให้เกิดความสัมพันธ์เชิงสังคมการติดต่อปฏิสัมพันธ์ ที่จะนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนด้วย

2. บุคลากรมีทัศนคติที่เชื่อว่าความหลากหลาย (Diversity) เป็นลักษณะแท้จริงของธรรมชาติและมีประโยชน์ในเชิงพัฒนา ความเชื่อดังกล่าว นอกจากจะหนุนเสริมทัศนคติในข้อที่ 1 แล้ว ยังส่งเสริมให้บุคคลยอมรับความแตกต่างระหว่างกัน มีความคิดเห็นที่ยืดหยุ่น ใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันได้ ฯลฯ มีทักษะและท่าทีที่เอื้อให้เกิดความร่วมมือ ลดความขัดแย้งแบบ

แตกหัก รุนแรงและส่งเสริมให้ความร่วมมือดำเนินการไปได้โดยราบรื่น แม้ภาคีจะมีความแตกต่างกัน ในด้านต่าง ๆ อย่างมากก็ตาม

จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2548) ได้รวบรวมปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของครูในโรงเรียน ด้านการเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่น (Respect in other's decision making) ไว้ว่าการเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นสภาพที่บุคคลเห็นว่าการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ในขอบเขตที่เขาปฏิบัติได้เนื่องจากเป็นสิทธิในการตัดสินใจของบุคคลนั้น อีกทั้งยังได้สรุปได้ว่าการเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นการที่บุคคลยอมรับว่าการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ในขอบเขตที่เขาปฏิบัติได้ หรือ การตัดสินใจต่าง ๆ นั้นอยู่ในขอบเขตที่ไม่ควรมีผู้อื่นแทรกแซง ซึ่งบรรยากาศนี้จะเกิดเมื่อบุคคลเคารพนับถือในความเชี่ยวชาญและการทำประโยชน์ของสมาชิกหรือบุคคลอื่น การที่บุคคลเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่น ไม่ล่วงละเมิดสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่น บุคคลจะแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบต่อการตัดสินใจของผู้อื่นในทางบวก

สรุป การการยอมรับการตัดสินใจของผู้อื่นในหน่วยของบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งเป็นการตัดสินใจในขอบเขตที่ผู้นั้นพึงปฏิบัติ เพื่อการร่วมมือจะเป็นไปด้วยความราบรื่นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนในชุมชน

5.1.2. ปัจจัยภายนอก

การจัดการ

ธงชัย สันติวงศ์ (2546) ให้ความหมายของการจัดองค์การ หมายถึง การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ การแบ่งส่วนงาน และการจัดสายงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์

วิโรจน์ สารรัตน์ (2545) กล่าวว่า การจัดองค์การเป็นหน้าที่ทางการบริหารที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญตรวจสอบเป็นระยะๆ เพื่อให้มั่นใจว่า ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โครงสร้างองค์การที่ออกแบบไว้แต่เดิมยังมีความเหมาะสมที่จะทำให้บรรลุจุดหมายขององค์การได้หรือไม่ องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดองค์การ อยู่ที่ธรรมชาติของโครงสร้างองค์การการออกแบบงาน การจัดแผนงานเป็นโครงสร้างองค์การ และการประสานงานในโครงสร้างองค์การทั้งแนวตั้งและแนวนอน

จุมพล หนีพวนิช (2548) ให้ความหมายคำว่า การบริหารจัดการ หรือ Management ว่า หมายถึง กระบวนการ กิจกรรมหรือการศึกษาการทำงานบรรลุผล โดยมีหลักประกันว่ากิจกรรมนั้น

ๆ จะได้รับการดำเนินการหรือการปฏิบัติการในลักษณะที่จะทำให้ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้บรรลุผลหรือสัมฤทธิ์ผล

เสนาะ ตีเยาว์ (2546) การบริหารจัดการจึงเป็นกระบวนการทำงานกับคน โดยอาศัยคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงโดยมีสาระสำคัญ ของการบริหารจัดการเป็น 5 ลักษณะคือ

1. **เป็นการทำงานกับคนโดยอาศัยคน** การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่ร่วมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารต้องรับผิดชอบให้งานสำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือจากคนอื่น จึงต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นผู้นำและทำงานเป็นทีมได้ดี
2. **ทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์กร** เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์กรต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะสำเร็จได้ โดยมีระบบงานและแผนงานที่ดีมีประสิทธิภาพ
3. **เป็นความสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ** หมายความว่า ทำงาน บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดและทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยสุด
4. **เป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด** ผู้บริหารจึงต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดการสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์
5. **เป็นการเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป** ผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จ สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้อย่างเหมาะสม

ไพบุรย์ วัฒนศิริธรรม (2550) ได้ถ่ายทอดแนวคิดผ่านหนังสือ "แผนที่ความดีฉบับไพบุรย์ วัฒนศิริธรรม" กล่าวว่าเสาหลักของชุมชนเข้มแข็งหรือแข็งแรงมีหลักอยู่ 3 ประการ คือ ความดี การเรียนรู้ และการจัดการ โดยได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การจัดการ หมายถึง การที่รู้จักนำเอาปัจจัยต่าง ๆ กระบวนการต่าง ๆ มาเข้าสู่ระบบ เข้าวิธีการแล้วทำให้เกิดผลที่พึงปรารถนา การจัดการที่ดีต้องมีการเรียนรู้ แต่การจัดการจะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริงได้ นอกจากการเรียนรู้และต้องอาศัยความดีด้วย ชุมชนเข้มแข็งคือ ชุมชนที่มีความสามารถในการจัดการ ซึ่งมีทั้งการจัดการในภาค ธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาชน สิ่งที่ชุมชนควรรู้และต้องจัดการ ประกอบด้วย

การจัดการข้อมูลถือว่าเป็นเรื่องพื้นฐานหากชุมชนสามารถจัดการข้อมูลได้ดี เก็บข้อมูลได้ละเอียดมาก เป็นข้อมูลที่ เชื่อถือได้ก็ถือว่ามีความรู้พื้นฐานที่ดีด้วย

การจัดการความรู้ โดยพยายามรวบรวม ชักจูงให้นำความรู้ ออกมาจากผู้รู้ในชุมชนโดยการค้นหว่า ใครเก่งเรื่องอะไร ใครทำเรื่องอะไรได้ ใครมีความดีอะไร ด้วยการพบปะพูดคุย และเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ก็จะทำให้เกิดการจัดการความรู้ขึ้นในชุมชน

การจัดการบุคลากร ต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับการดำเนินงานของชุมชนที่มาดำเนินงานร่วมกัน ที่สำคัญ "คน" เป็นต้นเหตุของความดี ความไม่ดี ความสำเร็จ และความไม่สำเร็จ

การจัดการความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ที่ดีคือ การมีความสามัคคี ไว้วางใจได้ รักใคร่ กลมเกลียว ร่วมกันทำงาน มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การจัดการกิจกรรม ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยเพื่อไปสู่เป้าหมายการดำเนินงานร่วมกันของเครือข่าย เครือข่ายดำเนินอยู่ได้ด้วยกิจกรรมของเครือข่าย

การจัดการงบประมาณ ต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีเงินหมุนเวียนพอใช้ มีระบบการทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย

การจัดการองค์กร เป็นการทำให้ชัดเจนว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน มีงบประมาณ เท่าไหร่ การดำเนินงานเป็นอย่างไร

การจัดการชุมชน เป็นการจัดการทุกเรื่องในชุมชนในบริบท ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของชุมชนและเครือข่าย อาทิ วัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ จัดการ ทั้งหมดในลักษณะองค์รวม และบูรณาการ

สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ (2550) ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการจึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้บริหารเครือข่ายความร่วมมือ และผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะต้องบริหารจัดการเพื่อให้การจัดหรือส่งเสริมการจัด การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยร่วมกันในรูปของความร่วมมือให้ประสบผลสำเร็จ สิ่งที่ต้องบริหารจัดการ ประกอบด้วย การจัดการข้อมูลและความรู้ การจัดการบุคลากร การจัดการ ความสัมพันธ์ การจัดการกิจกรรม การจัดการงบประมาณ การจัดการองค์กร และการจัดการชุมชน ถ้าดำเนินการได้ดังนี้แล้วจะทำให้เครือข่ายความร่วมมือเกิดความเข้มแข็งได้

Stoner (1996)กล่าวถึงรูปแบบการจัดโครงสร้างองค์การ (Organization structure) แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆได้ 2 รูปแบบคือ โครงสร้างองค์การที่เป็นทางการ และโครงสร้างองค์การที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งโครงสร้างองค์การที่เป็นทางการจะมีลักษณะชั้นของการบังคับบัญชา กำหนดตำแหน่งหน้าที่ มีการแบ่งจัดส่วนงานซึ่งจะทำให้บุคลากรมีความรู้ ความชำนาญเพิ่มขึ้น มีการพิจารณาผลงานตามความสามารถรูปแบบการจัดโครงสร้างองค์การแบ่งได้ดังนี้

1. การจัดโครงสร้างองค์การแบบแบ่งแยกตามหน้าที่ (Functional structure)
2. การจัดโครงสร้างองค์การแบบแบ่งส่วนงานออกเป็นหน่วยงาน (Divisional structure)
3. การจัดโครงสร้างแบบผสม
4. การจัดโครงสร้างองค์การแบบ Matrix

5. การจัดโครงสร้างองค์การแบบสายงานหลักและสายงานให้คำปรึกษา (Line and staff organization)

การบริหารจัดการเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ ได้มีนักการศึกษาจำนวนมากให้นิยามหรือความหมายของคำว่า "การบริหารจัดการ" ให้น่าสนใจ อาทิ Speck and Stollenwerk (1999) ได้ศึกษาและสรุปปัจจัยสำคัญของความร่วมมือในการบริหารงานเพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่ชุมชนการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การพัฒนาความเป็นหมู่คณะ (developing collegiality)
2. การกระทำกับครูเหมือนมืออาชีพ
3. การร่วมกันเป็นผู้นำ/ตัดสินใจ
4. การเกี่ยวข้องกับชุมชน
5. การสนทนาและผลย้อนกลับ
6. การวางแผนและประเมินผล
7. การเรียนรู้วิสัยทัศน์ชุมชน

สรุป การจัดการเป็นพฤติกรรมที่ทำให้กิจกรรมในบ้าน วัด และโรงเรียนดำเนินไปได้สำเร็จตามความต้องการ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้นกลายเป็นสมาชิกหน่วยของความร่วมมือและของกลุ่มคนที่สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้นำ

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544) กล่าวถึง คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ (Personality traits of effective leaders)

1. เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จ และบรรลุผลสำเร็จ
2. เป็นผู้ที่มีความสามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชา
3. การจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม การติดต่อสื่อสาร และมีอิทธิพลเหนือผู้ใต้บังคับบัญชาตามอำนาจหน้าที่ของการบริหารที่ดำรงตำแหน่งอยู่
4. ผู้นำมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและของพนักงาน ซึ่งรวมถึงผู้นำที่สามารถใช้อำนาจอิทธิพลต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งด้วย
5. ผู้นำยังเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม และสามารถนำกลุ่มให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ในบริบทของงานการศึกษาออกโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารเครือข่าย จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหารเพราะ จะทำให้การขับเคลื่อนกิจกรรมการศึกษาาร่วมกัน การประสานงาน และการบริหารจัดการเครือข่าย เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารในฐานะผู้นำองค์กรจึงเป็นบุคคลสำคัญต่อ ความสำเร็จของการทำงานร่วมกันในรูปแบบเครือข่าย

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2543) ได้กล่าวถึงปัจจัยในความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนโดย ได้กำหนดปัจจัยด้านผู้นำไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยนี้ถือเป็นบุคลิกเฉพาะตัว ซึ่งแต่ละคนจะมี ไม่เหมือนกันแม้ว่าจะมีบทบาทหน้าที่ไม่ต่างกันก็ตาม บางคนมีความรู้สูงแต่ไม่สามารถปฏิบัติงานให้ ประสบผลสำเร็จก็มี ดังนั้น หากผู้บริหารมีมนุษยสัมพันธ์สูง ความเป็นกันเอง ให้เกียรติแก่ผู้ปกครอง ก็จะทำให้บรรยากาศเป็นไปในทางที่ดี ในด้านความซื่อสัตย์ก็เป็นเรื่องสำคัญ หากผู้บริหารมีความ โปร่งใสด้านการเงินซึ่งสามารถตรวจสอบได้ หากผู้บริหารมีถิ่นกำเนิดหรือภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นที่ สถานศึกษาตั้งอยู่ ก็จะเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้เกิดความรักท้องถิ่นมากกว่าบุคคลที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ใน ชุมชนที่ตั้งอยู่ ในทางตรงกันข้าม ผู้บริหารที่มีภูมิลำเนาอยู่ที่อื่นก็มักจะต้องกลับไปเยี่ยมครอบครัวใน วันเสาร์ อาทิตย์ หรือวันหยุดราชการ ดังนั้น การทุ่มเทการทำงานให้แก่สถานศึกษาย่อมจะมีน้อยกว่า

ปิยฉัตร เขาวลิต (2550) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมระหว่างวัด และชุมชนได้กล่าวถึงปัจจัย ความร่วมมือด้านผู้นำดังนี้ ความเป็นผู้นำของคนในชุมชน อันได้แก่เจ้าอาวาส เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ต้องเริ่มมาจากเจ้าอาวาสวัด เป็น ผู้พัฒนาทุกอย่างในวัดและเอื้อประโยชน์มายังชุมชนโดยรอบ จนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นความศรัทธา เชื่อมั่น รู้สึกว่าวัดเป็นวัดของชุมชน จึงจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นใน ท้ายที่สุด รองลงมา ก็จะเป็นผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งจะเป็นเสมือนตัวแทน ชาวบ้านในการทำกิจกรรมต่างๆ และส่งผลไปยังความเคารพ นับถือในตัวผู้นำของตนเอง และส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนที่ ต้องการผู้นำที่มีลักษณะที่สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาให้กับคนในชุมชนได้ จึงควรมีการสร้าง บ่มเพาะ ความเป็นผู้นำของคนในชุมชนมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และการมีส่วน ร่วมกับวัด เพื่อปลูกฝังให้เด็กเหล่านั้น มีความคุ้นเคยกับวัด กับพระตั้งแต่ยังเด็ก อันจะนำไปสู่ความ เป็นผู้ใหญ่ที่ดี มีคุณธรรมโดยเฉพาะหากบางคนได้เป็นเจ้าอาวาส จะทำให้ได้เจ้าอาวาส ที่ดี มี

คุณธรรม และสามารถสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่คนในชุมชนได้ ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด ทำให้เกิดการพัฒนาวัดและชุมชน

สมบุรณ์ บุรศิริรักษ์ (2550) ได้กล่าวว่าจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่ส่งผลทางตรงต่อความร่วมมือ กล่าวคือ ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของความร่วมมือ เพราะมีกลุ่มแกนนำหรือผู้ที่เข้มแข็งองค์กรใดได้ผู้นำที่เข้มแข็งมีภาวะผู้นำมีบารมีเป็นที่น่าเชื่อถือ ของชุมชน มีการพัฒนาศักยภาพของผู้นำ แล้วองค์กรนั้นจะเข้มแข็ง อย่างรวดเร็ว การทำให้ชุมชนเข้มแข็งจึงจำเป็นต้องพัฒนา ศักยภาพและสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำหรือผู้บุกเบิกก็ตาม ส่วนปัจจัยด้านภาวะผู้นำที่ส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการบริหารจัดการ กล่าวคือ กลุ่มแกนนำของความร่วมมือเป็นสิ่งจำเป็นในการผลักดันกิจกรรมประสานงาน บริหารจัดการและทำหน้าที่เป็นตัวแทนของสมาชิกในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกอย่างสม่ำเสมอเพื่อความเข้มแข็งของความร่วมมือ และส่งผลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการเรียนรู้

พิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ได้ศึกษาเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนประถมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีปัจจัยเรื่องผู้นำเพื่อให้ความร่วมมือประสบผลสำเร็จดังนี้

- (1) มีความเป็นประชาธิปไตย
- (2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- (3) มีความรับผิดชอบสูง
- (4) มีภาวะผู้นำทางวิชาการสูง
- (5) มีมนุษยสัมพันธ์ จริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน
- (6) มีความสามารถในการสื่อความคิด

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อองค์กร และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลองค์กร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ความหมายภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการแสดงบทบาท รวมถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมาตามอำนาจหน้าที่ เพื่อการตัดสินใจของกลุ่ม โดยมีอิทธิพลต่อบุคลากรภายในวิทยาลัยพยาบาล ในการนำองค์กรไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

Koontz and Wehrich (1988) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หรืออิทธิพล (Influence) หมายถึง ศิลปะหรือกระบวนการในการใช้อิทธิพลต่อผู้อื่นเพื่อให้เขาเหล่านั้นใช้ความพยายามอย่างที่สุด อย่างสมัครใจ และอย่างกระตือรือร้น เพื่อบรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ในเชิงอุดมคติแล้วการที่ผู้นำใช้อิทธิพลเพื่อให้ผู้ตามทำงานด้วยความเต็มใจเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ แต่ควรพัฒนาให้ผู้ตามมีความเต็มใจ

ทำงานด้วยความกระตือรือร้นและมีความเชื่อมั่น ผู้นำที่มีภาวะผู้นำจะไม่ใช่ผู้ที่ชอบอยู่ข้างหลังกลุ่มเพื่อผลักดันหรือคอยกระตุ้นให้กลุ่มทำงาน แต่จะวางตัวเองไว้ข้างหน้ากลุ่มคอยทำหน้าที่อำนวยความสะดวกเพื่อช่วยให้งานก้าวไปข้างหน้า อีกทั้งการสร้างอารมณ์ร่วมให้กลุ่มทำงานจนบรรลุเป้าหมาย ในทัศนะนี้เห็นว่าภาวะผู้นำ ประกอบด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 4 ประการคือ ความสามารถในการใช้อำนาจอย่างมีประสิทธิภาพความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น ความสามารถในการสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม และความสามารถที่จะช่วยให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการตอบสนองต่อแรงกระตุ้น

Draft (2002) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของคนที่เป็นผู้ดำเนินการใช้อิทธิพลหรือโน้มน้าวบุคคลอื่นเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การ ดังนั้น ภาวะผู้นำจะประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

- 1) คนซึ่งมีทั้งผู้นำและผู้ตาม
- 2) การโน้มน้าวหรืออิทธิพล
- 3) เป้าหมายขององค์การ

Hoy and Sweetland (2001) ได้แบ่งลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ลักษณะทางบุคลิกภาพ ลักษณะทางแรงจูงใจ และลักษณะทางทักษะ ดังนี้

1. คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ ได้แก่ ความอดทนต่อภาวะกดดัน ความมั่นใจในตนเอง ความมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และการยึดมั่นในหลักคุณธรรม
2. คุณลักษณะทางแรงจูงใจ ได้แก่ มีแรงขับในการทำงานและมีแรงกระตุ้นในการสร้างแรงจูงใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จ และมีความต้องการในอำนาจ
3. คุณลักษณะทางทักษะ ประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะระหว่างบุคคลทักษะความคิดรวบยอด และทักษะทางการบริหาร

Gibson (2006) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ความตั้งใจของผู้นำในการสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลในองค์การ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์การ

สรุป ผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชน ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ความสามารถ สามารถบริหารจัดการและมีภาวะผู้นำอันส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน

ความร่วมมือจากภายนอก

บันลือ พุกกะวัน (2525) ได้กล่าวว่าเนื่องจากการศึกษาคือการเพิ่มความสามารถและขยายประสบการณ์ของบุคคลให้มีสมรรถภาพ ทักษะที่ดี ตลอดจนสามารถดำรงชีวิตให้เหมาะกับสังคมที่ตนดำรงอยู่ เมื่อเป็นดังนี้การเรียนการสอนก็ควรจะเปลี่ยนแนวคิดและหลักการที่จะให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์หลายแบบหลายวิธี และจะเป็นการฉลาดยิ่งที่สามารถจัดประสบการณ์ตรงอันเป็นทางแห่งการเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้นเพราะใกล้ตัวเด็ก นอกจากประสบการณ์ที่เด็กได้รับแล้วยังเป็นผลพลอยได้จากประชาชน ผู้ปกครองได้ให้ความสนใจให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินงานในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ครูอาจเลือกใช้ชุมชนเป็นเสมือนแหล่งวิชาได้ดังนี้

- 1) ผู้เชี่ยวชาญหรือช่างของในอาชีพเฉพาะอย่างมาให้ความรู้และแนะนำเด็ก
- 2) ผู้ปกครองของเด็กอาจให้ความช่วยเหลือในการเป็นวิทยากรในบางเรื่อง
- 3) สมาชิกสภาอาจให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประชุมสภาร่างกฎหมายหรือประสบการณ์ด้านอื่นๆ

- 4) โรงงานอุตสาหกรรมเป็นที่ชมเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน การผลิต
- 5) ตำรวจ ข้าราชการให้ความรู้ด้านการจราจร การปกครองและอื่นๆ
- 6) คณะกรรมการสภาตำบล หรือท้องถิ่นอาจให้ความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานในท้องถิ่น
- 7) ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พืช สัตว์ป่า ดิน หิน แม่น้ำ แร่
- 8) ทรัพยากรที่มนุษย์ประดิษฐ์คิดแต่ง เช่น บ้านเรือน อาคาร สนามบิน สถานีดับเพลิง
- 9) การศึกษานอกสถานที่ที่จะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ
- 10) คณะกรรมการสภาการศึกษาอาจเป็นวิทยากรได้ดีในบางเรื่องเกี่ยวกับงานหรืออาชีพของตน

ตน

วีไล ตั้งจิตระสมคิด (2528) ได้กล่าวว่าชุมชนมีทรัพยากรต่างๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างดีทั้งในด้านการดำรงชีวิตของบุคคลและการแก้ปัญหาของชุมชน ทรัพยากรของชุมชนจึงมีความสำคัญต่อการศึกษา อีกทั้งการใช้ทรัพยากรในชุมชนแทนห้องเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เจริญงอกงามไปทุกๆ ด้าน นอกจากนั้นยังเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่ชุมชน เพื่อเป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองอีกด้วย

หวน พินรุพันธ์ (2529) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องกันชุมชนมีทรัพยากรอยู่มากมายทั้ง ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรประเภทสถาบันต่างๆ และทรัพยากรประเภท

วัฒนธรรมพื้นบ้าน ซึ่งทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน เช่น เชิญบุคลากรในชุมชนมาเป็นวิทยากร หรือให้ความรู้แก่นักเรียนพานักเรียนไปศึกษาทรัพยากรในชุมชน และให้นักเรียนศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านเพื่อช่วยกันอนุรักษ์ไว้ นอกจากนี้โรงเรียนอาจขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากชุมชนในด้านการเงิน วัสดุหรือผลผลิตทางการเกษตร แรงงาน ค่าปรึกษาหารือ หรือความคิดเห็นในการปรับปรุงโรงเรียนปัจจุบันการดำเนินงานของโรงเรียนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากแหล่งทรัพยากรภายนอกมากมาย แต่ความร่วมมือดังกล่าวอาจอยู่ในแวดวงจำกัดเพราะแต่ละโรงเรียนต่างก็มีทรัพยากรเฉพาะเรื่อง เฉพาะด้าน การที่พ่อแม่ผู้ปกครองร่วมกันให้ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรที่โรงเรียนจะติดต่อขอความร่วมมือได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของความช่วยเหลือที่จำเป็น และเป็นการขยายวงความร่วมมือให้กว้างขวางมากขึ้น ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรควรเป็นทั้งทรัพยากรด้านองค์การทรัพยากรด้านบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ซึ่งในกรณีที่ทางโรงเรียนมีความจำเป็นจะใช้ประโยชน์ ก็จะสามารถใช้ได้ทัน่วงที่ขึ้น เช่น ข้อมูลด้านการแพทย์-จิตแพทย์นักวิชาการที่มีความรู้ความชำนาญด้านคอมพิวเตอร์และระบบอิเล็กทรอนิกส์ นักการศึกษาเฉพาะด้านต่างๆ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544)

อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์ (2540)กล่าวถึงเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้โดยเป็นเงื่อนไขด้านเงื่อนไขทางการบริหารจัดการนี้

- การประสานการดำเนินงานกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคเอกชน
- ศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการ
- การมีกองทุน หรือทรัพย์สินที่สมาชิกในกลุ่มร่วมกันเป็นเจ้าของการมีส่วนร่วมและความสนับสนุนจากภาคีอื่น ๆ

การแสวงหาความร่วมมือและความสนับสนุนจากภาคีอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้มากขึ้น เพราะในสถานการณ์ที่ชุมชนอ่อนแอ นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาความรู้ ความคิด กำลังใจ ประสบการณ์ บทเรียน งบประมาณ ฯลฯ จากภายนอก เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือ และพัฒนาความร่วมมือนั้นไปสู่การผลักดันให้การศึกษาทำหน้าที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคีที่กล่าวถึงนี้ อาทิ ครอบครัว สถาบันศาสนา กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ องค์กร

บริหารส่วนตำบล องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ชุมชนอื่น เป็นต้น การสนับสนุนจากภาคอื่น จะทำให้เกิดความต่อเนื่องในกิจกรรมของชุมชนได้มากกว่า เพราะไม่มีอุปสรรคด้านงบประมาณหรือกิจกรรมถูกเปลี่ยนแปลงตามนโยบายของรัฐบาลแต่ละชุด และการดำเนินกิจกรรมที่ใช้งบประมาณจากตนเองหรือภาคี ทำให้การดำเนินงานต้องมีความรับผิดชอบมากกว่าการใช้งบประมาณของรัฐ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้ทรัพยากรของชุมชนและการให้ชุมชนเป็นห้องเรียนในการเรียนรู้ เป็นการเสริมสร้างพัฒนาการในด้านต่างๆ ของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนักเรียนจะได้ประโยชน์แล้วชุมชนยังเข้าใจโรงเรียน ชุมชนมีโอกาสนำความรู้สิ่งต่างๆ ไปด้วย เป็นการกระตุ้นส่งเสริมให้ชุมชนพัฒนาตนเองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของโรงเรียนต่อชุมชน การเรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนจึงมีความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาชุมชนและสร้างร่วมมืออันดีระหว่างบ้านโรงเรียน และชุมชน

สมบุรณ์ บุรศิริรักษ์ (2550) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทรัพยากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของภาคี เครือข่าย เนื่องจากว่าหลายเครือข่ายต้องหยุดดำเนินการลงไปเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุน การดำเนินงานอย่างเพียงพอ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ทั้งทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ปริมาณ และคุณภาพ ของบุคลากรและที่สำคัญคือ เงินทุนดำเนินการ ความตั้งใจของสมาชิก การเสียสละ ทั้งเวลา แรงงานและทรัพยากรส่วนตัวให้กับกิจกรรม การที่เครือข่ายสามารถแสวงหา ทรัพยากรที่มีอยู่ในเครือข่ายมาใช้ได้มากเพียงใด ความเข้มแข็งของเครือข่ายก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนต้องใช้อย่างคุ้มค่า และมีประสิทธิภาพ การดำรงความเป็นเครือข่ายร่วมกันควรแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนและจัดสรรทรัพยากรร่วมกัน ที่มีให้คนอื่นได้เป็นการแสดงออกถึงความเป็น สมาชิกเครือข่ายที่ต้องการความเอื้ออาทรต่อกัน

สรุป ความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน หน่วยงานภายนอกเป็นส่วนสำคัญในการจัดหาทรัพยากรที่ชุมชนต้องการหรือความรู้ วิทยาการใหม่ๆ เพื่อให้ชุมชนเกิดการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

5.2 ตัวแปรตาม

เครือข่ายความร่วมมือ

นิตยสาร วรณศิริ (2540) เสนอว่า ระบบเครือข่าย เป็นสภาพของความสัมพันธ์ของบุคคล จากวงแคบที่สุดนับจากตัวเราไปถึงวงกว้าง เท่าที่พอนับได้ วงแคบที่สุดคือวงของครอบครัว และวงกว้างที่สุดอาจนับถึงเผ่าพันธุ์ แต่ส่วนใหญ่การนับความสัมพันธ์ทางเครือข่าย มักนับในวงแคบมากกว่าวงกว้าง โดยเริ่มนับจากระดับความสัมพันธ์ของบุคคลในครัวเรือนเดียวกันก่อนการเรียนรู้โดยเครือข่ายสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ได้ให้ความหมายของคำว่า เครือข่ายไว้ว่า ความเชื่อมโยงระหว่างปัจเจกต่อปัจเจก กับการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มต่อกลุ่ม และรวมถึงความเชื่อมโยงระหว่างเครือข่ายต่อเครือข่าย ซึ่งกลายเป็นเครือข่ายย่อย ภายใต้เครือข่ายใหญ่ ในการเชื่อมโยงเครือข่าย ไม่ใช่เพียงการมารวมตัวกัน หรือพบปะสังสรรค์หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน แต่ต้องมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงคนกลุ่ม องค์กร หน่วยงานมารวมกัน มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์ และมีการพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายอย่างเดียวกัน สิ่งที่ยอมรับเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน อาจใช้การรวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเครื่องมือเครื่องใช้ ข้อมูลข่าวสารความรู้ บุคลากร เงินงบประมาณสนับสนุน ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และอื่นๆ ร่วมกัน โดยมีองค์ประกอบของการเป็นเครือข่าย ดังต่อไปนี้

- 1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (common perception) มีความรู้สึก คิดเข้าใจปัญหา ร่วมกัน ซึ่งเป็นหัวใจของการเป็นเครือข่าย ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง มีการประสานงาน และดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน
- 2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) เห็นภาพจุดหมายในอนาคตร่วมกัน
- 3) การมีความสนใจและผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์หรือความสนใจร่วมกัน
- 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) ซึ่งมีความสำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เป็นเงื่อนไขของการทำให้เกิดการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือทำอย่างจริงจังแข่งขัน
- 5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) ที่ช่วยทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

6) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน หรือการถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน (Interdependence) สมาชิกต้องถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกเครือข่ายยึดโยงกัน หนาแน่น โดยต้องทำให้สมาชิกเครือข่ายรู้สึกว่าการดำรงอยู่ของแต่ละคน หรือหน่วยจำเป็นต่อการ ดำรงอยู่ของเครือข่าย ทำให้สมาชิกเกิดการปฏิสัมพันธ์กัน

7) ปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) ด้วยการทำกิจกรรมร่วมกันช่วยให้เกิด การเรียนรู้ระหว่างกันทำให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งมากขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ได้ดำเนินโครงการการวิจัย EDKM และ จาก การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลโครงการ พบว่าเครื่องมือหนึ่งซึ่งช่วยทำให้การขับเคลื่อนการจัดการ ความรู้เป็นไปได้อย่างรวดเร็ว คือ การมีเครือข่ายสังคม (Social Network) โดยการถอดบทเรียนการ สร้างเครือข่ายสังคม มีการกำหนดประเด็นในการถอดบทเรียน โดยตีความเครือข่าย ว่าเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วย โดยหน่วยอาจเป็นได้ทั้ง ปัจเจกบุคคล กลุ่มขนาดเล็ก องค์กร หรือแม้แต่ รัฐ ในทุกกรณีการศึกษาเครือข่ายมิได้เน้นไปถึงการบรรยายและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ระหว่างหน่วย เท่านั้นแต่มุ่งไปถึงการทำความเข้าใจเครือข่ายโดยรวม และเรียกว่าเครือข่ายสังคม และยังได้มีการ รวบรวมความหมายของการเครือข่าย (Networks)เอาไว้

Marriott และ Goyder (2009) อ้างถึงใน สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554) ติดตามและประเมินการทำงานของภาคีเครือข่ายการศึกษา เสนอว่า การสร้างเครือข่ายกับภาคี เครือข่ายในองค์กรการศึกษา เริ่มจาก

- 1.) การทำความคาดหวังให้ตรงกัน
- 2.) ทำข้อตกลงสำคัญร่วมเพื่อให้เข้าใจตรงกันในเรื่องความรับผิดชอบ
- 3.) นำเครือข่ายที่มีศักยภาพเข้ามาร่วมประชุมหรือทำกิจกรรมเบื้องต้น
- 4.) ทำข้อตกลงที่จะเป็นเครือข่ายในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

Organization and Group (2003) ได้นำเสนอ การดำเนินการสร้างเครือข่ายว่ามี ลักษณะเป็นขั้นตอน ประกอบด้วย

- 1.) สร้างช่องทางการสื่อสาร
- 2.) กำหนดโครงสร้างและการบริหารงานแบบเครือข่าย
- 3.) ตรวจสอบทักษะและสมรรถนะที่มีอยู่และที่ต้องการ
- 4.) วางแผนฟोकอบรมหรือประชุมปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ
- 5.) จัดกิจกรรมร่วมกันสม่ำเสมอ
- 6.) ติดตามผลทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ

7.) สร้างพันธะสัญญาระยะยาวเรื่องการสนับสนุนทางการเงินจากผู้บริจาคหรือผู้สนับสนุน

สรุป เครือข่ายการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ดีและมีความจำเป็นอย่างมากในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำระบบเครือข่ายการเรียนรู้มาใช้เพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบการเรียนการสอนจากระบบเดิมที่จำกัดอยู่เฉพาะภายในสถานศึกษา ไม่มีแหล่งในการค้นคว้าข้อมูลที่ดี ไปสู่ระบบที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนโอกาสในการเรียนรู้และการแสดงผลข้อมูลที่ต้องการซึ่ง โครงสร้างการศึกษาในระบบเดิมถูกกระตุ้นให้ตื่นตัวด้วยระบบการสื่อสารโทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ จะมีลักษณะเป็นรูปแบบการศึกษาแบบใหม่ที่สนองความต้องการ

ผลของความร่วมมือ

Berger (1991) ได้สรุปประโยชน์ในการที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนไว้ว่าการมีส่วนร่วมระหว่างบ้านกับโรงเรียนจะทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์และการสนับสนุนเด็กขึ้นโดยรายงานจากกระทรวงศึกษาธิการสหรัฐอเมริกา (1986) ได้เน้นหลักสูตรของบ้าน มีใจความว่าพ่อแม่สามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างที่บ้านเพื่อที่จะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในโรงเรียนสามารถทำได้โดยผ่านการสนทนาประจำวัน และการทำกิจวัตรประจำวันร่วมกับเด็ก

วิมลศรี อุปรมัย และคณะ (2528) กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชนไว้ 3 ด้าน คือ ประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับ ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับและประโยชน์ที่ได้รับตรงกัน ดังนี้

ประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับ

1. ช่วยให้ชุมชนรักสถาบัน เป็นหู เป็นตา ดูแลให้ปลอดภัยจากการถูกทำลายให้เสียหายในทรัพย์สินหรือถูกโจรผู้ร้ายขโมย

2. ช่วยให้ได้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างเต็มที่

3. ช่วยให้ได้รับเงิน สิ่งของสนับสนุนจากชุมชน

4. ช่วยให้ได้รับบริจาค เช่น ที่ดิน อาคารพวกก่อสร้างหามทรัพย์ต่างๆ จากบุคคลในชุมชน

5. ช่วยให้ได้รับบริการจากบริการของชุมชนในด้านการใช้ยานพาหนะ การใช้ห้องสมุดสถานีนอนามัย ฯลฯ

6. ชุมชนช่วยดูแลความประพฤติและความปลอดภัยของเด็กนักเรียน

7. ช่วยให้เด็กใช้บริการจากชุมชน เช่น การจัดหางานให้เด็กทำ
8. ช่วยให้โรงเรียนได้ความคิดในการที่ชุมชนให้คำปรึกษาในการพัฒนาโรงเรียน
9. ช่วยให้เด็กที่ยากจนได้รับทุนการศึกษาจากชุมชน
10. ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคุ้นเคยกับชุมชนมากยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่ชุมชนได้รับ

1. ช่วยให้ชุมชนมีอาชีพใหม่ๆ เกิดขึ้น
2. ช่วยให้ชุมชนมีรายได้มากขึ้น
3. ช่วยพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน
4. ให้ชุมชนเข้ามาใช้ห้องสมุดในโรงเรียนได้
5. ให้บริการชุมชนใช้สถานที่จัดงานประเพณีต่างๆ
6. ให้บริการชุมชนเข้ามาเรียนและเล่นดนตรีไทยในวันหยุดสัปดาห์
7. ให้ชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ๆ
8. ให้ชุมชนได้ใช้เป็นสถานที่สาธิตวิธีการต่างๆ
9. ให้ชุมชนได้มีโอกาสภาคภูมิใจในความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของสถาบันการศึกษาร่วมกัน
10. ให้ชุมชนได้ผ่อนคลายความเครียดในกรณีที่โรงเรียนจัดงานรื่นเริง

ประโยชน์ที่ได้รับตรงกัน

1. เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน
2. ช่วยให้โรงเรียนและชุมชนได้จับมือแก้ปัญหาชุมชนร่วมกันได้อย่างเต็มที่
3. ช่วยให้เกิดความเข้าใจผิดหรือความขุ่นมัวอันเกิดขึ้นได้ระหว่างบ้าน โรงเรียน และชุมชน

จากประโยชน์ที่โรงเรียนได้รับจากการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน แสดงว่าโรงเรียนจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้เลยถ้าปราศจากการร่วมมือของผู้ปกครอง และชุมชน เพราะการมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยโรงเรียนได้มีการวางแผนและการปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก ผู้ปกครอง โรงเรียน และชุมชน อันจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีที่จะร่วมมือกันในการพัฒนาเด็กต่อไป

สรุป ความร่วมมือกันในชุมชนโดยเฉพาะในเรื่องส่งเสริมการเรียนรู้สร้างประโยชน์แก่ชุมชน เป็นอย่างมาก ทั้งในส่วนของโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่เกิดขึ้นใน

ชุมชน ผลที่ได้รับนั้นจะสะท้อนออกมาจากภายในชุมชน คนในชุมชนเห็นประโยชน์ของความร่วมมือ และเพิ่มจำนวนคนที่อยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในความร่วมมือนั้นและจะขยายวงกว้างออกไปไม่สิ้นสุด

กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ไชยยศ เรืองสุวรรณ(2537) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพไว้ ดังนี้

1. ควรสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. ควรคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและ ทักษะพิสัย

พิสัย จิตพิสัยและ ทักษะพิสัย

4. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง
5. ควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเหมาะสม
6. ควรเป็นกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบ
7. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนสามารถประเมินผลการปฏิบัติได้

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2551) ได้เสนอรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้ ดังนี้

1. การเรียนรู้วิชาสามัญ ซึ่งครอบคลุมการสอนอ่านเขียนเพื่อการอ่านออกเขียนได้ การศึกษาสามารถเทียบเท่าระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาในระดับอุดมศึกษา
2. การเรียนรู้ด้านวิชาชีพ โดยมีการจัดอบรมวิชาชีพทั้งระยะสั้นและระยะยาวในหลายสาขา อาชีพทั้งในแบบมีประกาศนียบัตร และไม่มีประกาศนียบัตร
3. การให้ความรู้ทั่วไปที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันด้วยการอบรมโดยใช้วิทยากร และใช้โดยสื่อต่างๆ

การจัดกิจกรรมจะมีความยืดหยุ่นในเรื่องกฎ ระเบียบต่างๆ โดยรับผู้เรียนไม่จำกัดเพศ อายุ พื้นฐานการศึกษา อาชีพ ความสนใจ มีความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาเรียน สถานที่เรียน กิจกรรมการเรียนรู้ มุ่งสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละชุมชนและสังคม การเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นในสถานศึกษา ไม่จำกัดเวลา โดยมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและพัฒนาการของผู้เรียน

จากรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้ง 3 รูปแบบ ดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ใน 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน (Formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีโครงสร้างที่ชัดเจนแน่นอน และมีลำดับ มีการแบ่งชั้นเรียนตามอายุ จัดการเรียนการสอนตามลำดับชั้น ตั้งแต่ระดับต้นจนถึงระดับสูงโดยมีลักษณะที่สำคัญคือ มีหลักสูตร เวลาเรียนที่แน่นอน มีการจำกัดอายุผู้เรียน มีการลงทะเบียนเรียน และมีการวัดผล การประเมินผลเพื่อรับใบประกาศนียบัตร การเรียนเน้นเรื่องอนาคตส่วนใหญ่มีสถานที่แน่นอนในการเรียน

2. การจัดการเรียนรู้นอกโรงเรียน (Non-formal Education) หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้นนอกโรงเรียนปกติ โดยมีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการเป็นประชาชนอยู่นอกโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ในการเรียนที่ชัดเจน โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน ที่ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ มีหลักสูตร เวลาเรียน มีการลงทะเบียนเรียน มีการประเมินผลเพื่อรับประกาศนียบัตร ไม่จำกัดอายุ เป็นการเรียนนอกโรงเรียน เน้นการเรียนเรื่องที่เป็นสภาพปัจจุบัน เพื่อแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน มีเวลาเรียนที่ไม่แน่นอน

3. การเรียนรู้ตามอัธยาศัย (Informal Education) หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตที่เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ จากการทำงาน บุคคล ครอบครัว สื่อ ชุมชน แหล่งความรู้ต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความบันเทิง และการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ไม่มีหลักสูตร ไม่มีเวลาเรียนที่แน่นอน ไม่จำกัดอายุ ไม่มีการลงทะเบียนเรียน และไม่มีการสอบ ไม่มีการรับใบประกาศนียบัตร มีหรือไม่มีสถานที่แน่นอน เรียนที่ไหนก็ได้ ลักษณะการเรียนส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อความรู้และันทนาการ อีกทั้งไม่จำกัดเวลาเรียน สามารถเรียนได้ตลอดเวลาและเกิดขึ้นในทุกช่วงวัยของชีวิต

อาชญา รัตน์อุบล (2551) ได้แบ่งประเภทการศึกษานอกโรงเรียนตามเนื้อหาวิชาที่จัดไว้ 5 ประเภท โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

1. การศึกษาแม่และเด็กหรือการศึกษาครอบครัว (Maternal and Child Education or Family Education) เป็นลักษณะการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นแม่และเด็ก

2. กิจกรรมองค์กรเยาวชน (Youth Organization Activity) เป็นการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนอันเป็นกำลังของการพัฒนาประเทศ

3. การศึกษาผู้ใหญ่ (Adult Education) เป็นการจัดการศึกษาให้กับผู้ใหญ่ที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป เพื่อให้มีโอกาสเสริมความรู้ ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์และสามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

4. การศึกษาชุมชน (Community Education) เป็นการศึกษาที่จัดให้ชุมชนเพื่อเป็นกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน

5. การศึกษาพิเศษและการศึกษาต่อเนื่อง (Special Education Program and Continuing Education) เป็นการจัดการศึกษาให้กลุ่มชนในสภาพแวดล้อมแตกต่างกันในสังคมเช่นกลุ่มชนในพื้นที่ห่างไกล เป็นต้น

สรุป การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นการให้ความรู้ด้านการศึกษาพื้นฐานการอ่านออกเขียนได้ ความรู้ด้านทักษะอาชีพ เน้นการฝึกคิดวิเคราะห์ การฝึกปฏิบัติจริง และความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารที่เป็นปัจจุบันที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงปัญหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ เพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างหลากหลายรูปแบบ มีความยืดหยุ่นและการเข้าถึงแหล่งความรู้ต้องทำได้โดยง่าย

ตอนที่ 6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

พยุงค์ดี จันทรสุนทร (2543) ได้กำหนดปัจจัยความสำเร็จในความร่วมมือได้แก่ ยุทธศาสตร์ระดับองค์กร ยุทธศาสตร์ระดับทีม ยุทธศาสตร์ระดับบุคคล การให้เกียรติ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคลากร

ชนพรรณ ธาณี (2545)ชนพรรณ ธาณี และคณะ (2544) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบบ้าน วัด และโรงเรียน ในการสร้างความเข้มแข็งชุมชน พบว่า รูปแบบการทากิจกรรมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ส่วนใหญ่ คือ วัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ การนาภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การสอนพุทธศาสนา และการอบรมและจริยธรรม

เนาวรักษ์ แสนสุพรรณ (2545) ได้ศึกษาบทบาทของวัดต่อชุมชนในปัจจุบัน พบว่าวัดในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงบทบาทและรูปแบบการให้บริการแก่ชุมชนแตกต่างจากในอดีต แต่เป็นเฉพาะเรื่องปลีกย่อย โดยหลักใหญ่ ๆ แล้ว ยังพยายามยึดแนวปฏิบัติเช่นเดียวกับวัดในอดีตได้กระทำ และ

ไม่ได้มีบทบาทต่อชุมชนอย่างเต็มที่เหมือนกับในอดีต เช่น บทบาทด้านเป็นสถานศึกษา และสังคมสงเคราะห์ นอกจากนี้วัดยังเป็นที่พักทางจิตวิญญาณสำหรับประชาชนอยู่แต่ไม่มากเท่าในอดีต ส่วนการอบรมสั่งสอนจริยธรรมประชาชนคิดว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถานศึกษามากกว่า และประการสุดท้าย ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อบทบาทด้านต่าง ๆ ของวัดในปัจจุบันค่อนข้างเป็นไปทางลบ โดยเฉพาะบทบาทด้านการสังคมสงเคราะห์และด้านการเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้วัดในปัจจุบันได้ยึดถือแบบอย่างวัดในอดีตเป็นแนวปฏิบัติแม้ว่าจะไม่มีความสมบูรณ์แบบเท่าวัดในอดีตก็ตาม และในงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะให้วัดและชุมชนสร้างความเข้าใจร่วมกันให้มากขึ้นเพื่อประโยชน์ทั้งแก่วัดและชุมชน

สนธยา พลศรี (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ และมีความสุขจะต้องทำให้คนในชุมชนมีจิตสำนึกร่วมกัน ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกันในการกระทำบางอย่าง ด้วยความรักและความเอื้ออาทรต่อกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดความรู้สึกร่วมกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรวมตัวกันอาจจะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กระจัดกระจายกันก็ได้แต่สามารถติดต่อสื่อสารกันได้จนกลายเป็นองค์กร (Community Organization) และมีความเชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายย่อย ๆ ขึ้น (Community Network) ทำให้เกิดโครงสร้างสังคมแนวใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันในแนวราบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเมื่อประสานกับโครงสร้างที่มีความสัมพันธ์ในแนวตั้ง ด้วยความสมานฉันท์แล้ว ก็จะทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งขึ้น (Civil Community) ชุมชนเข้มแข็งมีลักษณะที่สำคัญ คือ (1) มีจิตสำนึกชุมชน (Community Consciousness) เป็นชุมชนที่มีจิตวิญญาณ (Spirituality) คือสมาชิกสำนึกว่าตนเองเป็นเจ้าของชุมชน มีความตั้งใจที่จะเข้าร่วมรับผิดชอบปัญหาต่าง ๆ กับบุคคลอื่น ๆ อย่างเท่าเทียมกันและมีมิตรภาพ ยอมรับในศักยภาพของกันและกันและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายระหว่างสมาชิก มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน (2) มีจิตวิญญาณชุมชน (Community Spirituality) การที่สมาชิกมีความจงรักภักดีต่อชุมชน เสียสละทำงานเพื่อชุมชน ห่วงแทนชุมชน มีสิ่งยึดเหนี่ยวร่วมกัน เช่น วัด เครือญาติหรือความสัมพันธ์ทางสังคมแบบต่าง ๆ ทำให้ชุมชนมีชีวิตจิตใจเหมือนเป็นสิ่งมีชีวิตอย่างหนึ่ง (3) เป็นชุมชนเรียนรู้ (Community Learning) สมาชิกช่วยกันเรียนรู้ หรือเรียนรู้เป็นกลุ่ม มีความตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา และมีความรู้เกี่ยวกับชุมชน (4) มีองค์กรชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นด้วยจิตสำนึกชุมชน และจิตวิญญาณชุมชน ผนึกกำลังกันเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ร่วมกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำ (5) มีการจัดการชุมชนที่ดี (Community Management) สมาชิกของ

ชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองและชุมชนได้วางแผน จัดกระบวนการ ดำเนินงานและประเมินผลเสนอแนะจากการทำวิจัย

จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ (2548) ได้กล่าวถึงโมเดลสาเหตุและผลของการร่วมมือรวมพลังเป็นโมเดลที่ประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 ตัว โดยมีองค์ประกอบภายนอก 3 ตัว ได้แก่ (1) องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุระดับบุคคล (2) องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุระดับกลุ่มบุคคล และ (3) องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุระดับองค์กร ที่มีผลต่อองค์ประกอบภายใน 4 ตัว ได้แก่ การร่วมมือรวมพลังและผลของการร่วมมือรวมพลังซึ่งประกอบด้วย (1) องค์ประกอบที่เป็นผลระดับบุคคลซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถแห่งตน ความผูกพันกับงานและองค์กร การคำนึงถึงผู้อื่นและความคิดเห็นต่อการร่วมมือรวมพลัง การพัฒนาและการเรียนรู้ของบุคคล ความพึงพอใจและความคงทนของการร่วมมือรวมพลัง (2) องค์ประกอบที่เป็นผลระดับกลุ่มบุคคล ประกอบด้วย ความไว้วางใจระหว่างบุคคลและการสื่อสารระหว่างบุคคล (3) องค์ประกอบที่เป็นผลระดับองค์กร ประกอบด้วย การจัดการองค์กร คุณลักษณะของผู้บริหารและความพึงพอใจต่อผลงานของฝ่ายต่าง ๆ

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้ทำการทดลองใช้รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับโรงเรียนเพื่อเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียนได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือให้ประสบผลสำเร็จได้แก่ (1) วิสัยทัศน์ (2) ศักยภาพ (3) ภาวะผู้นำ และ (4) มนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหาร

โสวัฒน์ พรหมสุพรรณ และคณะ (2551) ได้ศึกษาปัญหาในสภาพปัจจุบันและสาเหตุของกระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน และชุมชน ในการปลูกฝังความมีวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน โดยพบว่าชุมชนที่ร่วมกับทีมวิจัยได้เสนอแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยนักเรียนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมได้แก่ ร่วมคิด ร่วมวางแผนงาน ร่วมปฏิบัติตามแผนงาน ร่วมประเมินผล ร่วมชื่นชมกับผลงาน และแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมโดยกำหนดคุณธรรมด้านระเบียบวินัยไว้ 3 ด้าน คือ ระเบียบวินัยในตนเอง วินัยในครอบครัวและระเบียบวินัยทางสังคม และยังได้กำหนดแนวทางพัฒนาคุณธรรมเป็นกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมพิเศษ และกิจกรรมการเรียนการสอนบูรณาการ ทำให้ชุมชนได้ตระหนักที่จะดูแลระเบียบวินัยลูกหลานผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม

สุญาดา สุนทรสารทูล (2552) ได้นำเสนอแนวทางความร่วมมือตามรูปแบบความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานครไว้ว่ารูปแบบความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชน ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

กระบวนการคิด การศึกษาปัญหาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาควรมีการวางแผน โดยใช้การมีส่วนร่วมกับสถาบันหรือองค์กรที่มีส่วนได้ส่วนเสีย การปฏิบัติการความร่วมมือ การประเมินผล การบริหารจัดการ

สุภามาศ อ่ำดวง (2554) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดแหล่งการเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยศึกษาแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในวัดอยู่แล้วศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและแนวทางการจัดการศึกษาโดยให้แหล่งการเรียนรู้เหล่านั้นสามารถที่จะสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับชุมชนได้ โดยให้คนในชุมชนนั้นร่วมมือร่วมใจกันที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในวัดเพื่อที่จะฟื้นฟูและเลี้ยงเห็นถึงแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้กับชุมชน สามารถพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่ในวัดแต่เดิมมาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นและเป็นพื้นที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับชุมชนอีกด้วย

ศศิรัศม์ วีระไวทยะ (2554) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน ให้มีความยั่งยืน จะต้องทำให้เครือข่ายความร่วมมือเกิดการเรียนรู้ร่วมกันโดยอาศัยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์แบบปัจเจก ต่อปัจเจก (คนต่อคน) ปัจเจกต่อกลุ่ม (คนต่อกลุ่ม) และกลุ่มต่อกลุ่ม ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ทรัพยากร และทำกิจกรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ต้องการดำเนินงานต่างๆ ร่วมกัน และ ควรมีกระบวนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่ประกอบด้วยการจัดรูปแบบของเครือข่าย องค์กรประกอบของเครือข่าย และวิธีการสร้างเครือข่าย เช่น มีการทำข้อตกลง สร้างช่องทางการสื่อสาร การหาวิธีบริหารจัดการ การจัดกิจกรรมร่วมและการประเมินติดตามผล สถานศึกษาถือเป็นแกนนำเครือข่าย ที่สำคัญ ซึ่งจะต้องมีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการจัดการการเปลี่ยนแปลง และมีความน่าเชื่อถือ นอกจากนี้เคล็ดลับในการสร้างเครือข่ายให้สำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การมีเป้าหมายร่วมกัน การให้ทักษะและความชำนาญการที่อีกฝ่ายต้องการ การได้ผลประโยชน์ที่ลงตัวและการไว้วางใจกัน

กฤษณาลี แก้วโบราณ (2555) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต ได้ศึกษาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ตลาดน้ำโบราณเป็นแหล่งจัดกิจกรรมหรือจัดการเรียนรู้ซึ่งได้วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านของการจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโดยในการพัฒนาการได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐจะทำให้การพัฒนาชุมชนสามารถเห็นผลได้รวดเร็วยิ่งขึ้นอีกทั้งแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน

ตลาดน้ำ โบราณนั้น คนในชุมชนทุกคนควรเห็นถึงความสำคัญและควรต้องได้รับการเรียนรู้ก่อน เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีให้ แก่นักท่องเที่ยวและประชาชนภายนอกชุมชน

สรุป จากงานวิจัยภายในประเทศ พบว่ามีการให้ความสำคัญและต้องการที่จะสร้างความร่วมมือในชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนในลักษณะต่างๆ โดยส่วนใหญ่เน้นให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นอย่างมากโดยให้ทุกคนในชุมชนเข้ามามีบทบาทและขับเคลื่อนร่วมกันเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าให้ชุมชน และตระหนักถึงความจำเป็นในความร่วมมือหรือการสร้างเครือข่ายในชุมชนเพื่อสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนของตนเอง

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Dearing, Kreider, Simpkins, and Weiss (2006) ได้ศึกษาเรื่องผลของการจัดโปรแกรมการสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ปกครอง (family-strengthening programs) การออกแบบโปรแกรมยึดหลักการ ใช้โรงเรียนและชุมชนเป็นฐาน (school-community based) โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มความสามารถ ให้กับผู้ปกครองในการแนะนำการเรียนรู้ให้กับลูก และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ผู้ปกครอง สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา

Riley, Pereira, and Mohri (1997) เสนอแนวคิดว่า การรวมพลังมีลักษณะธรรมชาติแบบเดียวกับเครือข่าย (Networks) และโรงเรียนควรดำเนินการรวมพลังโดยการสร้างเครือข่ายความสำเร็จของเครือข่ายและการรวมพลังขึ้นอยู่กับความไว้วางใจ ความเป็นปึกแผ่น ความซื่อสัตย์ และความไม่เห็นแก่ตัว การปฏิรูปการศึกษาในประเทศอังกฤษตามกฎหมายการปฏิรูปการศึกษาปี ค.ศ. 1988 กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา ให้องค์กรและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีบทบาท ในการจัดการศึกษา ซึ่งมีผลทำให้เกิดการบริหารโดยเครือข่ายในระดับโรงเรียนและสถาบันต่างๆ ในปี ค.ศ. 1994 มีการจัดตั้งหน่วยงานแบบบูรณาการระดับเขตการศึกษา (Integrated Regional Office: IRO) เป็นศูนย์กลางเครือข่ายของโรงเรียนและคณะกรรมการโรงเรียน เช่น สภาโรงเรียนและการฝึก อบรม (Training and Enterprise Councils = TEC) เป็นต้น นอกเหนือจากการกระจายอำนาจการบริหารแล้ว ผลจากการบริหารงานโดยเครือข่ายทำให้เกิดความเป็นธรรม (Equity) มีการดำเนินงาน ด้วยความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) ความโปร่งใส (Transparency) และการรวมพลังทำงาน (Collaboration) ในการจัดการศึกษา

Ho Sui Chu (2007) ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน โดยสังเคราะห์จากแนวคิดในอดีต และได้กรอบแนวคิดใหม่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน ที่จำแนกตามความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมี 7 ด้าน ดังนี้ 1. การอบรมเลี้ยงดูบุตร (parenting) หมายถึง การช่วยเหลือบุตรโดยสมาชิกในครอบครัว ด้วยทักษะการเลี้ยงดูและความเข้าใจพัฒนาการเด็กและวัยรุ่น 2. การเรียนรู้ที่บ้าน (learning at home) หมายถึง การช่วยเหลือและติดตามกิจกรรม การเรียนรู้ของนักเรียนที่บ้าน 3. การเชื่อมความสัมพันธ์ (connecting) หมายถึง กิจกรรมทางสังคมในการเริ่มการเชื่อมต่อ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและ ผู้ปกครองและระหว่างผู้ปกครองด้วยกัน 4. การสื่อสาร (communication) หมายถึง การติดต่อร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง 5. การเป็นอาสาสมัคร (volunteering) หมายถึง การที่ผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครช่วยกิจกรรมโรงเรียน 6. การตัดสินใจ (decisionmaking) หมายถึง การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในลำดับขั้นต่างๆ ของการกำกับดูแลโรงเรียน 7. การร่วมมือกับชุมชน (community collaborating) หมายถึง การเพิ่มความร่วมมือของ ชุมชน แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับเป้าหมายของโรงเรียนและความสนใจ ของผู้ปกครอง

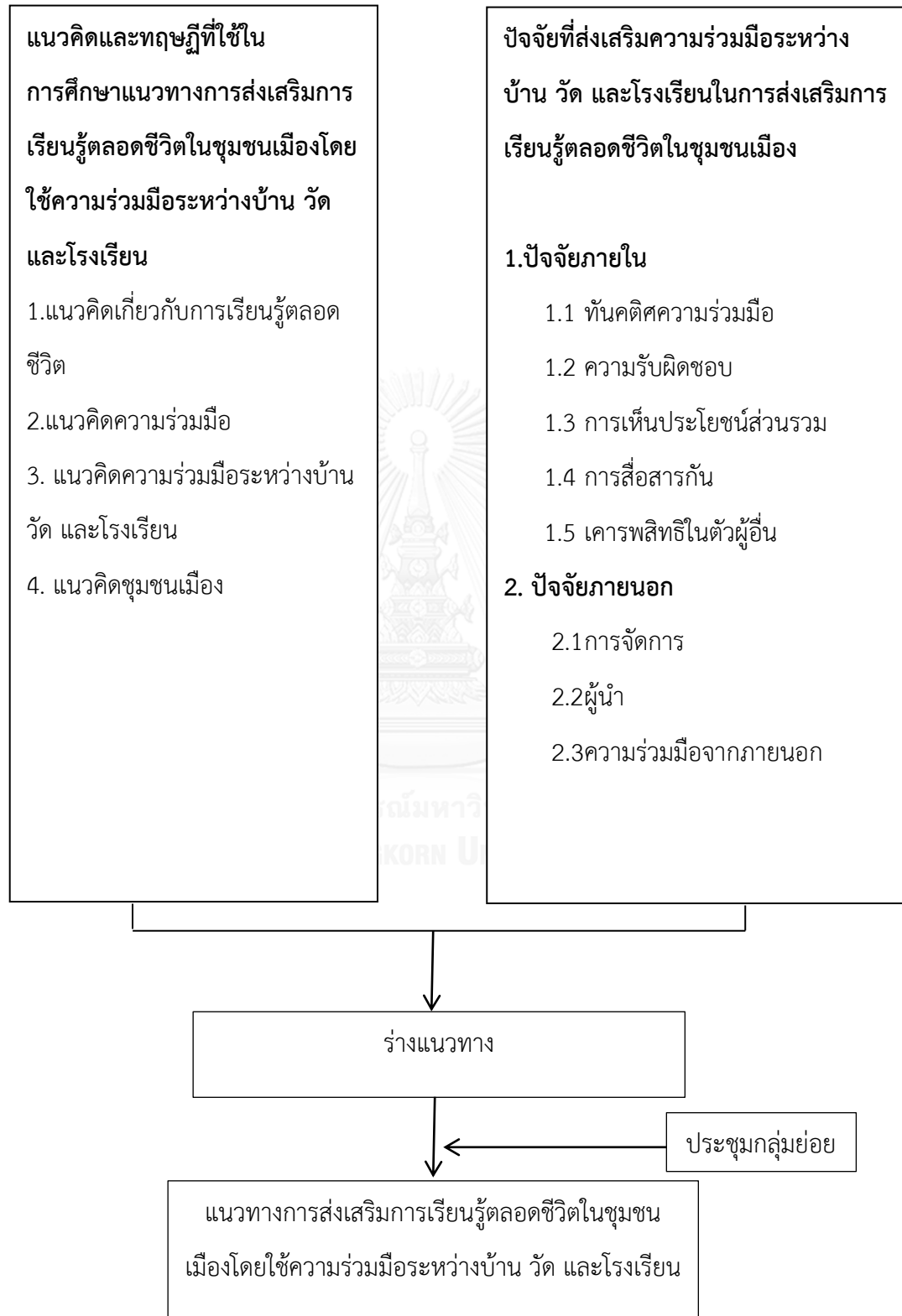
สรุป จากงานวิจัยภายในประเทศ พบว่าในต่างประเทศให้ความสำคัญต่อการร่วมมือในชุมชน เพื่อส่งเสริมด้านการเรียนรู้ของชุมชนเป็นอย่างมาก ยังได้สรุปถึงการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชนโดยใช้ปัจจัยในด้านต่างๆ ให้ความสำคัญแก่ความร่วมมือของบ้าน โรงเรียนและชุมชน อีกทั้งยังมองว่าส่วนของบ้านนั้นเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้นในชุมชนนั้นๆ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการจัดการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและนำแนวคิด ทฤษฎี มาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2.แนวคิดความร่วมมือ
3. แนวคิดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน
4. แนวคิดชุมชนเมือง
- 5.ตัวแปรที่ศึกษา
  - 5.1 ตัวแปรต้น
    - 5.1.1ปัจจัยภายใน
      - 5.1.1.1 ทิศนคติความร่วมมือ
      - 5.1.1.2 ความรับผิดชอบ
      - 5.1.1.3 การเห็นประโยชน์ส่วนรวม
      - 5.1.1.4 การสื่อสารกัน
      - 5.1.1.5 เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น
    - 5.1.2 ปัจจัยภายนอก
      - 5.1.2.1 การจัดการ
      - 5.1.2.2 ผู้นำ
      - 5.1.2.3ความร่วมมือจากภายนอก
  - 5.2 ตัวแปรตาม
    - 5.2.1 เครือข่ายความร่วมมือ
    - 5.2.2 ผลที่เกิดจากความร่วมมือ
    - 5.2.3 กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

รูป 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ขั้นที่ 2 นำเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ขั้นที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

1.1 กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ประชาชนในชุมชน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน พระและอุบาสก อุบาสิกาในวัด ของชุมชนที่มีวัดและโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเลือกมาจากประชาชนในชุมชน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน พระและอุบาสก อุบาสิกาในวัด ของชุมชนที่มีวัดและโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Sampling)ตามขั้นตอนโดยใช้การคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Faul, Erdfelder, Lang, and Buchner (2007)ให้ความคลาดเคลื่อนระดับ 0.025 ได้จำนวนทั้งสิ้น 918 คน แต่เพื่อความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มข้อมูลทั้งสิ้น 900 คนโดยมีรายละเอียดในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Sampling) ดังนี้

1.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งพื้นที่(Area Sampling) ผู้วิจัยจึงใช้การแบ่งเขตตามการบริหารงานส่วนกรุงเทพมหานครโดยแบ่งเป็นเขตการปกครอง 6 เขตการปกครองได้แก่ กลุ่มกรุงเทพ

ชั้นในด้านตะวันออก กรุงเทพมหานครชั้นในด้านตะวันตก เขตต่อเมืองด้านตะวันออก เขตต่อเมืองด้านตะวันตก เขตต่อเมืองด้านตะวันออก เขตต่อเมืองด้านตะวันตก

1.2 การเลือกวิธีการกลุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยเลือกเขตกรุงเทพมหานครชั้นในด้านตะวันตกและตะวันออกและด้านตะวันตก(สำนักงานโยธาธิการกรุงเทพมหานคร, 2556) และได้คัดเลือกเขตของกรุงเทพมหานครในแต่ละกลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายโดยได้เขตที่ศึกษาดังนี้

ตารางที่ 3 การเลือกวิธีการกลุ่มตัวอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยเลือกเขตกรุงเทพมหานครชั้นในด้านตะวันตกและตะวันออกและด้านตะวันตกโดยได้คัดเลือกเขตที่ศึกษาตามจำนวนชุมชนมากที่สุด

กลุ่มเขต	เขตพื้นที่	กลุ่มตัวอย่าง
เขตเมืองชั้นในด้านตะวันออก	เขตบางซื่อ	100
	เขตดุสิต	100
	เขตสัมพันธวงศ์	100
เขตเมืองชั้นในด้านตะวันตก	เขตบางพลัด	100
	เขตคลองสาน	100
	เขตยานนาวา	100
เขตต่อเมืองด้านตะวันตก	เขตภาษีเจริญ	100
	เขตบางแค	100
	บางกอกน้อย	100
รวม	9	900

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยกำหนดอัตราส่วนในการเก็บข้อมูลบ้าน:วัด:โรงเรียน ประมาณ 4:1:1 จะได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของบ้าน 630 คน สมาชิกของโรงเรียน 135 คนและสมาชิกของวัด 135 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ได้แก่ ประชาชนในชุมชนของชุมชนที่มีวัดและโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 เขต เขตละ 70 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ได้แก่ พระภิกษุ และสามเณร อุบาสกและอุบาสิกา ของวัดในชุมชนที่มีวัด และโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 เขต เขตละ 15 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ได้แก่ ครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนของชุมชนที่มีวัด และโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 9 เขต เขตละ 15 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โดยผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Scale Type) เกี่ยวกับปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในประเด็นของ

1.2.1 ปัจจัยภายใน

1.2.1.1 ทศนคติความร่วมมือ

1.2.1.2 ความรับผิดชอบ

1.2.1.3 การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

1.2.1.4 การสื่อสารกัน

1.2.1.5 เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

1.2.2 ปัจจัยภายนอก

1.2.2.1 การจัดการ

1.2.2.2 ผู้นำ

1.2.2.3 ความร่วมมือจากภายนอก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน มีลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบ

ปลายเปิด (open – ended) และแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยมีประเด็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Scale Type) โดยมีเกณฑ์การวัดระดับของปัจจัยความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามมากที่สุด	ได้ 5 คะแนน
มาก	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามมาก	ได้ 4 คะแนน
ปานกลาง	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามปานกลาง	ได้ 3 คะแนน
น้อย	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามน้อย	ได้ 2 คะแนน
น้อยที่สุด	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามน้อยที่สุด	ได้ 1 คะแนน

และมีเกณฑ์การพิจารณาผลการสำรวจปัจจัยภายในที่ส่งเสริมความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีการประเมินผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2552)

4.50 – 5.00	หมายถึง เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองน้อยที่สุด
1.00 – 1.49	หมายถึง เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's Scale Type) โดยมีเกณฑ์การวัดระดับปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามมากที่สุด	ได้ 5 คะแนน
มาก	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามมาก	ได้ 4 คะแนน
ปานกลาง	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามปานกลาง	ได้ 3 คะแนน
น้อย	หมายถึง เห็นด้วยกับข้อคำถามน้อย	ได้ 2 คะแนน

น้อยที่สุด หมายถึง เห็นด้วยกับข้อความน้อยที่สุด ได้ 1 คะแนน และมีเกณฑ์การพิจารณาผลการสำรวจปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมีการประเมินผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ยดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร, 2552)

4.50 – 5.00	หมายถึง	เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองน้อยที่สุด
1.00 – 1.49	หมายถึง	เป็นปัจจัยในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบปลายเปิด (open – ended) โดยเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบคำถามสามารถเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะนอกเหนือจากที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ตารางที่ 4 โครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม

ตอนที่	ข้อความ	จำนวนข้อ	รูปแบบคำตอบ
1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	8	แบบตรวจสอบรายการ (Check list) และเติมข้อความ
2	ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง	40	มาตราประมาณค่า 5 ระดับ
3	ระดับความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้	15	มาตราประมาณค่า 5 ระดับ
4	ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	2	เติมข้อความ
รวมทั้งฉบับ		65	

1.3 การตรวจสอบคุณภาพและทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยตามลำดับขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนมีดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2545 แนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิดความร่วมมือ และแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบเพื่อพิจารณา ความถูกต้อง และเหมาะสมในเบื้องต้น จากนั้นนำมาแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วไป ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามปัจจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมในการใช้ภาษา และการตั้งคำถาม ตาม คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้ง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัย	1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต	1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านประชากร	1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความร่วมมือของชุมชน	1 คน
- ผู้ทรงคุณวุฒิด้านวัดและประเมินผล	1 คน

โดยใช้เกณฑ์การวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - Objective Congruency Index : IOC) ของวรรณิ แกมเกตุ (2549) ที่กล่าวว่า IOC ควรจะมีค่า ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จึงถือว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับเนื้อหา โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังต่อไปนี้

+ 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตาม วัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตาม
วัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

- 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความดังกล่าวไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาตาม
วัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

จากนั้นนำผลคะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาข้อความแล้วมาเข้าสู่สูตรของ
Rovinelli และ Hambleton

4) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง
โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาไปหาความ
เที่ยง (Reliability) โดยนำแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดย
ใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เช่นคน
ในชุมชน พระ ครูอาจารย์ เยาวชนในชุมชน จากนั้นนำแบบสอบถามปัจจัยในการจัดแหล่งการเรียนรู้
ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตไปหาค่าความเที่ยงทั้งฉบับ ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟา (α coefficient : alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach)

ทั้งนี้ค่าที่ได้จากการศึกษาค่าความเที่ยง ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การพิจารณาข้อความราย
ข้อของสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient : alpha) ของ ครอนบาค (Cronbach) ดังต่อไปนี้

มากกว่า 0.9 หมายถึง ข้อคำถามดีมาก

มากกว่า 0.8 หมายถึง ดี

มากกว่า 0.7 หมายถึง พอใช้

มากกว่า 0.6 หมายถึง ควรปรับปรุง

การทดสอบใช้เครื่องมือ โดยการนำไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 50 คน ประกอบด้วยประชาชนในชุมชน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน พระในวัด
ของชุมชนที่มีวัดและโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกันในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยวัดค่า
สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค(Cronbach'Alpha) ได้ค่าความเที่ยงรวมเข้าใกล้ 1 ซึ่งผลที่ได้คือ
0.97

1.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนโดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยหารายชื่อของชุมชนที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อนำไปใช้ในการสุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยยื่นหนังสือคำร้องต่อฝ่ายวิชาการ หลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตออกหนังสือถึง ผู้นำชุมชนทั้ง 9 แห่ง
3. ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อผู้นำชุมชนทั้ง 9 แห่ง
4. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากชุมชนกลุ่มตัวอย่างโดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามปัจจัยการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ เดือนสิงหาคม – กันยายน 2558 โดยกำหนดจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 80 ขึ้นไป ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามไป 1,180 ชุดได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 870 ชุดคิดเป็นร้อยละ 80.8

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ไปตรวจสอบความถูกต้อง โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลในรูปแบบของตารางและความเรียง (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2536)

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปัจจัยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปโดยคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistic) เช่น ความถี่ ร้อยละ และแปลผลเป็นในรูปแบบความเรียง

ใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Person Product Moment Coefficient of Correlation) (Kurtz & Mayo, 1979) ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม สำหรับการแปรผลระดับความสัมพันธ์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม การนำค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้มาตรวจสอบในรูปของความสัมพันธ์ใช้เกณฑ์ดังนี้ ถ้าหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เป็น 0 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองอาจมีความสัมพันธ์กัน โดยทิศทางของ

ความสัมพันธ์พิจารณาจากความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้กล่าวคือ ถ้าเป็นไปในแนวทางบอกแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในลักษณะที่คล้ายตามกัน ถ้าเป็นไปในทางลบแสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในแบบทิศทางตรงกันข้ามหรือผกผันกันซึ่งได้แบ่งระดับความสัมพันธ์ออกเป็น 3 ระดับดังนี้

ค่าความสำคัญ	ความหมาย
0.01 – 0.033	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ
0.034 – 0.66	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับกลาง
0.067 – 1.00	มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

ศึกษาสมการพยากรณ์ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ศึกษาโดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบนำเข้าตัวแปร (Stepwise Multiple Regression Analysis) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ .05

ผู้วิจัยได้นำมาสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

2. (ร่าง)แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง มาวิเคราะห์สังเคราะห์จากการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจาก บ้าน วัด และโรงเรียนมาพัฒนาและจัดจัดทำเป็น(ร่าง) แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ดังนี้

(ร่าง)แนวทางและแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

การนำเสนอแนวทางและแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เป็นการนำผลจากการศึกษาจากจากเก็บข้อมูลจำนวน 870 ชุด ในชุมชนเมืองแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่บ้าน วัด โรงเรียน จำนวน 9 ชุมชน ข้อมูลจาก

แบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ปัจจัย จากนั้นทำการสังเคราะห์แล้วนำเสนอแนวทางและแผนปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ขั้นที่ 2 นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

เพื่อเป็นการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 1 คือแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต สำหรับการสร้างและพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โคนนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมด เข้าไปในการพิจารณาการสนทนากลุ่มของผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ครู พระและชาวบ้านในชุมชนโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม(Focus Group)เพื่อถ่วงถ่วงข้อมูลที่ได้อีกครั้งหนึ่ง

2.1 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยสร้างแนวทางข้อมูลและสรุปผลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และแบบสอบถามปัจจัย เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ได้แก่ ชุมชนวัดปริณายก เพื่อตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โดยใช้แบบสนทนากลุ่มย่อยกับคนในชุมชน

2.1.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน เจ้าอาวาส ผู้นำชุมชน ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญในสำนักงานการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.1.2 เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงมีดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

2) เป็นผู้มีประสบการณ์ในการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนโดนความ
ร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

3) เป็นผู้มีเวลาสะดวกในการให้ข้อมูลตามที่ผู้วิจัยกำหนด

4) เป็นผู้ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 12
ท่าน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มสนทนาตามแนวคิดของ Stewart (1990) และชาย โปธิสิตา (2550) ที่
เสนอว่าขนาดของผู้ร่วมสนทนาควรมีประมาณกลุ่มละ 12 คน เพื่อให้ได้รับคำตอบที่เพียงพอต่อ
ประเด็นคำถามที่ต้องการวิจัย โดยผู้วิจัยกำหนดเลือก ผู้เข้าร่วมสนทนา กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้นำชุมชน
2. ชาวบ้านในชุมชน
3. เจ้าอาวาสวัดปริณายก
4. พระวัดปริณายก
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก
6. รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก
7. ครูโรงเรียนอนุบาลวัดปริณายก
8. ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพระนคร
9. ครูศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยเขตพระนคร
10. นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้ผลจากการศึกษาวิจัยขั้นตอนที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดแนวทางการจัด
สนทนากลุ่ม นำแนวทางการจัดสนทนากลุ่ม ที่ได้ให้อาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความถูกต้องของ
เนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมในการเรียงข้อประเด็นนำไปปรับปรุงเป็นแนวทางการจัด
สนทนากลุ่ม

โดยมีประเด็นในการสนทนาเพื่อตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน
เมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนว่ามีความเหมาะสมครบถ้วนหรือไม่ปรับเปลี่ยน

ให้ไปในทิศทางที่เหมาะสม และข้อคิดเห็นหรือ/ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่างๆ เพื่อพัฒนาปรับปรุงให้เป็นแนวทางฉบับสมบูรณ์ ซึ่งมีประเด็นในการพิจารณาดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1: พิจารณาผลการวิจัย

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับผลการวิจัยด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ประเด็นที่ 2: นำเสนอแนวทาง

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับผลการวิจัยด้านผลของความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

2.1.4 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจัดการสนทนากลุ่มโดยคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม ตามที่ได้กำหนดไว้ จำนวน 12 ท่าน เพื่อนำเสนอแนวการจัดการศึกษาโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเมือง โดยมีขั้นตอนในการจัดการสนทนากลุ่มดังนี้

1. ติดต่อประสานงานกับผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการออกหนังสือราชการ ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุมกลุ่ม (Focus Group) แจ้งสถานที่ในการสนทนากลุ่ม คือ ห้องประชุมย่อย โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก วันที่ 29 ตุลาคม พ.ศ.2558

2. จัดทำเอกสารประกอบการจัดสนทนากลุ่ม โดยสรุปเนื้อหาของการแนวทางข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และแบบสอบถามของการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเมือง สรุปเป็น ประเด็นที่จะใช้ในการสนทนา โดยนำไปให้ด้วยตนเองก่อนการจัดสนทนากลุ่มล่วงหน้า 1 สัปดาห์

3. จัดเตรียมสถานที่ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งได้แก่ เอกสาร แนวทางการจัดสนทนากลุ่ม แบบจดบันทึกข้อมูลการสนทนา เทปบันทึกเสียง กล้อง ถ่ายรูปและอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ที่จำเป็น รวมทั้งอาหารว่างและเครื่องดื่ม ของที่ระลึก

4. ผู้วิจัยในการทำหน้าที่จดบันทึก ระหว่างการจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูล และการ ประสานงานต่างๆที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา

5. เมื่อจบการจัดสนทนากลุ่มผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจที่ได้จากการสนทนา สรุปลอกมาในรูปของความเรียง

2.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดสนทนากลุ่มซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากแถบบันทึกเสียง นำมาตีความข้อมูล (Interpretation) และจัดหมวดหมู่

2. นำข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มที่ได้ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขแล้ว มาแจกแจงเพื่อหาความถี่ของแนวความคิดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน หรือเป็นความเห็นร่วมกันของผู้สนทนากลุ่มส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดในแต่ละหัวข้อของการสนทนา เพื่อแยกแยะความคล้ายคลึงของแนวความคิดที่ปรากฏในเนื้อหาการสนทนาโดยไม่มีการแต่งเติม

3. นำประเด็นแนวคิดที่ได้ จัดทำเป็นตารางสรุปประเด็นการสนทนา เพื่อหาความถี่แต่ละประเด็นจากผู้ให้สนทนากลุ่มของแต่ละกลุ่ม

2.2 การสัมภาษณ์

โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) และใช้เทคนิคการสังเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ในด้านความร่วมมือในชุมชน ถือว่าเป็นผู้ที่สัมผัสใกล้ชิดกับสภาพปัจจุบัน

2.2.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวข้องในด้านความร่วมมือในชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากนักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องในด้านความร่วมมือในชุมชน ได้แก่

- 1) ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน
- 2) ผู้อำนวยการสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดกรุงเทพมหานคร
- 3) พระสงฆ์ผู้ดำเนินการความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

2.2.2 เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงมีดังนี้

- 1) เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน
- 2) มีประสบการณ์ในการดำเนินงานส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 3) เป็นผู้มีเวลาสะดวกในการให้ข้อมูลตามที่ผู้วิจัยกำหนด
- 4) เป็นผู้ที่สามารถติดต่อได้โดยสะดวก

2.2.3 การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใน(ร่าง)แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนที่ได้มาสัมภาษณ์เพื่อให้ได้หัวข้อและประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูง นักวิชาการหรือผู้เชี่ยวชาญของสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในด้านปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อสร้างแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

2.3 การจัดทำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

การจัดทำแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาแบบสอบถาม มาใช้ประกอบในการสนทนากลุ่ม จากนั้นผู้วิจัยจะนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสรุปผลเพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

2.4 สรุปผล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาสรุปเพื่อนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองและเพื่อนำเสนอแนวทางการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 5 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณวิธี stepwise

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ตอนที่ 5 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันสำหรับการแปรผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์แทนความหมายต่างๆดังนี้

COL	หมายถึง	ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
SEX	หมายถึง	เพศ
AGE	หมายถึง	อายุ
STA	หมายถึง	สถานะผู้ตอบแบบสอบถาม
KNOW	หมายถึง	ระดับการศึกษา
BUD	หมายถึง	ระดับการศึกษาทางธรรม
TIM	หมายถึง	ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน
FRE	หมายถึง	จำนวนครั้งที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา

X_1	หมายถึง	ทัศนคติความร่วมมือ
X_2	หมายถึง	ความรับผิดชอบ
X_3	หมายถึง	การเห็นประโยชน์ส่วนรวม
X_4	หมายถึง	การสื่อสาร
X_5	หมายถึง	การเคารพในสิทธิในตัวผู้อื่น
X_6	หมายถึง	การจัดการ
X_7	หมายถึง	ผู้นำ
X_8	หมายถึง	ความร่วมมือจากภายนอก
Y	หมายถึง	ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง
Y_1	หมายถึง	เครือข่ายความร่วมมือ
Y_2	หมายถึง	ผลของความร่วมมือ
Y_3	หมายถึง	กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 ผลการแจกแจงความถี่และร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 5 จำนวนร้อยละของข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	365	42.00
- หญิง	505	58.00
รวม	870	100.00
2. อายุ		
- 10-20 ปี	59	6.80
- 21-30 ปี	175	20.10
- 31-40 ปี	196	22.50
- 41-50 ปี	324	37.20
- 51-60 ปี	95	11.00
- 60 ปีขึ้นไป	21	2.30
รวม	870	100

ตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
3. สถานภาพ		
- บ้าน	604	69.40
- ผู้นำชุมชน	4	0.45
- ประชาชนในชุมชน	600	68.96
- อื่นๆ	-	-
- วัด	119	13.70
- พระภิกษุหรือสามเณร	115	13.21
- อุบาสก,อุบาสิกา	4	0.45
- อื่นๆ	-	-
- โรงเรียน	147	16.90
- ผู้บริหาร	7	0.80
- ครู	130	14.94
- นักการ	10	1.14
รวม	870	100.00
4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
- 0-10 ปี	398	45.70
- 10-20 ปี	284	32.60
- 21-30 ปี	74	8.50
- 31-40 ปี	59	6.80
- 41-50 ปี	46	5.30
- 51-60 ปี	6	0.70
- 60 ปีขึ้นไป	3	0.30
รวม	870	100.00

ตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
5. จำนวนที่เข้าร่วมกิจกรรมในรอบ1ปีที่		
ผ่านมา		
- ไม่เคยร่วมกิจกรรม	254	29.20
- 1 ครั้ง	102	11.70
- 2 ครั้ง	128	14.70
- 3 ครั้ง	94	10.80
- 4 ครั้ง	51	5.90
- 5 ครั้ง	88	10.10
- มากกว่า 5 ครั้ง	153	17.60
รวม	870	100.00
6. ระดับการศึกษาสูงสุด		
- ประถมศึกษา	129	14.80
- มัธยมศึกษาตอนต้น	137	15.70
- มัธยมศึกษาตอนปลาย	169	19.40
- ปวช.	42	4.80
- ปวส.	46	5.30
- อนุปริญญา	22	2.50
- ปริญญาตรี	288	33.10
- ปริญญาโท	27	3.10
- ปริญญาเอก	3	0.30
- อื่นๆ	5	0.60
รวม	870	100.00

ตัวแปร	จำนวน(คน)	ร้อยละ
7. ได้รับข้อมูลข่าวสารจาก		
- ประกาศเสียงตามสาย	5	1.01
- ป้ายประกาศ	243	49.10
- การเข้าร่วมประชุม	15	3.03
- การพูดคุยกัน	185	37.44
- แจ้งจากผู้นำชุมชน	34	6.88
- แจ้งจากหน่วยงานของรัฐ	12	2.42
รวม	494	100.00

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามมีดังนี้

1. เพศ

การพิจารณาภาพรวมพบว่า สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 42 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 58

2. อายุ

การพิจารณาภาพรวมพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมี 7 อันดับ กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มที่มีอายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 37.2 สำหรับกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 2.30

3. สถานภาพ

การพิจารณาภาพรวมพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มบ้าน ร้อยละ 69.40 สำหรับกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มวัด ร้อยละ 13.70

4. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

การพิจารณาภาพรวมพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมี 7 อันดับ กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชน 0 – 10 ปี ร้อยละ 45.70 สำหรับกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชน 60 ปีขึ้นไปร้อยละ 0.30

5. จำนวนที่เข้าร่วมกิจกรรมในรอบ1ปีที่ผ่านมา

การพิจารณาภาพรวมพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามมี 7 อันดับ กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรม ร้อยละ 29.20 สำหรับกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มที่เข้าร่วมกิจกรรม 4 ครั้ง ร้อยละ 5.90

6. ระดับการศึกษาสูงสุด

การพิจารณาภาพรวมพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 19.40 สำหรับกลุ่มของผู้ที่ตอบแบบสอบถามที่มีจำนวนน้อยที่สุดได้แก่ กลุ่มผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอก ร้อยละ 0.30

7. แหล่งข้อมูลข่าวสาร

การพิจารณาภาพรวมพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามได้รับข้อมูลข่าวสารจากป้ายประกาศมากที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 49.10 กลุ่มของผู้ตอบแบบสอบถามได้รับข้อมูลข่าวสารจากเสียงตามสายน้อยที่สุดคิดเป็น ร้อยละ 1.01

1.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ตารางที่ 6 ผลจากการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยรวม

ปัจจัยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ทักษะคิดความร่วมมือ	3.89	.89	มาก
2. ความรับผิดชอบ	3.50	.97	มาก
3. การเห็นประโยชน์ส่วนรวม	3.37	1.02	ปานกลาง
4. การสื่อสาร	3.65	.88	มาก
5. การเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น	3.70	.98	มาก
6. การจัดการ	3.70	1.01	มาก
7. ผู้นำ	3.61	1.09	มาก
8. ความร่วมมือจากภายนอก	3.48	.98	ปานกลาง
รวม	3.61	.96	มาก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านปัจจัยความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{X} = 3.61$)โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทักษะคิดความร่วมมือ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.89$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง($\bar{X} = 3.37$)

ตารางที่ 7 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ
ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้าน
ทัศนคติความร่วมมือ รายข้อ

ด้านทัศนคติความร่วมมือ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นสิ่งที่จำเป็น ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.95	.83	มาก
2. การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนจะทำให้เกิด ประสิทธิภาพในการทำงานต่างๆในชุมชน	3.91	.85	มาก
3. การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้เกิด ความสามัคคีในชุมชน	4.02	.89	มาก
4. การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้เกิด ความร่วมมือทางด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.82	.84	มาก
5. การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการ จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแสดงว่าชุมชนตระหนักถึง ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.74	.91	มาก
รวม	3.89	.89	มาก

ด้านทัศนคติความร่วมมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านทัศนคติความร่วมมือ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.02$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแสดงว่าชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.74$)

ตารางที่ 8 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือ
ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านความ
ร่วมมือ รายข้อ

ด้านความร่วมมือ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ท่านเข้าร่วมประชุมเสมอเมื่อมีการประชุมวางแผน เรื่องการจัดการศึกษาหรือจัดการเรียนรู้ในชุมชน	3.44	1.02	ปานกลาง
2. ท่านช่วยเหลือและให้ความร่วมมือแม้ชุมชนไม่ได้ขอ ความร่วมมือต่อท่าน	3.49	.95	ปานกลาง
3. ท่านทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนอย่างเต็มที่	3.60	.94	ปานกลาง
4. ท่านปฏิบัติภาระงานอย่างเต็มที่แม้ท่านจะไม่ถนัดใน งานนั้น	3.56	.97	มาก
5. ท่านมอบหมายงานให้กับผู้อื่นเมื่อรู้ว่าไม่สามารถที่จะ ปฏิบัติได้	3.40	1.07	ปานกลาง
รวม	3.50	.97	มาก

ด้านความร่วมมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความ
ร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านความร่วมมือ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$)
โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับ มาก
($\bar{X} = 3.60$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านเข้าร่วมประชุมเสมอเมื่อมีการ
ประชุมวางแผนเรื่องการจัดการศึกษาหรือจัดการเรียนรู้ในชุมชนอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ตารางที่ 9 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รายชื่อ

ด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.56	.99	มาก
2. ท่านเสนอการเรียนรู้ใหม่ให้กับชุมชนเสมอ	3.20	1.11	ปานกลาง
3. ท่านเสียสละเวลาส่วนตนเพื่อมาช่วยงานชุมชนในการจัดกิจกรรม	3.45	.96	ปานกลาง
4. ท่านดูแลแหล่งเรียนรู้ไม่ให้ชำรุดทรุดโทรมอยู่เสมอ	3.38	1.02	ปานกลาง
5. ท่านบอกเคล็ดลับในการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชน	3.28	1.09	ปานกลาง
รวม	3.37	1.02	ปานกลาง

ด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) โดยเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.56$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านเสนอการเรียนรู้ใหม่ให้กับชุมชนเสมออยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

ตารางที่ 10 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านการสื่อสาร รายข้อ

ด้านการสื่อสาร	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. การสื่อสารในชุมชนในเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมาจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน	3.67	.89	มาก
2. เมื่อมีกิจกรรมความร่วมมือในชุมชนท่านจะรับรู้เสมอ	3.56	.98	มาก
3. การสื่อสารในการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมักจะดำเนินไปด้วยความราบรื่น	3.63	.90	มาก
4. การที่กิจกรรมของชุมชนของท่านประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการสื่อสารที่ดีในชุมชน	3.72	.91	มาก
5. การได้รับรู้ความเคลื่อนไหวของข่าวสารในการจัดกิจกรรมอยู่เสมอๆนั้นทำให้ท่านอยากที่จะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	3.70	1.98	มาก
รวม	3.66	.88	มาก

ด้านการสื่อสาร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านการสื่อสารพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การที่กิจกรรมของชุมชนของท่านประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการสื่อสารที่ดีในชุมชน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.72$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เมื่อมีกิจกรรมความร่วมมือในชุมชนท่านจะรับรู้เสมออยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.56$)

ตารางที่ 11 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านการเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น รายข้อ

ด้านการเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ในการประชุมเพื่อวางแผนหรือดำเนินงานนั้นมีการเปิดกว้างให้ทุกคนได้มีสิทธิออกความคิดเห็น	3.72	.97	มาก
2. แผนการดำเนินงานหรือกิจกรรมเกิดจากที่ประชุมร่วมกันของบ้าน วัด และโรงเรียน	3.65	.93	มาก
3. เปิดโอกาสให้กับผู้ที่คิดต่างเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน	3.66	.99	มาก
4. สามารถเปลี่ยนแนวทางดำเนินกิจกรรมเมื่อมีผู้เสนอสิ่งที่ดีกว่าในการดำเนินงาน	3.65	.96	มาก
5. ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.79	1.68	มาก
รวม	3.70	.98	มาก

ด้านการเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านการเคารพสิทธิในตัวผู้อื่นพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.79$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถเปลี่ยนแนวทางดำเนินกิจกรรมเมื่อมีผู้เสนอสิ่งที่ดีกว่าในการดำเนินงาน อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.65$)

ตารางที่ 12 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านการจัดการ รายข้อ

ด้านการจัดการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. บ้าน วัด และโรงเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ	3.67	.91	มาก
2. บ้าน วัด และโรงเรียนมีการดำเนินการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ	3.63	.96	มาก
3. ทุกฝ่ายของบ้าน วัด และโรงเรียนทำงานในบริบทของตนอย่างเต็มที่	3.67	.934	มาก
4. บ้าน วัด และโรงเรียนมีการประชุมเพื่อสรุปงานและปัญหาอย่างสม่ำเสมอ	3.46	1.00	ปานกลาง
5. บ้าน วัด และโรงเรียนมีการดำเนินงานส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและดำเนินงานด้านอื่นๆอย่างโปร่งใส	3.61	1.02	มาก
รวม	3.61	1.01	มาก

ด้านการจัดการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านการจัดการ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.61) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บ้าน วัด และโรงเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและทุกฝ่ายของบ้าน วัด และโรงเรียนทำงานในบริบทของตนอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บ้าน วัด และโรงเรียนมีการประชุมเพื่อสรุปงานและปัญหาอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.46)

ตารางที่ 13 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านผู้นำรายชื่อ

	ด้านผู้นำ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนสนับสนุนในความร่วมมืออย่างเต็มที่	3.72	.96	มาก
2.	การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีเพราะผู้นำมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม	3.95	1.22	มาก
3.	ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนเห็นความสำคัญและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.71	.91	มาก
4.	ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่างๆ	3.71	.92	มาก
5.	ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนทำงานประสานร่วมกันได้อย่างดี	3.65	.96	มาก
	รวม	3.61	1.09	มาก

ด้านผู้นำ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านผู้นำ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) โดยเมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า การดำเนินงานเป็นไปด้วยดีเพราะผู้นำมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.95$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนทำงานประสานร่วมกันได้อย่างดีอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.65$)

ตารางที่ 14 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านความร่วมมือจากภายนอก รายข้อ

ความร่วมมือจากภายนอก		$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน	3.56	.96	มาก
2.	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้านวิทยาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.48	.98	ปานกลาง
3.	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.42	1.03	ปานกลาง
4.	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้านสื่อวัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.44	1.02	ปานกลาง
5.	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางการให้คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.51	1.04	มาก
รวม		3.48	.98	ปานกลาง

ด้านความร่วมมือจากภายนอก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านความร่วมมือจากภายนอก พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมความร่วมมือในชุมชนอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.56$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้าน งบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปานกลาง ($\bar{X} = 3.42$)

ตารางที่ 15 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยรวม

ความร่วมมือที่เกิดขึ้น	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. เครือข่ายความร่วมมือ	3.56	.98	มาก
2. ผลของความร่วมมือ	3.55	.99	มาก
3. กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.53	1.01	มาก
รวม	3.55	.98	มาก

สรุป ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านผลของความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{x} = 3.55$)โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เครือข่ายความร่วมมือ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.56$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{x} = 3.55$)

ตารางที่ 16 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจาก บ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านเครือข่ายความร่วมมือรายข้อ

ด้านเครือข่ายความร่วมมือ		$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.69	.94	มาก
2.	ชุมชนของท่านมีการประชุมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.52	.95	มาก
3.	บ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.51	.95	มาก
4.	บ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.54	.95	มาก
5.	มีการจัดตั้งเครือข่ายอื่นภายในชุมชนเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน	3.52	1.39	มาก
รวม		3.56	.98	มาก

ด้านเครือข่ายความร่วมมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.69$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.51$)

ตารางที่ 17 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจาก บ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านผลของความร่วมมือรายข้อ

	ด้านผลของความร่วมมือ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1.	ชุมชนของท่านมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.53	.97	มาก
2.	ชุมชนของท่านร่วมมือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.52	.96	มาก
3.	ชุมชนของท่านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นของวัด โรงเรียน หรือชุมชน	3.64	.97	มาก
4.	ชุมชนของท่านมีการจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	3.50	1.00	มาก
5.	ชุมชนของท่านมีการจัดการกับแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสม	3.53	.97	มาก
	รวม	3.55	.99	มาก

ด้านผลของความร่วมมือ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านผลของความร่วมมือพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนของท่านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นของวัด โรงเรียน หรือชุมชนอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.64$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนของท่านมีการจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.50$)

ตารางที่ 18 ผลการแจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความร่วมมือที่เกิดขึ้นจาก บ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตรายข้อ

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ชุมชนของท่านมีความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน	3.53	1.01	มาก
2. ชุมชนของท่านมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม	3.56	.99	มาก
3. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษาในระบบ	3.54	1.02	มาก
4. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษานอกระบบ	3.47	1.02	ปานกลาง
5. ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษาตามอัธยาศัย	3.57	1.05	มาก
รวม	3.53	1.01	มาก

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษาตามอัธยาศัยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.57$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษานอกระบบอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	Y ₁	Y ₂	Y ₃	Y
X ₁	1											
X ₂	.472**	1										
X ₃	.333**	.695**	1									
X ₄	.490**	.539	.656**	1								
X ₅	.454**	.540**	.584**	.690**	1							
X ₆	.474**	.514**	.589**	.683**	.753**	1						
X ₇	.483**	.497**	.573**	.687**	.704**	.784**	1					
X ₈	.388**	.483**	.567**	.599**	.627**	.692**	.658**	1				
Y ₁	.406**	.530**	.588**	.568**	.584**	.665**	.666**	.659**	1			
Y ₂	.413**	.550**	.574**	.601**	.611**	.673**	.669**	.644**	.819**	1		
Y ₃	.361**	.564**	.561**	.538**	.542**	.621**	.625**	.641**	.804**	.840**	1	
Y	.418**	.584**	.611**	.606**	.616**	.694**	.695**	.690**	.925**	.945**	.944**	1

** มีระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง กับตัวแปรที่ศึกษา มีดังนี้

1. ทิศนคติความร่วมมือ

ทิศนคติความร่วมมือ(x_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .42$)

ทัศนคติความร่วมมือ(x_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .41$)

ทัศนคติความร่วมมือ(x_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .41$)

ทัศนคติความร่วมมือ(x_1) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับค่อนข้างต่ำ ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .32$)

2. ความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ(x_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01($r = .58$)

ความรับผิดชอบ(x_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .53$)

ความรับผิดชอบ(x_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .55$)

ความรับผิดชอบ(x_2) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .56$)

3. การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(x_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .61$)

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(x_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .58$)

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(x_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .57$)

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(x_3) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .56$)

4.การสื่อสารกัน

การสื่อสารกัน(x_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .61$)

การสื่อสารกัน(x_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .57$)

การสื่อสารกัน(x_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับค่อนข้างสูงที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .60$)

การสื่อสารกัน(x_4) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .54$)

5.เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น

เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น(x_5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .62$)

เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น(x_5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .58$)

เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น(x_5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .61$)

เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น(x_5) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .54$)

6. การจัดการ

การจัดการ(x_6) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .69$)

การจัดการ(x_6) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .67$)

การจัดการ(x_6) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .67$)

การจัดการ(x_6) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .62$)

7. ผู้นำ

ผู้นำ(x_7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .69$)

ผู้นำ(x_7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .67$)

ผู้นำ(x_7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .67$)

ผู้นำ(x_7) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .63$)

8.ความร่วมมือจากภายนอก

ความร่วมมือจากภายนอก(x_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .69$)

ความร่วมมือจากภายนอก(x_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .66$)

ความร่วมมือจากภายนอก(x_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลของความร่วมมือ(Y_2) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .64$)

ความร่วมมือจากภายนอก(x_8) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y_3) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 ($r = .64$)

ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ทศนคติความร่วมมือ(x_1) ความรับผิดชอบ(x_2) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(x_3) การสื่อสาร(x_4) การเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น(x_5) การจัดการ(x_6) ผู้นำ(x_7) ความร่วมมือจากภายนอก(x_8) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 20-23

ตารางที่ 20 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต(Y)ในชุมชนเมือง

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
5	.799	.638	.636	.59855993

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	542.388	5	108.478	302.778	.000
Residual	308.116	860	.358		
Total	850.503	865			

Coefficients

Model	Unstandardized		Standardized		
	Coefficients		Coefficients		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	.004	.020		.216	.829
X ₆	.189	.034	.191	5.537	.000
X ₈	.251	.030	.252	8.275	.000
X ₂	.183	.029	.185	6.356	.000
X ₇	.237	.033	.239	7.278	.000
X ₃	.093	.031	.094	2.959	.003

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีตัวแปรต้นซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาใส่ในสมการทำนาย 5 ตัวแปรด้วยกันคือ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(R) ของสมการทำนายที่ได้รับการคัดเลือก ตัวแปรต้นคือ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) มีความสัมพันธ์กับ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในระดับค่อนข้างสูง คือ .799

ค่าประสิทธิภาพการทำนาย(R Square) เท่ากับ 0.63 หมายถึงตัวแปรต้นทั้งห้าตัว คือ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) สามารถอธิบายความแปรผันที่เกิดขึ้นในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง (Y) ได้ 63.80 % ค่าประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว(Adjusted R Square) เท่ากับ 0.63 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Std. Error) เท่ากับ 0.59

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y) มี 5 ปัจจัยด้วยกันได้แก่ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 0.25(X_8) + 0.23(X_7) + 0.18(X_6) + 0.18(X_2) + 0.09(X_3)$$

จากสมการอธิบายได้ว่า เมื่อ ความร่วมมือจากภายนอก(X_8) ผู้นำ(X_7) การจัดการ(X_6) ความรับผิดชอบ(X_2) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X_3) มีเพิ่มขึ้นจะทำให้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y)เพิ่มขึ้นด้วย

ตารางที่ 21 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ(Y_1)

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
5	.759	.575	.573	.64839235

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	490.063	5	98.013	233.134	.000
Residual	361.555	860	.420		
Total	851.618	865			

Coefficients

Model	Unstandardized		Standardized		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constan)	.005	.022		.212	.832
X ₆	.187	.037	.188	5.045	.000
X ₈	.240	.033	.240	7.278	.000
X ₇	.232	.035	.234	6.569	.000
X ₃	.130	.034	.131	3.815	.000
X ₂	.113	.031	.114	3.622	.000

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีตัวแปรต้นซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาใส่ในสมการทำนาย 5 ตัวแปรด้วยกันคือ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(R) ของสมการทำนายที่ได้รับการคัดเลือก ตัวแปรต้นคือ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) มีความสัมพันธ์กับ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในระดับค่อนข้างสูง คือ .759

ค่าประสิทธิภาพการทำนาย(R Square) เท่ากับ 0.57 หมายถึงตัวแปรต้นทั้งห้าตัว ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) สามารถอธิบายความแปรผันที่เกิดขึ้นได้ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Y₁) ได้ 57.50 % ค่าประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว(Adjusted R Square) เท่ากับ 0.57 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Std. Error) เท่ากับ 0.648

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Y₁) มี 5 ปัจจัยด้วยกันได้แก่ ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ผู้นำ(X₇) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) การจัดการ(X₆) ความรับผิดชอบ(X₂) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$Y_1 = 0.24(X_8) + 0.23(X_7) + 0.18(X_6) + 0.13(X_3) + 0.11(X_2)$$

จากสมการอธิบายได้ว่า เมื่อ การจัดการ(X_6) ความร่วมมือจากภายนอก(X_8) ผู้นำ(X_7) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X_3) ความรับผิดชอบ(X_2) มีเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ (Y_1) เพิ่มขึ้นด้วย

ตารางที่ 22 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลของความร่วมมือ(Y_2)

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
5	.759	.576	.574	.64793289

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	490.825	5	98.165	233.828	.000
Residual	361.043	860	.420		
Total	851.868	865			

Coefficients

Model	Unstandardized		Standardized		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	.004	.022		.192	.832
X ₆	.219	.037	.221	5.920	.000
X ₇	.241	.035	.243	6.833	.000
X ₂	.168	.031	.170	5.384	.000
X ₈	.199	.033	.199	6.050	.000
X ₃	.076	.034	.077	2.249	.000

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีตัวแปรต้นซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาใส่ในสมการทำนาย 5 ตัวแปรด้วยกันคือ ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(R) ของสมการทำนายที่ได้รับการคัดเลือก ตัวแปรต้นคือ ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) มีความสัมพันธ์กับ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในระดับค่อนข้างสูง คือ .759

ค่าประสิทธิภาพการทำนาย(R Square) เท่ากับ 0.576 หมายถึง ตัวแปรต้นทั้งห้าตัว คือ ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃)สามารถอธิบายความแปรผันที่เกิดขึ้นส่งผลต่อผลของความร่วมมือ (Y₂) ได้ 57.60 % ค่าประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว(Adjusted R Square) เท่ากับ 0.574 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Std. Error) เท่ากับ 0.64

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อผลของความร่วมมือ (Y₂) มี 5 ปัจจัยด้วยกันได้แก่ ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ความร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X₃) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$Y_2 = 0.24(X_7) + 0.19(X_8) + 0.21(X_6) + 0.16(X_2) + 0.07(X_3)$$

จากสมการอธิบายได้ว่า เมื่อ การจัดการ(X_6) ผู้นำ(X_7) ความรับผิดชอบ(X_2) ความร่วมมือจากภายนอก(X_8) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม(X_3) มีเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้ผลของความร่วมมือ (Y_2) เพิ่มขึ้นด้วย

ตารางที่ 23 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ(Stepwise multiple regression analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลของความร่วมมือ(Y_3)

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
5	.735	.404	.403	.76781417

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	461.889	5	92.378	202.551	.000
Residual	392.222	860	.456		
Total	854.110	865			

Coefficients

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constan)	.004	.023		.159	.874
X ₈	.275	.034	.275	8.128	.000
X ₂	.272	.029	.274	9.469	.000
X ₇	.219	.037	.220	5.902	.000
X ₆	.150	.039	.151	3.889	.000
X ₁	-.057	.028	-.057	-2.051	.041

จากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมีตัวแปรต้นซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้ามาใส่ในสมการทำนาย 5 ตัวแปรด้วยกันคือ ร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ทศนคติความร่วมมือ(X₁)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(R) ของสมการทำนายที่ได้รับการคัดเลือก ตัวแปรต้นคือร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ทศนคติความร่วมมือ(X₁)มีความสัมพันธ์กับ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในระดับค่อนข้างสูง คือ .73

ค่าประสิทธิภาพการทำนาย(R Square) เท่ากับ 0.40 หมายถึง ตัวแปรต้นทั้งห้าตัว ร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ทศนคติความร่วมมือ(X₁)สามารถอธิบายความแปรผันที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Y₃) ได้ 40.40 % ค่าประสิทธิภาพการทำนายที่ปรับแล้ว(Adjusted R Square) เท่ากับ 0.40 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Std. Error) เท่ากับ 0.76

แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Y₃) มี 5 ปัจจัยด้วยกันได้แก่ ร่วมมือจากภายนอก(X₈) ความรับผิดชอบ(X₂) ผู้นำ(X₇) การจัดการ(X₆) ทศนคติความร่วมมือ(X₁)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สามารถเขียนเป็นสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ดังนี้

$$Y = 0.27(X_8) + 0.27(X_2) + 0.21(X_7) + 0.15(X_6) - 0.05(X_1)$$

จากสมการอธิบายได้ว่า เมื่อ ร่วมมือจากภายนอก(X_8) ความรับผิดชอบ(X_2) ผู้นำ(X_7) การจัดการ(X_6) มีเพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Y_2) เพิ่มขึ้นด้วย แต่เมื่อทัศนคติความร่วมมือ(X_1)เพิ่มขึ้นจะส่งผลทำให้กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Y_2)ลดลง

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองและข้อเสนอแนะความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

4.1 ข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือ

ข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือที่ได้จากแบบสอบถามในด้านปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนได้ดังนี้

ตารางที่ 24 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ

โรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชาชนในชุมชนไม่เห็นประโยชน์ของความร่วมมือ	4	14.81
2. ประชาชนในชุมชนไม่มาร่วมประชุมหรือไม่ร่วมกิจกรรมและมักให้เหตุผลว่าไม่มีเวลา	3	11.11
3. ผู้นำแต่ละฝ่ายในชุมชนไม่ให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของคนในชุมชน	5	18.51
4. การเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนยังมีน้อย	2	7.40

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
เกินไป		
5. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิชาการ	6	22.22
ส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ	4	14.81
6. คนในชุมชนเห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง มากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม	1	3.70
7. วัดไม่ส่งเสริมด้านการศึกษา	2	7.40
8. ประชาชนในชุมชนมักไม่รับรู้ข่าวสารต่างๆ ในชุมชน		
รวม	27	100

จากตารางที่ พบว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือ มากเป็นอันดับแรกคือ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตวิชาการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 14.81 และอันดับสุดท้ายคือ คนในชุมชนเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองมากกว่าประโยชน์ของส่วนรวม คิดเป็นร้อยละ 3.70

4.2 ข้อเสนอแนะความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ข้อเสนอแนะผลของความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือที่ได้จากแบบสอบถามในด้านเครือข่ายความร่วมมือ ผลของความร่วมมือและกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ดังนี้

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด โรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. กิจกรรมที่จัดโดยหน่วยงานภายนอกมักจะจัดโดยไม่จริงจังและไม่ยั่งยืน	2	10.00
2. กิจกรรมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนไม่เป็นรูปธรรมและไม่มีผู้นำที่ชัดเจน	6	30.00
3. ชุมชนไม่มีความร่วมมือใดๆเลย	1	5.00
4. แหล่งการเรียนรู้ถูกละเลยจากคนในชุมชน	2	10.00
5. กิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนมักได้รับความสนใจน้อย	9	45.00
รวม	20	100

จากตารางที่ พบว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด โรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง มากเป็นอันดับแรกคือ กิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนมักได้รับความสนใจน้อยคิดเป็นร้อยละ 45.00 และอันดับสุดท้ายคือ ชุมชนไม่มีความร่วมมือใดๆเลย คิดเป็นร้อยละ 5.00

ตอนที่ 5 ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ผู้วิจัยพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โดยมาจากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลถึงความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ทำให้ได้ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา หลังจากนั้นผู้วิจัยจึงได้นำข้อมูลที่ได้มาพัฒนาเป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

5.1 (ร่าง)แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ผู้วิจัย(ร่าง)แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ดังนี้

ด้านการจัดการ

1. บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการบริงงานภายในองค์กรอย่างโปร่งใส
2. บ้าน วัด และโรงเรียนควรให้คนในชุมชนโดยเฉพาะในองค์กรของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการองค์กรมากยิ่งขึ้น
- 3.ในการจัดการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรจัดการอย่างมีระบบและยั่งยืนในระยะยาวโดยเริ่มจากในองค์กร
- 4.ควรมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมหรือในการดำเนินงานในองค์กร
- 5.ควรมีการสรุปงานหรือสรุปปัญหาเพื่อดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง
- 6.บ้าน วัด และโรงเรียนควรเห็นความสำคัญของความคิดเห็นทุกความคิดเห็นในองค์กรไม่เพิกเฉยต่อความคิดเห็นนั้น

ด้านความร่วมมือจากภายนอก

- 1.หน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะทางด้านเอกชนควรควรเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน
2. หน่วยงานภายนอกควรเข้ามาสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆโดยเฉพาะด้านเงินทุน
3. ควรมีการสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรให้กับกิจกรรมการเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอก
4. ควรมีการให้คำปรึกษาด้านต่างๆในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน
- 5.บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

ด้านความรับผิดชอบ

1. คนในชุมชนควรเห็นถึงคุณค่าของตนเองของหน่วยความร่วมมือและมองว่าตนนั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำงาน

2. คนในชุมชนควรทำงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่

3. ควรเข้าร่วมประชุมวางแผนหรือดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

4. ควรช่วยเหลือชุมชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเต็มที่แม้ไม่ได้รับมอบหมายงานก็ตาม

5. บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการแบ่งงานที่อยู่ดีธรรมและเหมาะสมกับความสามารถที่บุคคล

พึงกระทำได้

ด้านผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียน

1. ควรมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการองค์กรของตน

2. ควรมีภาวะผู้นำและมีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน

3. ควรเห็นถึงประโยชน์ของความร่วมมือในชุมชน

4. ควรเห็นถึงประโยชน์ของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. เป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม

1. ประชาชนในชุมชนควรเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักในการปฏิบัติงาน

2. ประชาชนในชุมชนควรมีการนำเสนอความรู้ของตนเองอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน

3. ประชาชนควรอุทิศเวลาที่มีเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

4. ประชาชนในชุมชนควรมีจิตสาธารณะในการดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. ประชาชนในชุมชนควรเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

5.2 แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ภายหลังจากผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณา แสดงข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นแล้ว ผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิได้ร่วมกันพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ผู้วิจัยวิเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มและสัมภาษณ์ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอความคิดเห็นดังต่อไปนี้

ด้านการจัดการ

1. บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการปฏิบัติงานภายในองค์กรอย่างโปร่งใส มีการแจ้งรายละเอียดรายรับรายจ่ายอย่างชัดเจนสามารถตรวจสอบได้โดยคนทั่วไปในชุมชน มีการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม โดยเกิดจากระบบการจัดการที่มาจากความร่วมมือของชุมชน มีระบบการใช้จ่ายเงินที่มาจากการตัดสินใจร่วมกันของคณะกรรมการภายในชุมชน

“...บ้าน วัด และโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมืองนั้นมิงงบประมาณ รายได้ที่ค่อนข้างสูงกว่าต่างจังหวัดโดยเฉพาะวัดที่บางวัดมีรายได้เป็นจำนวนมากแต่ยังมีการบริหารการใช้จ่ายเงินที่ไม่ชัดเจน...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก)

2. ด้วยบริบทของชุมชนเมืองที่คนในชุมชนมีเวลาอยู่อย่างจำกัดบ้าน วัด และโรงเรียนควรให้คนในชุมชนโดยเฉพาะในองค์กรของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการองค์กรมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดโครงสร้าง มีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจนในการดำเนินการ มีผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายเหมาะสม และสอดคล้องกับความสามารถของแต่ละบุคคล รวมถึงเพื่อประหยัดเวลาลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน

“...เป็นเรื่องยากที่จะให้ตัวแทนทุกฝ่ายมาประชุมหรือวางแผนงานร่วมกันเนื่องจากทุกคนต่างก็ต้องทำงานและมีเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก)

“...ปัจจุบันบ้าน วัด และโรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างและมีตัวแทนในแต่ละฝ่ายอยู่แล้วแต่ยังไม่มีคำสั่งหรือหน้าที่การทำงานที่ชัดเจนทำให้ไม่รู้ว่าตนเองนั้นมีหน้าที่หรือจะมีส่วนช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างไร ...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีชาฯ)

3. มีแผนงานหรือภารกิจในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนอย่างชัดเจน โดยแต่งตั้งเนื่องจากบ้าน วัด และโรงเรียนยังไม่ร่วมมือกันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงแต่ผลึกหน้าทีนี้ให้กับหน่วยงานต่างๆทั้งของรัฐและเอกชนเช่นสถานรับเลี้ยงเด็ก กศน. ศูนย์พัฒนาทักษะผู้สูงอายุ บ้าน วัด และโรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่น ให้วัดเป็นที่สำหรับฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ให้นักเรียนเรียนรู้จากภูมิปัญญาในชุมชน สร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

“...วัด และ โรงเรียนยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นอันดับท้ายๆ ปล่อยให้เป็นที่ของศูนย์ศึกษานอกกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย...”

(ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

4. ควรมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมหรือในการดำเนินงานในองค์กร โดยบ้าน วัด และโรงเรียน ส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการเพียงกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มของผู้บริหาร ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ครู หรือพระลูกวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในความร่วมมือเท่าที่ควรรวมถึงการที่คนชุมชนมีเวลาให้กับชุมชนไม่มากนักต้องทำงานเพื่อหาเงินใช้จ่ายในครัวเรือนให้เพียงพอ บ้าน วัด และโรงเรียนควรสร้างโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมต่างๆ

“...คนในชุมชนไม่ได้รับการเชิญให้เข้าร่วมประชุมหรือการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีชาฯ)

“...ครูส่วนใหญ่ไม่ได้เข้าร่วมในการประชุมหรือวางแผนการดำเนินกิจกรรมในการสนับสนุนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งจะให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารในโรงเรียน

(ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีชาฯ)

5.บ้าน วัด และโรงเรียนควรเห็นความสำคัญของความคิดเห็นทุกความคิดเห็นในองค์กรไม่เพิกเฉยต่อความคิดเห็นนั้นโดยเฉพาะในชุมชนเมือง เพราะเมื่อคนเหล่านั้นรู้สึกว่าคุณเองถูกเพิกเฉยยิ่งทำให้ยากในการเข้ามามีส่วนร่วม

“...กลุ่มผู้บริหารมักจะตัดสินใจในทุกๆเรื่องโดยไม่ได้รับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

“...สิ่งที่คนในชุมชนเสนอมักจะไม่ได้รับการสนใจหรือตอบรับจากกลุ่มผู้บริหาร...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

ด้านความร่วมมือจากภายนอก

1. เนื่องจากสภาพของชุมชนเมืองที่แต่ละหน่วยงานมักจะแยกฝ่ายกันทำงานตามที่หน่วยงานของตนได้รับมอบหมายมาเพียงเท่านั้น ไม่ได้เข้ามาเพื่อทำงานร่วมกับชุมชนอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐเช่น เขตพื้นที่หรือสำนักงานต่างๆที่มุ่งส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน ควรเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนโดยเฉพาะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนรวมถึงทรัพยากรในด้านต่างๆ

“...ถ้าโรงเรียนใดเป็นโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากวัดในพื้นที่นั้นๆ จะสังเกตว่าจะเกิดความร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนรวมถึงคนในชุมชน แต่ถ้าเป็นโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและวัดไม่ได้สนับสนุนโรงเรียนเนื่องจากมีหน่วยงานของรัฐคอยช่วยเหลืออยู่แล้วชุมชนนั้นจะขาดความร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาภายนอกโรงเรียน)

2. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองนั้นนั้นมักจะใช้ทรัพยากรด้านการเงินจากทางวัดเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งต่างจากชุมชนชนบทซึ่งจะมีกองทุน สหกรณ์หรือการรวมกลุ่มทางด้านการเงิน ทำให้ความร่วมมือนั้นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นเนื่องจากขาดเงินทุนดังนั้นหน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะบริษัทหรือร้านค้าในชุมชนควรเข้ามาสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆโดยเฉพาะด้านเงินทุน

“...การดำเนินงานใดๆที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนนั้นมักจะได้รับความช่วยเหลือทางการเงินจากวัดหรือเกิดจากการบริจาคของคนในชุมชน งบประมาณของโรงเรียนนั้นจะใช้เพียงการศึกษาภายในโรงเรียนเท่านั้น...”

(รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก)

“...ควรจะมีกองทุนในชุมชนเพื่อให้สามารถนำงบประมาณมาใช้จ่ายในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนได้...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก)

“...วัดมีการจัดสรรเงินเพื่อช่วยโรงเรียนและชุมชนในด้านการศึกษาอยู่แล้วแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ...”

(ผู้แทนองค์กรศาสนาคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก)

3. เนื่องจากประชาชนในชุมชนเมืองมีความต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพที่มีความเฉพาะทางและหลากหลาย อีกทั้งอาชีพในสังคมที่มีมากกว่าในสังคมชนบท ควรมีการสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานของรัฐบาลมาเป็นวิทยากรให้กับกิจกรรมการเรียนรู้เช่นอาชีพทางด้าน ICT หรือเรียนรู้ในการประกอบอาชีพใหม่ๆที่กำลังเป็นความต้องการของตลาดแรงงานในขณะนี้

“...ความรู้ที่จัดให้ในชุมชนยังคงเป็นความรู้เดิมๆพื้นฐานในการประกอบอาชีพเช่น การซ่อมรถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า งานประดิษฐ์ ไม่มีความรู้ใหม่ๆเพื่อให้ทันต่อความต้องการในปัจจุบันเนื่องจากขาดวิทยากรและอุปกรณ์ที่ทันสมัย...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

4. หน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะหน่วยงานจากภาครัฐ ควรให้ความจริงจังต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีนโยบาย ระยะเวลาในการดำเนินงานที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรม มิใช่เพียงทำงานเพื่อใช้งบประมาณหรือทำให้ตรงกับแผนงานที่ได้ตั้งเอาไว้เพื่อให้งานผ่านไปในแต่ละครั้ง และ

ใช้ระยะเวลาในการทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้แต่ทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนอย่างแท้จริง

“...องค์กรส่วนท้องถิ่นมักจะดำเนินงานในชุมชนเพื่อให้เสร็จๆไปในแต่ละครั้งไม่ได้ต่อยอดหรือต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

5.บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน โดยการตั้งคณะกรรมการเฉพาะด้านในการติดต่อสื่อสารกับภายนอกชุมชนโดยเฉพาะการติดต่อเพื่อให้เกิดการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ไม่ให้เกิดการขาดช่วงของความร่วมมือ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากรในด้านต่างๆอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับหน่วยงานภายนอก

“...เมื่อมีการโยกย้ายครู หรือผู้บริหาร ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งการดำเนินการ ขาดช่วงในการติดต่อกับหน่วยงานภายนอกทำให้ขาดการติดต่อกันในระยะยาว

(ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

“...ชุมชนไม่ให้ความสนใจต่อกิจกรรมที่จัดทำให้ผู้ที่สนับสนุนนั้นไม่เห็นประโยชน์ของการสนับสนุนก็จะไม่สนับสนุนต่อ...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

ด้านความรับผิดชอบ

1.เนื่องจากสังคมเมืองเป็นสังคมที่คนในชุมชนมีความเร่งรีบในการใช้ชีวิต ใช้เวลาส่วนใหญ่งานที่ตนทำ จึงไม่มีเวลาให้กับงานในชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์โดยอาจจะใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายหรือแม้กระทั่งสื่อออนไลน์ ในชุมชนและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

“...คนส่วนใหญ่ไม่สนใจหาความรู้เพิ่มเติมให้กับตนเองและไม่เห็นความสำคัญของการร่วมมือการจัดการเรียนรู้ในชุมชน สนใจเพียงเพื่อที่จะเอาวุฒิทางการศึกษาไปสมัครงาน....”

(ครูผู้สอนศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

“...คนส่วนใหญ่ออกทำงานตั้งแต่เช้ามีคิดว่าจะเสร็จงานก็ตึกตื่นไม่มีใครได้รับรู้ข่าวสารในชุมชนจะรู้ได้ก็ต้องพบหน้าคุยกันซึ่งยากมาก สิ่งเดียวที่พอให้คนในชุมชนรู้ข่าวสารคือป้ายประกาศ...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนิายก)

“...ปัจจุบันแทบทุกคนมีช่องทางการสื่อสารโดยใช้ไลน์ แม้แต่พระสงฆ์ยังใช้ติดต่อสื่อสารโดยในขณะนี้กลุ่มผู้บริหารหรือครูก็ใช้ช่องทางนี้ในการสื่อสารถ้าทุกคนในชุมชน สร้างกลุ่มไลน์และเข้ามาเป็นสมาชิกน่าจะช่วยให้การสื่อสารในชุมชนเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น...”

(ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนิายก)

2. บ้าน วัด และโรงเรียน ควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานสำหรับบุคคลที่ทำหน้าที่ได้สำเร็จ ล่วงงวดโดยการให้สิ่งของเล็กน้อยหรือ อาจเป็นเกียรติบัตรหรือการประกาศกิตติคุณเพื่อให้บุคคลนั้นเกิดความภาคภูมิใจและยังคงช่วยเหลือชุมชนต่อไป

“... น่าจะมีการมอบประกาศสำหรับผู้ช่วยเหลือชุมชนทางการศึกษาโดยออกอย่างเป็นทางการอาจจะออกจากโรงเรียนหรือองค์กรปกครองท้องถิ่น...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนิายก)

3. บ้าน วัด และโรงเรียน มีการจัดสรรหน้าทำงานอย่างเหมาะสม ตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล อาจจะแทรกในงานประจำที่คนเหล่านั้นทำอยู่แล้วเช่นการเป็นวิทยากรสอนอาชีพให้คนในชุมชน เพื่อให้ให้บุคคลเหล่านั้นไม่รู้สึกที่ตนเองกำลังถูกเอาเปรียบจากคนอื่น หรือได้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัดและมอบหมายงานตามความสมัครใจของแต่ละคน ซึ่งอาจทำให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นออกมาไม่ดีขึ้นทำให้รู้สึกที่ไม่ควรทำต่อไป

“...บางคนในชุมชนมีความรู้ในการประกอบอาชีพเป็นวิชาในเฉพาะทางแต่ไม่ได้รับโอกาสให้สอนคนในชุมชน...”

(ผู้แทนองค์กรศาสนาคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนิายก)

“...โรงเรียนน่าจะนำนักเรียนมาดูการทำงานหลายๆอย่างในชุมชนเพื่อดำรงรักษาไว้และได้เห็นการทำงานในชีวิตจริง...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

ด้านผู้นำในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียน

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านผู้นำในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียน

1. ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนควรมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการ มีภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนนั้นเกิดความนับถือ และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชน

“...ผู้นำมีผลอย่างมากที่คนในชุมชนนั้นจะเข้าไปร่วมมือด้วยหรือไม่...”

(คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

2. ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นผู้ที่แสดงให้เห็นถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนอยู่ตลอดเวลา แสดงให้เห็นถึงความจริงใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

“...ถ้าผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนมีความจริงที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน จะทำให้คนในชุมชนนั้นเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเข้ามามีส่วนร่วมกับบ้าน วัด และโรงเรียนโดยไม่ต้องประชาสัมพันธ์หรือขอความร่วมมือ...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

3. บ้าน วัด และโรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้นำในแต่ละงาน หรือกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการดำเนินกิจกรรมผู้นำต้องแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ และเอาใจใส่ต่องานที่ทำอย่างชัดเจน มีการบริหารและจัดการจากผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี เนื่องจากในสังคมเมืองนั้นการให้ความเชื่อถือของผู้นำยังมีน้อยกว่าสังคมชนบทจึงจำเป็นที่ผู้นำจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน

“...คนในชุมชนเขามองออกกว่าอะไรตั้งใจทำ อะไรไม่ตั้งใจทำเพราะฉะนั้นถ้าเราทำด้วยความตั้งใจเอาใจใส่ในงานที่ทำคนในชุมชนก็จะเห็นค่าและเข้ามาร่วมมือเอง...”

(เจ้าอาวาสวัดปรินายก)

4. ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะดึงคนให้เข้ามาร่วมมือในชุมชน ดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็นแกนหลักในการดำเนินความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนรวมถึงในการดำเนินกิจกรรมแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจที่จะให้ชุมชนเจริญก้าวหน้าในทางที่ดีขึ้นและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่างๆ

“...ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนต้องให้เห็นความสำคัญของเรียนเรียนรู้ตลอดชีวิตของชุมชนเสียก่อน ก่อนที่จะดึงคนในชุมชนเข้ามาร่วมมือ...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก)

ด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม

1. บ้าน วัด และโรงเรียน ควรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและให้คนในชุมชนตระหนักว่าตนเองเป็นหน่วยของหน่วยความร่วมมือและมองว่าตนนั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำงานในชุมชน และเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งทำได้โดยการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงถึงประโยชน์จากการทำกิจกรรม

“...ต้องดึงจิตสำนึกของคนในชุมชนเพื่อช่วยเหลือการเรียนรู้ในชุมชน...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาอนุบาลวัดปรินายกและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

“...คนในชุมชนต้องมองว่าการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์ต่อคนในชุมชนของเราเองแม้เราไม่ได้ประโยชน์แต่ประโยชน์เหล่านั้นก็ตกถึงลูกหลานของเรา...”

(ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรินายก)

2. บ้าน วัด และโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของความร่วมมือและการเรียนรู้ที่ชุมชนได้รับรวมถึงประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับในปัจจุบันและอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการนำไปประกอบอาชีพโดยการให้บุคคลที่ประสบความสำเร็จได้มีโอกาสกลับมาเป็นวิทยากรหรือมีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชน

“...หลายคนยังคงประกอบอาชีพที่สืบทอดกันมาภายในชุมชนและใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ความรู้ที่เขามีนั่นก็มาจากการสืบทอดของคนในชุมชนนี้ทั้งนั้น...”

(ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีดิยาศ)

3. บ้าน วัด และโรงเรียนรณรงค์และสร้างให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสาธารณะในการร่วมมือกัน
ในชุมชนและช่วยส่งเสริมดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลานาน

“...การดำเนินการเป็นเวลานานนั้นไม่ได้ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในระยะยาว เพราะฉะนั้นต้องอดทนและใช้เวลาที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
ในชุมชน...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดย
ใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

1. ในความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเริ่มต้นนั้นให้ยึดวัดเป็นศูนย์กลางความ
ร่วมมือจะสามารถก่อให้เกิดความร่วมมือได้ง่าย เนื่องจาก ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคม
ชนบทวัดยังเป็นศูนย์กลางของคนในชุมชน

“...วัดยังคงเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือของสังคมในบริบทของสังคมไทย ไม่ว่าจะ
เป็นชุมชนเมืองหรือชุมชนชนบท การจะให้เกิดความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนนั้นจะต้องให้วัด
เป็นศูนย์กลางแล้วค่อยๆแผ่ขยายความร่วมมือไปสู่ส่วนต่างๆของชุมชน...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน)

2. ในการดำเนินการความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนนั้น ควรจะมีผู้แทนที่มาจาก
บ้าน วัด และโรงเรียน มาเป็นแกนนำเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างกัน โดยอาจใช้ผู้นำตามธรรมชาติ
ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้บริหารมาทำด้วยตนเอง

“...แกนนำทั้งสามฝ่ายเป็นตัวขับเคลื่อนให้ความร่วมมือนั้นเกิดขึ้นและดำเนินไปได้ด้วยดี

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

“...ผู้นำทางธรรมชาตินั้นมักจะเป็นผู้ที่ต้องการที่จะช่วยเหลือชุมชนอยู่แล้ว มีความต้องการที่จะให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าดังนั้นผู้นำที่เกิดขึ้นจากผู้นำทางธรรมชาตินั้นจะส่งผลให้เกิดความร่วมมืออย่างรวดเร็วและคงทน...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน)

3. ร่วมกันคิด วางแผน กำหนดประเด็นถึงการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน โดยเฉพาะการหาความต้องการของคนในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของความร่วมมือและการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

“...การสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตนั้นจะยั่งยืนและดำเนินต่อไปได้ต้องเป็นประโยชน์ต่อชุมชนนั้นจริงๆ ดังนั้นการหาความต้องการของคนในชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนและดึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน)

4. กำหนดแหล่งเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน โดยบ้าน วัด และโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์ สนับสนุน ถึงแหล่งเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บ้าน วัด และโรงเรียนถนัดและเกิดประโยชน์สูงสุด

“...การนำความต้องการของคนในชุมชนมากำหนดกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้ทุกคนนั้นได้ใช้ประโยชน์และเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ตลอดชีวิต...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน)

5. ประชาสัมพันธ์ถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน แหล่งการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยอาจใช้สื่อโซเชียลมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการเข้าถึงให้มีความสะดวก และง่ายต่อการใช้บริการและต่อยอดขึ้นไป

“...การเรียนรู้จะต้องเข้าถึงได้ง่ายและเป็นที่ต้องการสำหรับทุกคนในชุมชน...”

(ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร)

6. ดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่องตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้

“...การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจะรักษาสภาพความร่วมมือและก่อให้เกิดความยั่งยืนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน)

7. ติดตามผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข ประเมินผล วางแผนในการดำเนินงานครั้งถัดๆไป

“...การให้คนในชุมชนร่วมกันแก้ไข และประเมินผลอย่างต่อเนื่องและนำผลที่ได้นั้นมาปฏิบัติ จะทำให้ความร่วมมือนั้นยังคงอยู่ต่อไปและเกิดความยั่งยืนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน...”

(ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษานอกโรงเรียน)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนโดยมีขั้นตอนการดำเนินงานและผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานในการวิจัย ทศนคติความร่วมมือ ความรับผิดชอบ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม การสื่อสารกัน เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น การจัดการ,ผู้นำและความร่วมมือจากภายนอกเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ คนในชุมชนที่มีวัดและโรงเรียนอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนเดียวกัน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ในระหว่างเดือน สิงหาคม 2558 ถึง ตุลาคม 2558 กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเลือกมาจากประชาชน ในชุมชนที่มีชุมชน โรงเรียนและวัด ในบริเวณเดียวกันโดยผู้วิจัยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Sampling)ได้กลุ่มข้อมูลทั้งสิ้น 960 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามแบ่งออกเป็นทั้งหมด 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัย ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ตอนที่ 3 แบบสอบถามความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows version 11.5 วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถามจากค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยเทียบกับคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (2006) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันวิเคราะห์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise multiple regression analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนตัวทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 58 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 37.20 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นประชาชนในชุมชนคิดเป็นร้อยละ 69.4 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ชุมชนของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากอยู่ที่ 0-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.70 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนคิดร้อยละ 29.20 ระดับการศึกษาของผู้ตอบส่วนมากจะอยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 33.1

2. ปัจจัยความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านปัจจัยความร่วมมือ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) โดยด้านทัศนคติความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.89$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม ($\bar{X} = 3.37$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านทัศนคติความร่วมมือ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน ($\bar{X} = 4.02$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตแสดงว่าชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.74$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านความรับผิดชอบ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 3.60$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านเข้าร่วมประชุมเสมอเมื่อมีการประชุมวางแผนเรื่องการจัดการศึกษา หรือจัดการเรียนรู้ในชุมชน ($\bar{X} = 3.44$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนในด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.56$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านเสนอการเรียนรู้ใหม่ให้กับชุมชนเสมอ ($\bar{X} = 3.20$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนในด้านการสื่อสารพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การที่กิจกรรมของชุมชนของท่านประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการสื่อสารที่ดีในชุมชน ($\bar{X} = 3.72$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ เมื่อมีกิจกรรมความร่วมมือในชุมชนท่านจะรับรู้เสมอ ($\bar{X} = 3.56$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนในด้านการเคารพสิทธิในตัวผู้อื่นพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.79$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สามารถเปลี่ยนแนวทางดำเนินกิจกรรมเมื่อมีผู้เสนอสิ่งที่ดีกว่าในการดำเนินงาน ($\bar{X} = 3.65$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนในด้านการจัดการ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า บ้าน วัด และโรงเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอและทุกฝ่ายของบ้าน วัด และโรงเรียนทำงานในบริบทของตนอย่างเต็มที่ ($\bar{X} = 3.67$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บ้าน วัด และโรงเรียนมีการประชุมเพื่อสรุปงานและปัญหาอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.46$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนในด้านผู้นำ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การ

ดำเนินงานเป็นไปด้วยดีเพราะผู้นำมีภาวะผู้นำที่เหมาะสม ($\bar{X} = 3.95$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนทำงานประสานร่วมกันได้อย่างดี ($\bar{X} = 3.65$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านความร่วมมือจากภายนอก พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน ($\bar{X} = 3.56$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้าน งบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.42$)

3. ผลของความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านความผลของร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า เครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.56$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.55$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านเครือข่ายความร่วมมือ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.69$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.51$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านผลของความร่วมมือพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนของท่านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นของวัด โรงเรียน หรือชุมชน ($\bar{X} = 3.64$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนของท่านมีการจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.50$)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตพบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) โดยเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษาตามอัยาศัย ($\bar{X} = 3.57$) มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษานอกระบบ ($\bar{X} = 3.47$)

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือ ระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง กับตัวแปรที่ศึกษา

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านทัศนคติความร่วมมือกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติความร่วมมือมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ($r = .41$) เครือข่ายความร่วมมือ ($r = .40$) ผลของความร่วมมือ ($r = .41$) กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($r = .31$) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรับผิดชอบกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ($r = .58$) เครือข่ายความร่วมมือ ($r = .53$) ผลของความร่วมมือ ($r = .55$) กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($r = .56$) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวมกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า ปัจจัยด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ($r = .611$) ในระดับค่อนข้างสูง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01 โดยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ เครือข่ายความร่วมมือ ($r = .53$) ผลของความร่วมมือ ($r = .55$) กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($r = .56$) ในระดับปานกลาง ที่ระดับนัยสำคัญที่ .01

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านการสื่อการกันกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อการกันมี

5. การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ STEPWISE

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้น เพื่อคัดเลือกตัวแปรที่ดีที่สุด พบตัวแปรอิสระที่ได้รับการคัดเลือก 5 ตัวแปร ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ทำนายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความร่วมมือจากภายนอก ผู้นำ การจัดการ ความรับผิดชอบ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

6. ผลการนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ด้านการจัดการ

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านการจัดการในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียนมีดังนี้

1. บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการบริหารงานภายในองค์กรอย่างโปร่งใส มีการแจ้งรายละเอียดรายรับรายจ่ายอย่างชัดเจนสามารถตรวจสอบได้โดยคนทั่วไปในชุมชน มีการใช้จ่ายเงินอย่างเหมาะสม เนื่องจากบ้าน วัด และโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมืองนั้นมีงบประมาณ รายได้ที่ค่อนข้างสูงกว่าต่างจังหวัดโดยเฉพาะวัดที่บางวัดมีรายได้เป็นจำนวนมากแต่ยังมีการบริหารการใช้จ่ายเงินที่ไม่ชัดเจน

2. บ้าน วัด และโรงเรียนควรให้คนในชุมชนโดยเฉพาะในองค์กรของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการองค์กรมากยิ่งขึ้น มีการกำหนดโครงสร้าง มีการแบ่งหน้าที่ให้ชัดเจนในการดำเนินการ มีผู้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายเหมาะสมและสอดคล้องกับความสามารถของแต่ละบุคคล

3. มีแผนงานหรือภารกิจในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนอย่างชัดเจน เนื่องจากบ้าน วัด และโรงเรียนยังไม่ร่วมมือกันส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริงแต่หลักหน้าที่นี้ให้กับหน่วยงานต่างๆทั้งของรัฐและเอกชนเช่นสถานรับเลี้ยงเด็ก กศน. ศูนย์พัฒนาทักษะผู้สูงอายุ บ้าน วัด และโรงเรียนควรส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเช่น ให้วัดเป็นที่สำหรับฝึกอาชีพสำหรับผู้สูงอายุ ให้นักเรียนเรียนรู้จากภูมิปัญญาในชุมชน สร้างเป็นหลักสูตรท้องถิ่น

4. ควรมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมหรือในการดำเนินงานในองค์กร โดยบ้าน วัด และโรงเรียนส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการเพียงกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มของผู้บริหาร ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชน ครู หรือพระลูกวัดเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

จัดการในความร่วมมือเท่าที่ควรรวมถึงการที่คนชุมชนมีเวลาให้กับชุมชนไม่มากนักต้องทำงานเพื่อหาเงินใช้จ่ายในครัวเรือนให้เพียงพอ บ้าน วัด และโรงเรียนควรสร้างโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมต่างๆ

5.บ้าน วัด และโรงเรียนควรเห็นความสำคัญของความคิดเห็นทุกความคิดเห็นในองค์กรไม่เพิกเฉยต่อความคิดเห็นนั้น

ด้านความร่วมมือจากภายนอก

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านความร่วมมือจากภายนอก

1. เนื่องจากสภาพของชุมชนเมืองที่แต่ละหน่วยงานมักจะแยกฝ่ายกันทำงานตามที่หน่วยงานของตนได้รับมอบหมายมาเพียงเท่านั้น ไม่ได้เข้ามาเพื่อทำงานร่วมกับชุมชนอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐจึงควรเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชนโดยเฉพาะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

2. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองนั้นนั้นมักจะใช้ทรัพยากรด้านการเงินจากทางวัดเป็นส่วนใหญ่ซึ่งต่างจากชุมชนชนบทซึ่งจะมีกองทุน สหกรณ์หรือการรวมกลุ่มทางการเงิน ทำให้ความร่วมมือนั้นไม่สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นเนื่องจากขาดเงินทุนดังนั้นหน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะบริษัทหรือร้านค้าในชุมชนควรเข้ามาสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆโดยเฉพาะด้านเงินทุน

3. เนื่องจากประชาชนในชุมชนเมืองมีความต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพที่มีความเฉพาะทางและหลากหลายอีกทั้งอาชีพที่มีมากกว่าในสังคมชนบท ควรมีการสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานของรัฐมาเป็นวิทยากรให้กับกิจกรรมการเรียนรู้

4. หน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะหน่วยงานจากภาครัฐควรให้ความจริงจังต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมิใช่เพียงทำงานเพื่อใช้งบประมาณหรือทำให้ตรงกับแผนงานที่ได้ตั้งเอาไว้เพื่อให้งานผ่านไปในแต่ละครั้ง แต่ทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนอย่างแท้จริง

5.บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนร่วมกับหน่วยงานภายนอกและมุ่งไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้

ด้านความรับผิดชอบ

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

1. เนื่องจากสังคมเมืองเป็นสังคมที่คนในชุมชนมีความเร่งรีบในการใช้ชีวิต ใช้เวลาส่วนใหญ่กับงานที่ตนทำ จึงไม่มีเวลาให้กับงานในชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ในชุมชนและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

2. บ้าน วัด และโรงเรียน ควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานสำหรับบุคคลที่ทำหน้าที่ได้สำเร็จ ลุล่วงโดยการให้สิ่งของเล็กน้อยหรือ อาจเป็นเกียรติบัตรหรือการประกาศกิตติคุณเพื่อให้บุคคลนั้นเกิดความภาคภูมิใจและยังคงช่วยเหลือชุมชนต่อไป

3. บ้าน วัด และโรงเรียน มีการจัดสรรหน้าทำงานอย่างเหมาะสม ตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกว่าการกำลังถูกเอาเปรียบจากคนอื่น หรือได้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัดซึ่งอาจทำให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นออกมาไม่ดีจนทำให้รู้สึกว่าจะไม่ควรทำต่อไป

ด้านผู้นำในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียน

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านผู้นำในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียน

1. ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนควรมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการ มีภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนนั้นเกิดความนับถือ และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชน

2. ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นผู้ที่แสดงให้เห็นถึงความใฝ่รู้ใฝ่เรียนส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนอยู่ตลอดเวลา แสดงให้เห็นถึงความจริงใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน

3. บ้าน วัด และโรงเรียนมีการแต่งตั้งผู้นำในแต่ละงาน หรือกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในการดำเนินกิจกรรมผู้นำต้องแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ และเอาใจใส่ต่องานที่ทำอย่างชัดเจน มีการบริหารและจัดการจากผู้นำมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี เนื่องจากในสังคมเมืองนั้นการให้ความเชื่อถือของผู้นำยังมีน้อยกว่าสังคมชนบทจึงจำเป็นที่ผู้นำจะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนในชุมชน

4. ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะดึงคนให้เข้ามาร่วมมือในชุมชน ดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็นแกนหลักในการดำเนินความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนรวมถึงในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่างๆ

ด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านการเห็นประโยชน์ส่วนรวม

1. บ้าน วัด และโรงเรียน ควรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของคนในชุมชนเพื่อให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและให้คนในชุมชนตระหนักว่าตนเองเป็นหน่วยของหน่วยความร่วมมือและมองว่าตนนั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำงานในชุมชน และเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน
2. บ้าน วัด และโรงเรียน แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของความร่วมมือและการเรียนรู้ที่ชุมชนได้รับรวมถึงประโยชน์ที่บุคคลจะได้รับในปัจจุบันและอนาคตโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการนำไปประกอบอาชีพ
3. แกนนำความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนแสดงให้เห็นถึงความทุ่มเทในการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม เพื่อคนในชุมชนจะมีความต้องการที่จะเข้าร่วมในความร่วมมือมากยิ่งขึ้น
4. บ้าน วัด และโรงเรียนรณรงค์และสร้างให้ประชาชนในชุมชนมีจิตสาธารณะในการร่วมมือกันในชุมชนและช่วยส่งเสริมดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยจะต้องกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งจำเป็นที่จะต้องใช้ระยะเวลานาน

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน มีดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนโดยที่ปัจจัยภายใน ที่มีผลต่อความร่วมมือมากที่สุดได้แก่ ด้านทัศนคติความร่วมมือมีค่ามากที่สุด ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับมากซึ่งสอดคล้องกับอุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิธานนท์ (2540) ได้กล่าวว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีทัศนคติที่เห็นคุณค่าและความสำคัญของการเรียนรู้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญ

ต่อการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกของตนเอง และการเรียนรู้ที่ดีที่สุดทางหนึ่งเกิดขึ้นจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเกิดขึ้นระหว่างการใช้ปฏิบัติที่ตนคิดดีแล้วจะมีผลให้บุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นว่า ความร่วมมือกันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร แก่ตนเองและคนทั้งหมดที่ร่วมมือกัน ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะสร้างความร่วมมือให้เกิดขึ้น

โดยความสามัคคีของคนในชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ในชุมชนเกิดความร่วมมือโดยที่ความสามัคคี การรวมพลัง มีองค์กรที่จัดการระบบต่างๆในชุมชน มีวัฒนธรรม มีศูนย์รวมใจ มีความสมัครสมาน มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน ซึ่งทุนทางสังคมเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้ชุมชนมีการพัฒนาที่เข้มแข็งที่จริงจังและยั่งยืน(ธนพล พรหมสุวงศ์, 2548)

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนโดยที่ปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อความร่วมมือมากที่สุดได้แก่ ในด้านการจัดการ พบว่า อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก การจัดการเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลถึงการดำเนินการภายในของบ้าน วัด และโรงเรียนรวมถึงการดำเนินงานระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนซึ่งสอดคล้องกับ(ไพบุรย์ วัฒนศิริธรรม, 2550) ที่กล่าวว่า การที่รู้จักนำเอาปัจจัยต่าง ๆ กระทบการต่าง ๆ มาเข้าสู่ระบบ เข้าวิธีการแล้วทำให้เกิดผลที่พึงปรารถนา การจัดการที่ดีต้องมีการเรียนรู้ แต่การจัดการจะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริงได้นอกจากเรียนรู้และต้องอาศัยความดีด้วย ชุมชนเข้มแข็งคือชุมชนที่มีความสามารถในการจัดการ ซึ่งมีทั้งการจัดการในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาชน สิ่งที่ชุมชนควรรู้และต้องจัดการประกอบด้วย การจัดการข้อมูลและความรู้ การจัดการบุคลากร การจัดการความสัมพันธ์ การจัดการกิจกรรม การจัดการงบประมาณ การจัดการองค์กร และการจัดการชุมชน ส่วนจุมพล หนิมพานิช (2548)ให้ความหมายคำว่า การบริหารจัดการว่าเป็น กระบวนการ กิจกรรมหรือการศึกษาการทำงานบรรลุผล โดยมีหลักประกันว่ากิจกรรมนั้น ๆ จะได้รับการดำเนินการหรือการปฏิบัติการในลักษณะที่จะทำให้ วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้บรรลุผลหรือสัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การบริหารจัดการจึงเป็นกระบวนการทำงานกับคน โดยอาศัยคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง

2.ระดับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

1. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก($\bar{X} = 3.55$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ เครือข่าย

ความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.56$) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.53$)

จากผลการวิจัย บ้าน วัด และโรงเรียนมีความร่วมมือในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองทั้ง 3 ด้านโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับสูง และเป็นที่น่าสังเกตว่าความร่วมมือในด้านต่างๆมีค่าที่ใกล้เคียงกันในระดับมากได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.56$) ผลของความร่วมมือ ($\bar{X} = 3.56$) และกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.53$) แสดงให้เห็นว่า บ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ยังคงควรที่จะเพิ่มความร่วมมือในด้านต่างๆให้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆ โดยผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนควรจะกระตุ้นและส่งเสริมให้ทุกคนในชุมชน มีส่วนร่วมในความร่วมมือซึ่งอาจจะไม่สำเร็จในทันที ทั้งนี้จำเป็นต้องอาศัยเวลา และความตั้งใจของทุกคน ดังที่อุ้นตา นพคุณ (2546) กล่าวว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม จะสามารถทำให้การศึกษาสำเร็จลุล่วง แต่การนำแนวความคิดและหลักการเรื่องการมีส่วนร่วมมาปฏิบัติไม่ใช่เรื่องที่จะนำมาปฏิบัติได้ทันที การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมายในชุมชน เกิดผลดีต่อทุกช่วงวัยตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา และสามารถใช้เวลาอันนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ดำเนินชีวิต และพัฒนาความเป็นอยู่ของตนเองให้ดียิ่งขึ้นอีกทั้งแหล่งการเรียนรู้ความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับเหล่านี้จะช่วยให้บุคคลนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ และการปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงในแต่ละช่วงชีวิตได้อย่างเหมาะสม (สุมาลี สังข์ศรี และคณะ, 2545) เมื่อพิจารณาความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในแต่ละด้านพบว่า

ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านเครือข่ายความร่วมมืออยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) แสดงว่ามีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในชุมชนโดยมีบ้านวัดและโรงเรียนเป็นแกนนำอีกทั้งยังสร้างเครือข่ายจากหน่วยงานภายนอกหน่วยงานภายนอก การสร้างเครือข่ายความร่วมมือนั้นเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ที่กล่าวว่าในการเชื่อมโยงเครือข่ายไม่ใช่เพียงการมารวมตัวกันหรือพบปะสังสรรค์หรือแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นร่วมกัน แต่ต้องมีเป้าหมายในการทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงคน กลุ่ม องค์กร

หน่วยงานมารวมกัน มีความสนใจร่วมกัน พบปะสังสรรค์ และมีการพัฒนาไปสู่การลงมือร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ โดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายอย่างเดียวกัน สิ่งที่ยोगสมาชิกเข้าด้วยกัน คือ วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน อาจใช้การรวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยนกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกันแต่เป็นที่น่าสังเกตว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.51$) นั้นแสดงให้เห็นว่า ในแต่ละชุมชนควรที่จะประสานความร่วมมือกับชุมชนอื่นด้วยเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับบุุฑย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์ (2540) กล่าวว่าการแสวงหาความร่วมมือและความสนับสนุนจากภาคีอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชนร่วมมือ และพัฒนาความร่วมมือนั้นไปสู่การผลักดันให้การศึกษาทำหน้าที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนภาคีที่กล่าวถึงนี้ อาทิ ครอบครัว สถาบันศาสนา กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ชุมชนอื่น เป็นต้น เป็นเงื่อนไขที่จะทำให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้มากขึ้น

จากงานวิจัยพบว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านผลของความร่วมมืออยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) แสดงให้เห็นว่าเมื่อบ้าน วัด และโรงเรียนเกิดความร่วมมือขึ้นแล้ว จะทำให้ผลของความร่วมมือนั้นเกิดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเอง โดยเฉพาะการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นของชุมชน โรงเรียน วัด หรือบ้านก็ตาม ($\bar{X} = 3.64$) ซึ่งเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผลของความร่วมมือนั้นไม่เพียงจะส่งผลถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเพียงอย่างเดียวแต่ยังส่งผลถึงกิจกรรมอื่นๆ ประเพณี หรือแม้กระทั่งความสมัครรักใคร่กลมเกลียวในชุมชน แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนของท่านมีการจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.50$) นั้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทางด้านทรัพยากรทั้งจากภายในและหน่วยงานภายนอกนั้นยังเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต่อชุมชน การดำเนินงานจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากแหล่งทรัพยากรภายนอกมากมาย แต่ความร่วมมือดังกล่าวอาจอยู่ในแวดวงจำกัด ข้อมูลด้านแหล่งทรัพยากรควรเป็นทั้งทรัพยากรด้านองค์การ ทรัพยากรด้านบุคคล ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในด้านต่างๆ ก็จะสามารถใช้ได้ทัน่วงทีขึ้น (หวน พิณรุฬพันธ์, 2529) บ้าน วัด และโรงเรียนจึงต้องร่วมมือกันเพื่อที่จะจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นต่อชุมชน เนื่องจากแต่ละองค์กรมีความสามารถที่จะจัดหาและจัดการทรัพยากรในรูปแบบที่แตกต่างกัน

ออกไป ยิ่งถ้าร่วมมือกันแล้วจะยิ่งดำเนินการในการจัดการหาทรัพยากรได้ดียิ่งขึ้นไปอีกด้วยดังนั้นการสนับสนุนทรัพยากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่าย เนื่องจากว่าหลายเครือข่ายต้องหยุดดำเนินการลงไปเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุน การดำเนินงานอย่างเพียงพอ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ทั้งทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ปริมาณ และคุณภาพ ของบุคลากรและที่สำคัญคือ เงินทุนดำเนินการ ความตั้งใจของสมาชิก การเสียสละ ทั้งเวลา แรงงานและทรัพยากรส่วนตัวให้กับกิจกรรม การที่เครือข่ายสามารถแสวงหา ทรัพยากรที่มีอยู่ในเครือข่ายมาใช้ได้มากเพียงใด ความเข้มแข็งของเครือข่ายก็เพิ่มขึ้นเท่านั้น(สมบูรณ์ บุรศิริรักษ์, 2550)

จากข้อมูลเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) แสดงว่าในชุมชนให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็นผลมาจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนและทุกฝ่ายในชุมชนร่วมมือกันซึ่งสอดคล้องกับ (สนอง โลหิตวิเศษ, 2548) กล่าวว่าทุกหน่วยงานในสังคมมีบทบาทในการจัดการศึกษา อาทิ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์สวนสัตว์ สโมสร ศาลาประชาคม วัด ที่ทำงาน เป็นต้น อันเป็นการจัดการเครือข่ายการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษานอกระบบ($\bar{X} = 3.47$)ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าชุมชนต้องร่วมมือกันโดยเฉพาะองค์กรบ้าน วัด และโรงเรียนที่จะต้องมีส่วนร่วมช่วยในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบไม่ใช่เพียงแต่ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นหน้าที่ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งเจ้าหน้าที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ควรให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และสหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมือง ทศนคติความร่วมมือ ความรับผิดชอบ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม การสื่อสาร เคารพสิทธิในตัวผู้อื่น การจัดการ ผู้นำและความร่วมมือจากภายนอก

ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง(Y)มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ทศนคติความร่วมมือ(x_1) ความรับผิดชอบ(x_2) การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

(x_3) การสื่อสาร(x_4) การเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น(x_5) การจัดการ(x_6) ผู้นำ(x_7) ความร่วมมือจากภายนอก(x_8) อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรเป็นขั้นเพื่อคัดเลือกตัวแปรที่ดีที่สุดพบว่าตัวแปรอิสระที่ได้รับการคัดเลือกทั้งหมด 5 ตัวแปรเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการ ความร่วมมือจากภายนอก ความรับผิดชอบ ผู้นำ การเห็นประโยชน์ส่วนรวม โดยตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกทั้ง 5 ตัวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความร่วมมื่อระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองได้ร้อยละ 63.8

การจัดการในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมื่อระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อันแสดงให้เห็นว่ายิ่งการจัดการในแต่ละองค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่าไร ความร่วมมื่อระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนก็จะยิ่งมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับไพบุรย์ วัฒนศิริธรรม (2550) ที่กล่าวว่า การที่รู้จักนำเอาปัจจัยต่าง ๆ กระบวนการต่าง ๆ มาเข้าสู่ระบบ เข้าวิธีการแล้วทำให้เกิดผลที่พึงปรารถนา การจัดการที่ดีต้องมีการเรียนรู้ แต่การจัดการจะประสบผลสำเร็จอย่างแท้จริงได้ นอกจากเรียนรู้และต้องอาศัยความดีด้วย ชุมชนเข้มแข็งคือ ชุมชนที่มีความสามารถในการจัดการ ซึ่งมีทั้งการจัดการในภาค ธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาชน และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อการจัดการแต่ละด้านแล้วจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการจัดการอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 3.61$) โดยที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บ้าน วัด และโรงเรียนมีการประชุมเพื่อสรุปรงานและปัญหาอย่างสม่ำเสมอ($\bar{X} = 3.46$) เป็นที่น่าสังเกตว่าการจัดการด้านการประชุมเพื่อสรุปรงานและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการจัดการด้านอื่นๆ จากการวิจัยพบว่า มักจะไม่มีการประชุมเพื่อสรุปรงานและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานในครั้งนั้นๆ แต่อาจจะสรุปรงานที่ผ่านมานั้นในการประชุมประจำของชุมชนทำให้ไม่สามารถสรุปรปัญหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขได้ในทันทีหรืออาจจะไม่สามารถจดจำปัญหาทั้งหมดได้ อีกประการหนึ่งคือการประชุมสรุปรงานนั้นมักจะเป็นการประชุมเฉพาะกลุ่มผู้บริหารมิได้มีการประชุมสมาชิกทุกคนซึ่งอาจจะไม่ได้รับทราบถึงปัญหาทั้งหมดหรือปัญหาในรายละเอียดส่วนเล็กๆ ในแต่ละองค์กรควรที่จะประชุมสรุปรงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นทันทีและร่วมกันโดยทุกคนมีส่วนร่วมในการสรุปรและแก้ปัญหาเพื่อให้การดำเนินงานในครั้งถัดไปมีประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์

ความร่วมมือจากภายนอกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อันแสดงให้เห็นว่ายิ่งความร่วมมือจากภายนอกมากขึ้นเท่าไร ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับบอทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์ (2540) ที่กล่าวว่า การแสวงหาความร่วมมือและความสนับสนุนจากภาคีอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน เป็นเงื่อนไขที่จะทำให้โรงเรียนและชุมชนร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้มากขึ้น เพราะในสถานการณ์ที่ชุมชนอ่อนแอ นั้น มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาความรู้ ความคิด กำลังใจ ประสบการณ์ บทเรียน งบประมาณ ฯลฯ จากภายนอก เพื่อเป็นแนวทางให้เกิดความร่วมมือ และพัฒนาความร่วมมือนั้นไปสู่การผลักดันให้การศึกษาทำหน้าที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อการจัดการ แต่ละด้านแล้วจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความร่วมมือจากภายนอกอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.48$) แสดงให้เห็นว่าชุมชนขาดการได้รับการสนับสนุนจากภายนอกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเท่าที่ควร โดยที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.46$) เป็นที่น่าสังเกตว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนยังขาดการสนับสนุนเรื่องงบประมาณสำหรับชุมชนในเรื่องการเรียนรู้ตลอดชีวิตเท่าที่ควร หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะด้านเงินทุนและทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับสมบูรณ์ บุรศิริรักษ์ (2550) ได้กล่าวว่า การสนับสนุนทรัพยากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของภาคี เครือข่าย เนื่องจากว่าหลายเครือข่ายต้องหยุดดำเนินการลงไปเนื่องจากขาดแคลนทรัพยากรสนับสนุน การดำเนินงานอย่างเพียงพอ ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก สื่ออุปกรณ์และอาคารสถานที่ ทั้งทรัพยากรด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ปริมาณ และคุณภาพ ของบุคลากรและที่สำคัญคือ เงินทุนดำเนินการทรัพยากรที่มีอยู่ในเครือข่ายมาใช้ได้มากเพียงใด ความเข้มแข็งของเครือข่ายก็เพิ่มมากขึ้นเท่านั้น

ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลในบ้าน วัด และโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อันแสดงให้เห็นว่ายิ่งความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลมากขึ้นเท่าไร ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อความรับผิดชอบในแต่ละด้านแล้วจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} =$

3.50) โดยที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือท่านมอบหมายให้กับผู้อื่นเมื่อรู้ว่าจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ ($\bar{X} = 3.40$) เป็นที่น่าสังเกตว่ามอบหมายให้กับผู้อื่นเมื่อรู้ว่าจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการจัดการด้านอื่นๆ จากการวิจัยพบว่า เมื่อมีการมอบหมายเกิดขึ้นมักจะมอบตามความเหมาะสมจากผู้บริหารโดย ไม่ได้ถามถึงความสมัครใจหรือสอบถามผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ และการที่ได้รับมอบหมายงานใดๆแล้วจะถือว่าเป็นหน้าที่ของคนคนนั้น ซึ่งมักจะไม่มี การยืดหยุ่นในการแบ่งงานกันทำ โดยเฉพาะการทำงานที่มีระบบราชการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกับ Stoner (1996) กล่าวถึงรูปแบบการจัดโครงสร้างองค์การ (Organization structure) แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 รูปแบบคือ โครงสร้างองค์การที่เป็นทางการ และโครงสร้างองค์การที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งโครงสร้างองค์การที่เป็นทางการจะมีลักษณะขั้นของการบังคับบัญชา กำหนดตำแหน่งหน้าที่ มีการแบ่งจัดส่วนงานซึ่งจะทำให้บุคลากรมีความรู้ ความชำนาญเพิ่มขึ้นการบริหารจัดการเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ

ผู้นำในองค์กรของบ้าน วัด และโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัดในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อันแสดงให้เห็นว่ายิ่งผู้นำมีประสิทธิภาพมากขึ้นเท่าไร ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยฉัตร เชาวลิต (2550) กล่าวว่า ความเคารพนับถือในตัวผู้นำของตนเอง และส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้น ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการผู้นำที่มีลักษณะที่สร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาให้กับคนในชุมชนและเมื่อพิจารณา ระดับความคิดเห็นต่อผู้นำแต่ละด้านแล้วจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) โดยทุกข้อมีเกณฑ์อยู่ในระดับมากจากการวิจัยพบว่า ผู้นำเป็นส่วนสำคัญของความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียน ถ้าผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนให้ความสำคัญและสนับสนุนเรื่องความร่วมมือในชุมชน มีภาวะผู้นำที่เหมาะสม ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นแกนหลักในการร่วมกิจกรรมจะส่งผลทำให้ความร่วมมือของบ้าน วัด และโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตดำเนินไปได้ด้วยดี ส่งผลดีโดยตรงต่อคนในชุมชน มีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต แหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีการร่วมกันช่วยเหลือซึ่งสอดคล้องกับฉลาดชาย รมิตานนท์ (2537) ได้กล่าวว่า ผู้นำเป็นเงื่อนไขสำคัญในการผลักดันให้กิจกรรมพัฒนาชุมชนประสบผลสำเร็จ โดยผู้นำจะต้อง มีประวัติการทำงานเพื่อส่วนรวม มีความจริงใจ ความตั้งใจในการทำงานได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้าน มีความสามารถในการกระตุ้นให้ชาวบ้านเห็นถึงปัญหา

การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 อันแสดงให้เห็นว่ายิ่งคนในชุมชนเห็นประโยชน์ของความร่วมมือมากขึ้นเท่าใด ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดในโรงเรียนก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ Starkey (1997) ได้กล่าวว่าการมีผลประโยชน์ร่วมกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือ การที่สมาชิกเข้ามาดำเนินกิจกรรมร่วมกันในเครือข่ายทางสังคมเกิดขึ้นจากการที่สมาชิกมองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ และเมื่อพิจารณาระดับความคิดเห็นต่อการเห็นประโยชน์ส่วนรวมแต่ละด้านแล้วจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อการเห็นประโยชน์ส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$) ซึ่งการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมีผลอย่างมากต่อความร่วมมือในชุมชน ดังนั้นผู้นำหรือคนอื่นๆควรร่วมกันแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของความร่วมมือสร้างจิตสำนึกในชุมชน โดยที่ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ท่านเสนอการเรียนรู้ใหม่ๆ ให้กับชุมชนอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.20$) เป็นที่น่าสังเกตว่าการเสนอการเรียนรู้ใหม่ๆ ผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับการจัดการด้านอื่นๆ จากผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนมักขาดโอกาสที่จะนำเสนอความรู้ใหม่เนื่องจาก ระยะเวลาที่ไม่สะดวกที่จะต้องประกอบอาชีพ และยังขาดการประสานงานที่ดีในชุมชน เพื่อเข้าถึงแหล่งความรู้หรือผู้รู้ในชุมชน รวมถึงการไม่เห็นประโยชน์ที่จะต้องแบ่งปันความรู้ให้กับชุมชนสอดคล้องกับสมบุรณ์ บุรศิริรักษ์ (2550) ได้การศึกษาปัจจัยด้านผลประโยชน์ร่วมกัน แนวคิดที่จะนำมาเป็นกรอบเพื่ออธิบาย เรื่อง ผลประโยชน์ร่วมกัน คือ ทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ มนุษย์แต่ละคนมีความต้องการจำเป็น (Need) หลายอย่างในการดำรงชีวิต มนุษย์ติดต่อสัมพันธ์กัน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของตน ในการแลกเปลี่ยนจะดำรงอยู่ตราบที่คู่สัมพันธ์คิดว่า การแลกเปลี่ยนมีความ การเกิดความสัมพันธ์ที่ยืดยาว ผลประโยชน์ต่างตอบแทนถูกฝ่าฝืน ความรู้สึกอึดอัดกับรางวัลที่ได้รับ และความสัมพันธ์แลกเปลี่ยนที่มั่นคง

4. แนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการบริงงานภายในองค์กรอย่างโปร่งใส มีการแจ้งรายละเอียดรายรับรายจ่ายอย่างชัดเจนสามารถตรวจสอบได้ โดยเกิดจากระบบการจัดการที่มาจากความร่วมมือของชุมชน มีระบบการใช้จ่ายเงินที่มาจาก การตัดสินใจร่วมกันของคณะกรรมการภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ ธวัช เบญจาทิกุล (2529) กล่าวถึงผลสรุปปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาไว้ว่าการดำเนินงานของชุมชนหรือสังคมนั้นต้องโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วมเพื่อกิจการสาธารณะอยู่เสมอ ทำให้ผู้ที่จะทุจริต กระทำการลำบากขึ้น รวมถึงควรให้คนในชุมชนเข้า

ชุมชนเมืองมีความต้องการความรู้ในการประกอบอาชีพที่มีความเฉพาะทางและหลากหลายอีกทั้งอาชีพที่มีมากกว่าในสังคมชนบท ควรมีการสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานของรัฐมาเป็นวิทยากรให้กับกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึง บ้าน วัด และโรงเรียนควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างต่อเนื่องและหน่วยงานภาคเอกชนมีนโยบายที่จริงจังเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน โดยเข้ามาช่วยเหลือในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบ้าน วัด และโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554) กล่าวถึงสังคมแห่งการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นสภาวะแวดล้อมในสังคมที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา องค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้ ได้แก่องค์กรทุกแห่งเป็นสถาบันพัฒนาคน นอกเหนือจากโรงเรียนและสถานศึกษา บรรยากาศของการเรียนรู้สามารถจัดให้มีขึ้นได้ในองค์กรต่างๆ ในเบื้องต้นองค์กรทุกประเภทล้วนมีนโยบายพัฒนาบุคลากรมีหน่วยงานรับผิดชอบ การเชื่อมประสานให้เกิดความร่วมมือขององค์กรต่างๆ จึงมีความเป็นไปได้ไม่ยาก บรรยากาศการเรียนรู้ในองค์กรจะถ่ายทอดจากบุคลากรขององค์กรไปสู่เยาวชนผ่านทางครอบครัว

เนื่องจากสังคมเมืองเป็นสังคมที่คนในชุมชนมีความเร่งรีบในการใช้ชีวิต ใช้เวลาส่วนใหญ่กับงานที่ตนทำ จึงไม่มีเวลาให้กับงานในชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ในชุมชนและแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการร่วมมือและการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน บ้าน วัด และโรงเรียน ควรสร้างแรงจูงใจในการทำงานสำหรับบุคคลที่ทำหน้าที่ได้สำเร็จลุล่วงโดยการให้สิ่งของเล็กๆน้อยหรือ อาจเป็นเกียรติบัตรหรือการประกาศกิตติคุณเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและยังคงช่วยเหลือชุมชนต่อไปดัง เช่น อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์ (2540) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจที่จะสร้างความร่วมมือกันเกิดขึ้นรวมถึง มีการจัดสรรหน้าที่งานอย่างเหมาะสม ตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกที่ตนเองกำลังถูกเอาเปรียบจากคนอื่น หรือได้ทำงานในสิ่งที่ไม่ถนัดซึ่งอาจทำให้งานที่ได้รับมอบหมายนั้นออกมาไม่ดีขึ้นทำให้รู้สึกที่ไม่ควรทำต่อไป เช่นเดียวกับ Shaeffer (1994) ที่ได้ระบุกระบวนการที่เป็นขั้นตอนที่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมโดยมีการออกแบบยุทธศาสตร์เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล และการจัดสรรงานและความรับผิดชอบให้กับทีม รวมถึงตำแหน่งทางสังคม (Social Position) ของบุคคลซึ่งแตกต่างกันออกไป ภาระหน้าที่หรือความรับผิดชอบของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามสถานภาพและบทบาทที่บุคคลดำรงตำแหน่ง แบบแผน

พฤติกรรมหรือกรอบมาตรฐานในการ ประพฤติปฏิบัติของบุคคลและองค์วัตถุ (Material Component) คือส่วนที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมองเห็นได้และจับต้องได้

ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียนควรมีความรู้ความสามารถในการจัดการ มีภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนนั้นเกิดความนับถือ และเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความร่วมมือในชุมชนโดย (พระมหาธีรยุทธ สุภิชะ, 2554) กล่าวถึง ปัญหา และอุปสรรคที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน สรุปลงกลุ่มผู้นำโดยพบว่าผู้นำ ครอบงำความคิดเห็นของชาวบ้านและมีการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของผู้นำ รวมถึงผู้นำของ บ้าน วัด และโรงเรียนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะดึงคนให้เข้ามาร่วมมือในชุมชนดังนั้นผู้นำจึงต้องเป็น แกนหลักในการดำเนินความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนรวมถึงในการดำเนินกิจกรรมการ เรียนรู้ตลอดชีวิตต่างๆ ตลอดจนพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่นเดียวกับ(DuBryn, 1998)ที่กล่าวว่า การ สร้างความร่วมมือร่วมกัน (Collaborate Building) หมายถึง ความพร้อมใจร่วมกัน ของผู้บริหารและ สมาชิก ในการสร้างข้อตกลงในการทำงานร่วมกันเพื่อผลักดันเป้าหมายให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ผู้บริหาร ต้องใส่ใจกับข้อตกลงที่กำหนดขึ้นด้วยการสร้างระบบการประเมิน ตนเอง การแก้ไขข้อผิดพลาดในการ ทำงานด้วยตนเอง การพัฒนาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจิตใจกว้างขวาง เปิดโอกาสให้ชุมชนใน การออกแบบสร้างสรรค์งานร่วมกับโรงเรียน โดยการสนับสนุน พร้อมชื่นชม ยกย่อง ชมเชย และ ประชาสัมพันธ์งานต่อสาธารณะชนอย่างมีประสิทธิภาพ ตระหนักในสิ่งที่จำเป็นและขาดแคลน มีความเชื่อพื้นฐานว่าทุกอย่างทำได้หากตั้งใจจะทำ แสวงหาความร่วมมือเพื่อพัฒนาสิ่งใหม่เสมอ พัฒนา ตนเองให้เป็นที่ชื่นชมศรัทธาของชุมชนค่านิ่งอยู่เสมอว่าทุกอย่างก้าว อ่อน น้อมถ่อมตน วางตัวเรียบง่าย อยู่กับชุมชนได้ทุกสถานการณ์ พัฒนาทักษะการประนีประนอม การเจรจาต่อรองอย่างมี ประสิทธิภาพ ให้การต้อนรับชุมชนด้วยบรรยากาศมิตรภาพ อบอุ่นเป็นกันเอง พัฒนาเทคนิคการ วิเคราะห์ชุมชนให้ลึกซึ้ง เพื่อสำรวจจุดเด่น จุดด้อย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาชุมชนและ โรงเรียนไปพร้อมกัน หมั่นแสวงหาแหล่งงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ จากหน่วยงานโดยใช้โครงการที่มี ประสิทธิภาพนำเสนอขอรับความร่วมมือ โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนได้แสดง ศักยภาพทุกสถานการณ์ ตามสภาพที่โรงเรียนจะสามารถเอื้อได้และสร้างและพัฒนาค่านิยมการสร้าง สัมพันธภาพกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ(กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

บ้าน วัด และโรงเรียน ควรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของคนในชุมชนสังเกตได้จากผลของ การเห็นประโยชน์ของชุมชนมีค่าอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและ

ให้คนในชุมชนตระหนักว่าตนเองเป็นหน่วยของความร่วมมือและมองว่าตนเองเป็นส่วนสำคัญในการทำงานในชุมชน และเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยบุคคลถือเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะกิจกรรมการเรียนรู้และกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เกิดขึ้นได้จากบุคคล ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ทำให้คนในชุมชนเกิดความรักต่อชุมชนและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาชุมชน(มิ่งขวัญ คงเจริญ, 2553) อีกทั้งบ้าน วัด และโรงเรียนควรปลูกฝังค่านิยมการเรียนรู้ให้แก่คนในชุมชนและมีการให้รางวัลแก่ผู้ที่ทำความดีเนื่องจากในสังคมเมืองนั้นมักจะละเลยสิ่งเรียนรู้รอบๆตัว ซึ่งสอดคล้องกับ(สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2553) ที่กล่าวว่าจิตสำนักแห่งการเรียนรู้ ประชาชน ทุกคนมีจิตสำนึกรักการเรียนรู้ การปลูกจิตสำนึกส่วน ใหญ่เน้นหนักไปยังกลุ่มเยาวชน แต่จำเป็นต้องรณรงค์ปลูกจิตสำนึกรักการเรียนรู้ให้ประชาชนทั่วไป ดันตัวด้วย การสร้างจิตสำนึกสามารถดำเนินการได้ด้วยการตลาดผ่าน การสื่อสารช่องทางต่างๆ รวมถึงการยกย่องให้รางวัลแก่ตัวอย่างที่ดีในสังคม และบ้าน วัด และโรงเรียน ควรแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับแก่ประชาชนที่จะเข้ามาร่วมมือว่าผู้ที่ได้รับผลประโยชน์นั้นคือ ชุมชนและตัวผู้เข้าร่วมเองเช่นเดียวกับ จิตตวดี ทองท้าว (2557) ที่ได้กล่าวว่าประชาชนร่วมรับผลประโยชน์จากการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ชุมชนมีเป้าหมายการ มีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ทั้งด้านแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้านบุคคล ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านแหล่งสื่อ และด้านวัตถุและสถานที่โดยชุมชนเองก็ได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะจากการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตร่วมกับโรงเรียน

ผู้วิจัยได้สรุปเป็นขั้นตอนในการดำเนินงานการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

1. ในความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเริ่มต้นนั้นให้ยึดวัดเป็นศูนย์กลางความร่วมมือจะสามารถก่อให้เกิดความร่วมมือได้ง่าย เนื่องจาก ปัจจุบันไม่ว่าจะเป็นสังคมเมืองหรือสังคมชนบทวัดยังเป็นศูนย์รวมของคนในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ (ปิยฉัตร เชาวลิต, 2550) ได้กล่าวว่า ความ เป็นผู้นำของคนในชุมชน อันได้แก่ เจ้าอาวาส เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นจะต้องเริ่มมาจากเจ้าอาวาสวัดเป็นผู้พัฒนาทุกอย่างในวัดและ เอื้อประโยชน์มายังชุมชนโดยรอบ จนกระทั่งก่อให้เกิดเป็นความศรัทธา เชื่อมั่นและรู้สึกที่วัดเป็นวัดของ ชุมชน จึงจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นในท้ายที่สุด

2. ในการดำเนินการความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนนั้น ควรจะมีผู้แทนที่มาจาก บ้าน วัด และโรงเรียน มาเป็นแกนนำเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างกัน โดยอาจใช้ผู้นำตามธรรมชาติ

ไม่จำเป็นต้องใช้ผู้บริหารมาทำด้วยตนเองสอดคล้องกับ Starkey (1997) ได้เสนอให้มี กลุ่มแกนนำที่เป็นผู้นำเครือข่าย ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานในการผลักดันกิจกรรม และการบริหารจัดการเครือข่าย รวมทั้งเป็นตัวแทนของสมาชิกในการติดต่อลังสรรคกับสมาชิกอย่าง สม่าเสมอ เพื่อให้สามารถติดตามความคิดและความต้องการของสมาชิกได้ทัน

3. ร่วมกันคิด วางแผน กำหนดประเด็นถึงการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน โดยเฉพาะการหาความต้องการของคนในชุมชน เพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน ทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของความร่วมมือและการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งตรงกับความหมายของการทำชุมชนให้เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ที่ว่าเมืองแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning City) หมายถึง ชุมชน/เมือง/ภูมิภาคที่ระดมทรัพยากรการเรียนรู้ในท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการศึกษาและการฝึกอบรม เน้นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามความต้องการและโอกาสทางการเรียนรู้ โดยสร้างความตระหนักและเปิดโอกาสให้คนในสังคมมีส่วนร่วม เพื่อยกระดับศักยภาพของประชาชนและความเจริญก้าวหน้าของสังคม(European Council and European Commission, 2010)

4. กำหนดแหล่งเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน โดยบ้าน วัด และโรงเรียนร่วมกันวิเคราะห์ สนับสนุน ถึงแหล่งเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บ้าน วัด และโรงเรียนนัดและเกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งสอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี และคณะ (2545) ที่กล่าวว่า เจตนารมณ์ของการศึกษามีอยู่เพื่อพัฒนาคน มีความต้องการบุคลากรและคนงานที่มีความรู้มีทักษะที่ก้าวหน้าและทัดเทียมกับความเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมใหม่ๆ นอกจากนั้นยังต้องให้ความรู้และทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถเลือกหรือพัฒนาอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและสังคม จึงจำเป็นที่บุคคลต้องเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ

5. ประชาสัมพันธ์ถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน แหล่งการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยอาจใช้สื่อโซเซียลมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ รวมถึงการเข้าถึงให้มีความสะดวก และง่ายต่อการใช้บริการและต่อยอดขึ้นไปเรื่อยๆซึ่งสอดคล้องกับสุรพันธ์ ยันต์ทอง (2525) ที่ได้กล่าวว่าการติดต่อสื่อสารไว้ว่าการติดต่อสื่อสารเป็นการถ่ายทอด สื่อความคิด ข้อเท็จจริง ความรู้สึกทัศนคติ โดยการพูด การเขียนหรือสัญญาณให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าใจความหมายหรือจุดประสงค์ที่ต้องการจุดประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

6. ดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่องตามแผนที่ได้กำหนดเอาไว้

7.ติดตามผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข ประเมินผล วางแผนในการดำเนินงานครั้งถัดๆไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในด้านเครือข่ายความร่วมมือ ในชุมชนควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพิ่มเติมโดยให้บ้าน วัด และโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้น ขยายไปสู่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนส่งเสริมคนในชุมชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของความร่วมมือจนไปถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมืออย่างเป็นระบบ และยั่งยืนในชุมชนของตนเองและในแต่ละชุมชนควรที่จะประสานความร่วมมือกับชุมชนอื่นด้วยเพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและขยายไปสู่ระดับที่กว้างขึ้น ผู้นำของบ้าน วัด และโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพราะเป็นผู้เข้าใจถึงบริบทหรือปัญหาต่างๆในชุมชน ได้ดีที่สุดจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการประสานความร่วมมือและควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. จากงานวิจัยพบว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านผลของความร่วมมือ มีส่วนที่ต้องเพิ่มเติมคือเรื่องการจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการโดยเฉพาะการหาทรัพยากรจากภายนอกชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชน บ้าน วัด และโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกต่างๆเข้ามาช่วยส่งเสริมด้านทรัพยากรมากยิ่งขึ้น มีการเชิญหน่วยงานภายนอกเข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการวางแผนและปฏิบัติงาน อีกทั้งชุมชนควรตอบแทนหรือขอบคุณหน่วยงานต่างๆที่เข้ามาสนับสนุนด้านทรัพยากรตามความเหมาะสมและสร้างสายสัมพันธ์ให้ยั่งยืน

3. จากข้อมูลเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในด้านกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) แสดงว่าในชุมชนให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในส่วนของการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกโรงเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยเป็นผลมาจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนแต่เป็นที่น่าสังเกตว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ชุมชนของท่าน มีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษานอกระบบ ($\bar{X} = 3.47$)ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าชุมชนต้องร่วมมือกันโดยเฉพาะองค์กรบ้าน วัด และโรงเรียนที่จะต้องมีส่วนช่วยในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ไม่ใช่เพียงแต่ให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นหน้าที่

ของกรมการศึกษานอกโรงเรียนเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งเจ้าหน้าที่กรมการศึกษานอกโรงเรียนในพื้นที่ ควรให้ความรู้และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4. จากผลการวิจัย ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ควรพิจารณาปัจจัยที่ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในชุมชนเมืองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในด้านการจัดการ ความร่วมมือจากภายนอก ความรับผิดชอบ ผู้นำ การเห็นประโยชน์ส่วนรวมมีผลต่อความร่วมมือในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความร่วมมือจากภายนอกซึ่งมีผลต่อความร่วมมือมากที่สุด บ้าน วัด และโรงเรียนควรให้ความสำคัญเรื่องการดึงหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือชุมชนทั้งในด้านทรัพยากรต่างๆ วิทยากรหรือแหล่งเงินทุนและสานต่อความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกเพื่อจะได้รับการสนับสนุนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรจะมีการวิจัยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในชุมชนอื่นๆ
2. ควรศึกษาปัจจัยอื่นๆที่อาจส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนเมือง
3. ควรศึกษาวิธีการที่จะส่งเสริมให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด
4. ควรมีการเก็บข้อมูลโดยวิธีการอื่นเพิ่มเติมเช่น แบบสัมภาษณ์ โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- Bennett, N. (1978). *The Problems of Culture Collision : Barriers and Bridges for Rural Development*. New York: Krung Siam.
- Berger, E. H. (1991). *Parents as partners in education : Families and school working together*. 4th ed. Ohio: Merrill Publishing Company.
- Best, J. W. K., J.V. (2006). *Research in education* (th Ed.). New York: Pearson Education.
- Burgess, E. W., Locke, H. J., & Thomes, M. M. (1971). *The family: From traditional to companionship*: Van Nostrand Reinhold Company.
- Collins. (1996). Collins Plain English Dictionary.
[from]<http://www.fulbrightthai.org/data/knowledge/surabaya%20networking%20paper>
- Cropley, A. J. a. D., R.H. (1978). *Lifelong education and the training of teachers :Developing a curriculum for teacher education on the basis of the principles oflifelong education*. Oxford: Pergamon.
- Dearing, E., Kreider, H., Simpkins, S., & Weiss, H. B. (2006). Family involvement in school and low-income children's literacy: Longitudinal associations between and within families. *Journal of Educational Psychology*, 98(4), 653.
- Dewey, J. (1959). *John Dewey: Dictionary of education*. Oxford: Pergamon.
- Draft, R. L. (2002). *Managment*. OH: South South-Western.
- DuBrin, J. A. (1998). *Leadership Pesearch Findings, Practice, and Skills*. Rome: Mifflin Company. FAO. (2001).
- European Council and European Commission. (2010). Key Completenes for a ChangingWorld: Draft 2010 Joint Progress Report of the Council and the Commission on the Implementation of the Education&Training 2010 Work Programme. Brussels. *European Council and European Commission*.
- Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G* Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences. *Behavior research methods*, 39(2), 175-191.

- Gibson, C. M. (2006). Research universities and engaged scholarship: A leadership agenda for renewing the civic mission of higher education. *A more perfect vision: The future of campus engagement*. Boston, MA: Campus Compact.
- Gordon, J. (1996). *Organizational Behavior : A Diagnostic Approach*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Higgins, E. T., Roney, C. J., Crowe, E., & Hymes, C. (1994). Ideal versus ought predilections for approach and avoidance distinct self-regulatory systems. *Journal of personality and social psychology*, 66(2), 276.
- Ho Sui Chu, E. (2007). Building trust in elementary schools: the impact of home school community collaboration. *International Journal about Parents in Education*, 1(0), 8-20.
- Horton and Hunt. (1964). *Political Order in Changing Societies*. New Haven: Yale University. Lindsey, L.L., & Beach.
- Hoy, W. K., & Sweetland, S. R. (2001). Designing better schools: The meaning and measure of enabling school structures. *Educational Administration Quarterly*, 37(3), 296-321.
- Koontz, H., & Weihrich, H. (1988). Management McGraw-Hill Book Company.
- kurai, K. M. (2011). Chang in me has Chang My World [from] <http://www.khandelwalcollege.org>.
- Kurtz, A. K., & Mayo, S. T. (1979). Pearson Product Moment Coefficient of Correlation *Statistical Methods in Education and Psychology* (pp. 192-277): Springer.
- Organization, W. H., & Group, I. S. o. H. W. (2003). 2003 World Health Organization (WHO)/International Society of Hypertension (ISH) statement on management of hypertension. *Journal of hypertension*, 21(11), 1983-1992.
- Peterson, R. W. K. (1979). *Values, Education and the Adult*. New York: Routledge.
- Reeder, G. D., Kumar, S., Hesson-McInnis, M. S., & Trafimow, D. (2002). Inferences about the morality of an aggressor: The role of perceived motive. *Journal of personality and social psychology*, 83(4), 789.
- Reeder, W. W. (1974). *Some Aspects of The Information Social Participation of Farm Families in New York State*. New York: Cornell University.

- Riley, M., Pereira, F., & Mohri, M. (1997). *Transducer composition for context-dependent network expansion*. Paper presented at the EUROSPEECH.
- Sethumadhavan, T. (1992). *Sense of Responsibility and The Effects of Stress Experience Department of Psychology Allahabad University*.
- Shaeffer, S. (1994). *The impact of HIV/AIDS on education*: Paris: UNESCO Section for Preventive Education.
- Smith, E. (1998). *Organizational Learning : Diverging Communities of Practice*. New York McGraw-Hill.
- Speck, M., & Stollenwerk, D. A. (1999). *The principalship: Building a learning community*: Prentice Hall.
- Starkey, J. A. (1997). Database server system with methods for alerting clients of occurrence of database server events of interest to the clients: Google Patents.
- Stewart, D. W. (1990). Shamdasani (1990) Focus groups: theory and practice. *Applied social research methods series*.
- Stoner, A. F., & Wankel, c. (1996). *Management*. (3rd ed ed.). New Delhi: Prentice - Hill Privated.
- Thompson, J. L. (1993). *Strategic management*. London: Chapman and Hall.
- Unesco. (1970). *An Introduction to Lifelong Education*. Paris: Unesco.
- United Nation. (1981). *Popular Participation as a Strategy for Promoting Community Level Action and Nation Development*. New York United Nation.
- Zimmerman, M., and Rappaport, J. (1988). Citizen participation, perceived control and psychological empowerment. *American Journal of Community Psychology*.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2538). *การศึกษาตลอดชีวิต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา*. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กษมา วรวรรณ ณ อยู่ธยา. (2557). *กระจายอำนาจประชาชนในการมีส่วนร่วมปฏิรูปศึกษา*. form <http://www.komchadluek.net/detail/20110105/84749/>
- กฤษพิไล แก้วโบราณ. (2555). *การวิเคราะห์การจัดการชุมชนของตลาดน้ำโบราณเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จิตตวดี ทองทั่ว. (2557). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา: การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต.
- จินตนา สุจจันท์. (2549). การศึกษาและการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- จุฑาทิพย์ สว่างสุวรรณ. (2548). การพัฒนาตัวบ่งชี้และโมเดลสาเหตุและผลของความร่วมมือร่วมพลังของครู. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุมพล หนีมพานิช. (2548). การบริหารจัดการภาครัฐใหม่ : หลักการแนวคิดและกรณีตัวอย่างของไทย. . นนทบุรี: สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉลาดชาย รมิตานนท์. (2537). ความหลากหลายทางชีวภาพ: ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาในลือธิชุมชน: การกระจายอำนาจจัดการทรัพยากร. กรุงเทพมหานคร: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2556). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคมเพื่อการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์ แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- दनัย ไชโยธา. (2546). สังคม วัฒนธรรมและประเพณี. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ดวงพร คำคุณวัฒน์ และวาสนา จันทร์สว่าง. (2536). สื่อสาร...การประชาสัมพันธ์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพี.พี.พรินท์ จำกัด.
- ทัศนีย์ ลักขณาภิชนัชช. (2545). การสังคมสงเคราะห์ชุมชน ; มรรควิธีสู่ชุมชนเข้มแข็ง. . กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงศ์. (2546). การบริหารสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ประชุมช่าง.
- ธนพรรณ ธานี. (2545). การพัฒนารูปแบบบ้าน วัด โรงเรียน ในการสร้างความเข้มแข็งของจังหวัดหนองบัวลำภู. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์, ฉบับ เมษายน — มิถุนายน 2545, 12-23.
- ธนพล พรหมสุวงษ์. (2548). ความสัมพันธ์ของทุนทางสังคมกับการจัดการป่าชุมชนไพร: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนปลักไม้ลาย ตำบลทุ่งขวาง อำเภอกาแพงแสน จังหวัดนครปฐม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธวัช เบญจจิกุล. (2529). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชาวเขาในการพัฒนา : กรณีศึกษาหมู่บ้านชาวเขาระยะเลศการประกวดหมู่บ้านพัฒนาตัวอย่างของศูนย์พัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2536). เอกสารประกอบการสอนวิชา 42618 เทคนิคการรวบรวมข้อมูลและการสร้างข้อมูลวิจัย. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิจัยการศึกษาคณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2525). หลักการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2 ed.). กรุงเทพมหานคร: เอ็ม เอส เอส จำกัด.

- น้อมพร เสน่ห์ธรรมศิริ. (2551). ผลของการจัดประสบการณ์ส่งเสริมพฤติกรรมการมีวินัยอย่างต่อเนื่องโดยความร่วมมือระหว่างครูและผู้ปกครองที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัฏฐ์กานต์ จิตต์สงวน. (2549). ปัจจัยด้านปฏิบัติเพื่อการสร้างเสริมครอบครัวไทยให้เข้มแข็ง. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นียพรรณ วรรณศิริ. (2540). มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บันลือ พฤกษ์วัน. (2525). การประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- บุบผา เมฆศรีทองคา. (2547). การวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอภิมานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเสริฐ บุญเรือง. (2555). การศึกษาตลอดชีวิต. วารสารกศน, ฉบับกรกฎาคม 2555, 2-7.
- ปิยฉัตร เขาวลิต. (2550). การศึกษาปัจจัยและลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชน :พหุกรณีศึกษาวัดพัฒนาดีเด่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พินิจดา วีระชาติ. (2542). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรี้นติ้งเฮาส์.
- พยุศักดิ์ จันทร์สุรินทร์. (2543). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษา กับสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชัย ทองเจือ. (2550). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาธีรยุทธ สุภิชะ. (2554). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการวางแผนพัฒนาตำบล: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเกริก.
- พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2527). ลักษณะของสังคมพุทธ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญณี แนนรท. (2545). การศึกษาตลอดชีวิต การเรียน (รู้) ตลอดชีวิต. วารสารศูนย์บริการวิชาการ, 10.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ และคณะ. (2549). การเปลี่ยนผ่านการศึกษาสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ.
- ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม. (2550). แผนที่ความดี ฉบับไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- ฟ้าภินา วงศ์เลขา. (2555). การพัฒนาคนไทยอย่างยั่งยืน. [from]
<http://www.dailynews.co.th/education/11056>
- ภูวนัฏฐ์สรุหมาก. (2548). กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน (บวร) ต่อการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.

- มิ่งขวัญ คงเจริญ. (2553). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มิถุนา อนุเสน. (2545). ความพร้อมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ทางการศึกษาจากระบบโรงเรียน และการศึกษา ตามอัธยาศัย ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ของครูสังกัดกระทรวงศึกษาธิการในจังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์), สาขาวิชาการศึกษาจากระบบโรงเรียน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2543). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊ค พอยท์.
- ยงยุทธ พนาสนธิ. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา. วิทยาจารย์, 102(2), 21.
- ยุวรี ผลพันธิน. (2551). การวิเคราะห์สภาพและแนวทางในการส่งเสริมความรับผิดชอบของนักเรียน: กรณีศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษาที่มีการปฏิบัติที่ดี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ระวี สัจจโสภณ. (2556). อนาคตภาพรูปแบบเมืองแห่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาภาวะพลัมพลังของผู้สูงอายุไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ (Leadership). กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์ จำกัด.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2524). พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่ง แก้วแดง. (2543). ปฏิวัติการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- วรรณิ แกมเกตุ. (2549). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มิสเตอร์ก๊อปปี.
- วิมลพรรณ กุญแจทอง. (2551). แนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการชุมชนเมืองกรณีศึกษาชุมชนโค้งรถไฟยมราช. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิมลศรี อุปรมย์ และคณะ. (2528). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เจริญผล.
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2545). โรงเรียน : องค์กรแห่งการเรียนรู้ แนวคิดทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 5 Ed.). กรุงเทพมหานคร: อักษราพัฒนา.
- วิไล ตั้งจิตสมคิด. (2528). การศึกษากับการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ศศิรัศม์ วีระไวทยะ. (2554). การนำเสนอยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธยา พลศรี. (2547). ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้ง เฮ้าส์.
- สนิท สมักรการ. (2519). การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับการพัฒนาการของสังคม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สมบุญ บุรศิริรักษ์. (2550). ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สมหมาย กล้าณรงค์. (2548). การพัฒนาเครือข่ายชุมชนสร้างสุขภาพฟุ้งโป่ง อำเภอบางบาล จ.แม่ฮ่องสอน.

(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สากล สถิตวิทยานันท์. (2532). ภูมิศาสตร์ชนบท. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิตเพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). รายงานการศึกษาเรื่อง “ความร่วมมือระหว่างบ้านและ

โรงเรียน”. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิก.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). วิถีเมืองชนบท กับ ความอยู่เย็นเป็นสุข.

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2550.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). ทิศทางแผนพัฒนาฉบับที่ 11. เอกสาร

ประกอบการประชุมประจำปี 2553 ของ สศช.

สำนักงานโยธาธิการกรุงเทพมหานคร. (2556). รายงานการศึกษา: ประชากรกรุงเทพมหานครและปริมณฑลปี 2556.

In กองนโยบายและแผนงานกรุงเทพมหานคร (Ed.).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2547). ข้อเสนอยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). ยุทธศาสตร์การส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์การส่งเสริม การมีส่วนร่วมทางการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2551). แผนยุทธศาสตร์ส่งเสริมการศึกษานอก

ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยตามแผนปฏิบัติราชการ

4 ปี (พ.ศ.2551-2554). กรุงเทพมหานคร: รัชชีการพิมพ์.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2552). กศน.นโยบายและจุดเน้นการดำเนินงาน

สำนักงานกศน. ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร: รัชชีการพิมพ์.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน. (2553). เอกสารนโยบายเพื่อเผยแพร่

แนวความคิด การส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน มาตรการสำคัญเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการ

เรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน. (2554). เวทีปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคน

ทั้งมวล ครั้งที่ 11 : ถักทอพลังชุมชน(ตำบล)...เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของพลเมืองรุ่นใหม่.

[from]<http://www.qlf.or.th/Mobile/Details?contentId=555>

สุญาดา สุนทรสารทูล. (2552). รูปแบบความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชนในการสร้างภูมิคุ้มกันทาง

วัฒนธรรมแก่เด็กและเยาวชนในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์),

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- สุนทร สุนันท์ชัย. (2543). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนแบบ *life long* (ตลอดชีวิต) ในก้าวต่อไปของ กศน. มุมมองของนักคิด. กรุงเทพมหานคร: ชุมชมสหกรณ์การเกษตร.
- สุพัตรา สุภาพ. (2542). ปัญหาสังคม. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- สุภามาศ อำดวง. (2554). แนวทางการจัดแหล่งการเรียนรู้ในวัดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2545). การจัดการศึกษานอกระบบด้วยวิธีการศึกษาทางไกลเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี และคณะ. (2548). รายงานการวิจัยการจัดการเรียนรู้ของแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต : พิพิธภัณฑ์. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- สุเมธ เดียววิเศษ. (2527). พฤติกรรมผู้นำทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งวัฒนาการพิมพ์.
- สุรพันธ์ ยันต์ทอง. (2525). การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพร่พิทยา.
- สุรียณ จันทร์นุกร. (2537). จริยธรรมของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- สุวกิจ ศรีปัดดา. (2545). การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลของสถาบันอุดมศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถาบันราชภัฏมหาสารคาม. สถาบันพระปกเกล้า.
- สุวัฒน์ มุทเมธา. (2524). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- เสนาะ ตีเยาว์. (2546). หลักการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร.
- โสวัฒน์ พรหมสุพรรณ และคณะ. (2551). กระบวนการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียนและชุมชน ในการปลูกฝังคุณธรรมด้านความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กและเยาวชน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดีอำเภอหนองเสือ จังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- หวน พิณธพันธ์. (2529). การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- อนุภาพ ธีรราก. (2528). การวิเคราะห์เชิงสมมติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี. (สารนิพนธ์มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). พัฒนาการการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมสำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2554). ความเป็นผู้นำทางการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อิระวีชัย จันทร์ประเสริฐ. (2541). รายงานสวัสดิการสังคม. กรุงเทพมหานคร: หนังสืองานวันเกิด.
- อุทัย ดุลยเกษม และอรศรี งามวิทยานนท์. (2540). ระบบการศึกษากับชุมชน : กรอบแนวคิดและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: แพลนปรินต์.
- อุ้นตา นพคุณ. (2546). กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์.

อุมาภรณ์ ภัทรวณิช และปัทมา อมรสิริสมบูรณ์. (2550). ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา : เมืองและชนบท
ในวรัชย์ ทองไทย และสุรีย์พร พันพื้ง. นครปฐม: สำนักพิมพ์ประชากรและสังคม.
เอมอร กฤษณะรังสรรค์. (2537). ผลของการฝึกอบรมตามหลักไตรสิกขาต่อความรับผิดชอบในหน้าที่ ของนักศึกษา
วิชาชีพครู สถาบันราชภัฏ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ
ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. อาจารย์ ดร. ชนินทร สุขเจริญ
อาจารย์ภาควิชาตกแต่งออกแบบภายใน คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. อาจารย์ ดร.ภัทรพล มหาจันทร์
หัวหน้าภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
3. ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ
อดีตหัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศน์สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
4. รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
อาจารย์ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. พระมหารัตนากร
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์
ในการตอบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญ
รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบสัมภาษณ์

1. ดร.วิรุพท์ นิลโมจน์
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาออกโรงเรียน
2. นาง สมใจ จินตนาผล
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร
3. พระมหารัตนากร
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดไตรมิตรวิทยาราม

ภาคผนวก ค
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์
ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม(Focus Group)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

**รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความอนุเคราะห์
ในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม(Focus Group)**

1. นายมนูญ พุฒทอง
ประธานกรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
2. นางสาววิภาวรรณ สุขเจริญดี
กรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
3. นางพิมพ์ศิริ สุวรรณาคม
กรรมการคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
4. นายมนัส อยู่นาม
ผู้แทนองค์กรส่วนท้องถิ่นคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
5. พระพิพัฒน์จริyalังการ
เจ้าอาวาสวัดปรีนายก
6. พระมหาปณิธาน โชติปัญญา
พระวัดปรีนายก
7. พระครูสังฆรักษ์กิตติมา กิตติมานันโท
ผู้แทนองค์กรศาสนาคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
8. นายรักไทย ธนวุฒิกุล
ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
9. นางวาณีพร ตันวิสัย
รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
10. นางพัชรี ชนิดานันท์
รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลวัดปรีนายก
11. ดร.วิรุฬห์ นิลโมจน์
ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาออกโรงเรียน
12. นางสาววรรวิภา พรหมนिति
ครูผู้สอนศูนย์การศึกษาออกระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยเขตพระนคร

ภาคผนวก ง
ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC)

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ของ
แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการ
เรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

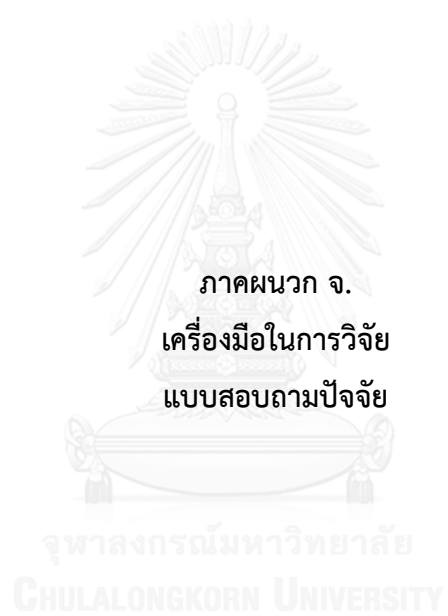
ข้อ คำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่า IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
3	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
4	1	1	1	0	1	4	0.8	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
6	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
7	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
8	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
9	1	0	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
10	1	0	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
11	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
14	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
16	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
17	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
18	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
19	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
20	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง

21	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
22	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
23	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
24	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
25	1	0	1	1	0	3	0.6	สอดคล้อง
26	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
27	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
28	1	0	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
29	1	0	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
30	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
31	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
32	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
33	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
34	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
35	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
36	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
37	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
38	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
39	1	1	1	0	1	4	0.8	สอดคล้อง
40	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความถามและวัตถุประสงค์ ของแบบสอบถาม
ความร่วมมือที่เกิดขึ้นระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน
เมือง

ข้อ คำถาม	คะแนนความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	ค่า IOC	ความหมาย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	1	0	1	0	1	3	0.6	สอดคล้อง
2	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
3	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
4	1	0	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
5	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
6	0	1	0	1	1	3	0.6	สอดคล้อง
7	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
8	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
9	0	1	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
10	1	0	1	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
11	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
12	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง
13	1	1	1	1	0	4	0.8	สอดคล้อง
14	1	1	0	1	1	4	0.8	สอดคล้อง
15	1	1	1	1	1	5	1.0	สอดคล้อง

แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง โดยใช้ความร่วมมือระหว่าง บ้าน วัดและโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองซึ่งมีทั้งหมด 8 ประเด็นโดยมีความหมายโดยสรุปได้ดังนี้

ทัศนคติความร่วมมือ หมายถึง ความคิดเห็นต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนกันนั้นจะช่วยให้กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆในชุมชนสำเร็จลุล่วงตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความผูกพันกับงานเป็นการที่บุคคลในบ้าน วัด โรงเรียน มีความมุ่งมั่นในการทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย ให้สัญญาและเต็มใจที่จะทำงานอย่างหนักด้วยการทุ่มเทแรงกายแรงใจหรือเวลาในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานในชุมชน

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง ความคิดหรือจิตสำนึกที่เป็นสาธารณะของคนในชุมชนหรือหน่วยของบ้าน วัดและโรงเรียนคือต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน จะก่อให้เกิดผลสำเร็จในความร่วมมือ

การสื่อสาร หมายถึง การสื่อสารกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เช่น การร่วมมือ การประสานงาน รวมถึงความไว้วางใจกัน และเป็นสิ่งที่จะทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคล เป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้

เคารพสิทธิในตัวเอง หมายถึง การเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่น ในหน่วยของบ้าน วัด โรงเรียน เป็นสภาพที่บุคคลเห็นว่าการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ในขอบเขตที่เขาปฏิบัติได้ เนื่องจากเป็นสิทธิในการตัดสินใจของบุคคลนั้น การเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นการที่บุคคลยอมรับว่าการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ในขอบเขตที่เขาปฏิบัติได้

การจัดการ หมายถึง การจัดการกิจกรรมหรือโปรแกรมในบ้าน วัด โรงเรียนทำให้ได้ผลงานหรือการบริการของบ้าน วัด โรงเรียนโดยการสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานให้มีความพยายามในการ

ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้กลายเป็นสมาชิกหน่วยของความร่วมมือและของกลุ่มคนที่สามารถปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารหน่วยของความร่วมมือ ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาสและผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้จัดการสิ่งต่างๆ ในหน่วยของความร่วมมือตามบทบาทของผู้บริหาร และเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ได้บังคับบัญชา

ความร่วมมือจากภายนอก หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน นั้นอาจเกิดจากภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งจะช่วยให้ความร่วมมือที่มีอยู่เดิมนั้นประสบผลดีขึ้น โดยการร่วมมือจากหน่วยของความร่วมมือภายนอกนั้นอาจเป็นความร่วมมือด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการเงินหรือปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด โรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

เครือข่ายความร่วมมือ หมายถึง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆทั้งภายในและภายนอก

ผลของความร่วมมือ หมายถึง ผลจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน

กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ในระบบ นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนที่เกิดขึ้นในชุมชน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามปัญหา

โปรดทำเครื่องหมาย✓ ให้ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- 1) ชาย 2) หญิง

3. ปัจจุบันท่านอายุ.....ปี

2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

บ้าน

1) ผู้นำชุมชน

2) ประชาชนในชุมชน

อาชีพ.....

3) อื่นๆโปรดระบุ.....

วัด

1) พระภิกษุหรือสามเณร

2) อุบาสก, อุบาสิกา

3) อื่นๆโปรดระบุ.....

โรงเรียน

1) ผู้บริหาร

ประสบการณ์ทำงาน.....ปี

2) ครู

ประสบการณ์ทำงาน.....ปี

3) อื่นๆโปรดระบุ.....

4. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน

1) ประถมศึกษา

2) มัธยมศึกษาตอนต้น

3) มัธยมศึกษาตอน

ปลาย

4) ปวช.

5) ปวส.

6) อนุปริญญา

7) ปริญญาตรี

8) ปริญญาโท

9) ปริญญาเอก

10) อื่นๆ โปรดระบุ .....

5.กรณีที่ท่านเป็นพระภิกษุหรือสามเณรท่านมีวุฒิทางธรรมระดับ

1) นักธรรมตรี   2) นักธรรมโท   3) นักธรรมเอก

4) เปรียญ.....ประโยค.....

6.ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน ..... ปี

7. ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดโดยความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในรอบปีที่ผ่านมา
จำนวน.....ครั้ง

8. ท่านได้รับข้อมูลกิจกรรม ข่าวสาร เกี่ยวกับบ้าน วัดและโรงเรียน จากช่องทางใดบ้าง.....

**ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัดและโรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้
ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง**

คำชี้แจง: ท่านกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับความรู้สึกของท่านที่มีต่อความ
ร่วมมือในประเด็นนั้นๆโดยผู้วิจัยขอแบ่งระดับของการตอบเป็น 5 ระดับดังต่อไปนี้

ระดับที่ 5 ถ้าข้อความดังกล่าวผู้ตอบเห็นด้วยระดับมากที่สุด

ระดับที่ 4 ถ้าข้อความดังกล่าวผู้ตอบเห็นด้วยระดับมาก

ระดับที่ 3 ถ้าข้อความดังกล่าวผู้ตอบเห็นด้วยระดับปานกลาง

ระดับที่ 2 ถ้าข้อความดังกล่าวผู้ตอบเห็นด้วยระดับน้อย

ระดับที่ 1 ถ้าข้อความดังกล่าวผู้ตอบเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	1. ปัจจัยภายใน ด้านทัศนคติความร่วมมือ การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนเป็นสิ่งที่					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
	ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
2	การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานต่างๆในชุมชน					
3	การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้เกิดความสามัคคีในชุมชน					
4	การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนทำให้เกิดความร่วมมือทางด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
5	การร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตทำให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต					
	ความรับผิดชอบ					
6	ท่านเข้าร่วมประชุมเสมอเมื่อมีการประชุมวางแผนเรื่องการจัดการศึกษาหรือจัดการเรียนรู้ในชุมชน					
7	ท่านช่วยเหลือและให้ความร่วมมือแม้ชุมชนไม่ได้แจ้งต่อท่าน					
8	ท่านทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนอย่างเต็มที่					
9	ท่านปฏิบัติภาระงานอย่างเต็มที่แม้ท่านจะไม่ถนัดในงานนั้น					
10	ท่านมอบหมายงานให้กับผู้อื่นเมื่อรู้ว่าไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้					
	การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม					
11	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้งที่มีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
12	ท่านเสนอการเรียนรู้ใหม่ให้กับชุมชนเสมอ					
13	ท่านเสียสละเวลาส่วนตนเพื่อมาช่วยงานชุมชนในการจัดกิจกรรม					
14	ท่านดูแลแหล่งเรียนรู้ไม่ให้ชำรุดทรุดโทรมอยู่เสมอ					
15	ท่านบอกเคล็ดลับในการประกอบอาชีพให้กับคนในชุมชน					
	การติดต่อสื่อสาร					
16	การสื่อสารในชุมชนในเรื่องการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจะมาจากความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน					
17	เมื่อมีกิจกรรมความร่วมมือในชุมชนท่านจะรับรู้เสมอ					
18	การสื่อสารในการทำงานร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนมักจะดำเนินไปด้วยความราบรื่น					
19	การที่กิจกรรมของชุมชนของท่านประสบความสำเร็จนั้นเกิดจากการสื่อสารที่ดีในชุมชน					
20	การได้รับรู้ความเคลื่อนไหวของข่าวสารในการจัดกิจกรรมอยู่เสมอๆนั้นทำให้ท่านอยากที่จะมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม					
	การเคารพสิทธิในตัวผู้อื่น					
21	ในการประชุมเพื่อวางแผนหรือดำเนินงานนั้นมีการเปิดกว้างให้ทุกคนได้มีสิทธิออกความคิดเห็น					
22	แผนการดำเนินงานหรือกิจกรรมเกิดจากที่ประชุมร่วมกันของบ้าน วัด โรงเรียน					
23	เปิดโอกาสให้กับผู้ที่คิดต่างเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน					
24	สามารถเปลี่ยนแนวทางดำเนินกิจกรรมทันทีเมื่อมีผู้เสนอสิ่งที่ดีกว่าในการดำเนินงาน					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
25	การตัดสินใจใดๆเกิดจากสมาชิกหรือตัวแทนของบ้าน วัด โรงเรียน					
26	2. ปัจจัยภายนอก ด้านการจัดการ บ้าน วัด โรงเรียนร่วมมือกันจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ					
27	บ้าน วัด โรงเรียนมีการดำเนินการจัดการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเป็นระบบ					
28	ทุกฝ่ายของบ้าน วัด โรงเรียนทำงานในบริบทของตนอย่างเต็มที่					
29	บ้าน วัด โรงเรียนมีการประชุมเพื่อสรุปงานและปัญหาอย่างสม่ำเสมอ					
30	บ้าน วัด โรงเรียนมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใส					
31	ผู้นำ ผู้นำของบ้าน วัด โรงเรียนสนับสนุนในความร่วมมืออย่างเต็มที่					
32	ภาวะผู้นำของบ้าน วัด โรงเรียนมีความเหมาะสมในการดำเนินงาน					
33	ผู้นำของบ้าน วัด โรงเรียนเห็นความสำคัญและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
34	ผู้นำของบ้าน วัด โรงเรียนเป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่างๆ					
35	ผู้นำของบ้าน วัด โรงเรียนทำงานประสานร่วมกันได้อย่างดี					

ข้อ	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
36	ความร่วมมือจากภายนอก หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมความร่วมมือใน ชุมชน					
37	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้าน วิทยากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
38	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้าน งบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
39	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และเทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดกิจกรรมการ เรียนรู้ตลอดชีวิต					
40	หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนเข้ามาส่งเสริมทางการให้ คำปรึกษาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากบ้าน วัด โรงเรียนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

คำชี้แจง: ท่านกรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างให้ตรงกับระดับความรู้สึกของท่านที่มีต่อความร่วมมือในประเด็นนั้นๆ โดยผู้วิจัยขอแบ่งระดับของการตอบเป็น 5 ระดับดังต่อไปนี้

ระดับที่ 5 ถ้าในชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในระดับมากที่สุด

ระดับที่ 4 ถ้าในชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในระดับมาก

ระดับที่ 3 ถ้าในชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในระดับปานกลาง

ระดับที่ 2 ถ้าในชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในระดับน้อย

ระดับที่ 1 ถ้าในชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในระดับน้อยที่สุด

ข้อ	คำถาม	ระดับความรู้				
		5	4	3	2	1
	1.เครือข่ายความร่วมมือ					
1	ชุมชนของท่านมีความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
2	ชุมชนของท่านมีการประชุมร่วมกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
3	บ้าน วัด โรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
4	บ้าน วัด โรงเรียนในชุมชนของท่านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
5	มีการจัดตั้งเครือข่ายอื่นภายในชุมชนเพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน					
	2.ผลของความร่วมมือ					
6	ชุมชนของท่านมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
7	ชุมชนของท่านร่วมมือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					
8	ชุมชนของท่านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะเป็นของวัด โรงเรียน หรือชุมชน					
9	ชุมชนของท่านมีการจัดหาทรัพยากรที่เพียงพอต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต					

ข้อ	คำถาม	ระดับความรู้สึก				
		5	4	3	2	1
10	ชุมชนของท่านมีการจัดการกับแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างเหมาะสม					
11	3.กิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ชุมชนของท่านมีความหลากหลายของกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน					
12	ชุมชนของท่านมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสม					
13	ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษาในระบบ					
14	ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษานอกระบบ					
15	ชุมชนของท่านมีกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนตอบสนองการศึกษาตามอัธยาศัย					

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

นายสันติภาพ รอดสถิตย์

086-3499340

(ผู้วิจัย)

ภาคผนวก ฉ.
แนวทางการสนทนากลุ่ม

แนวทางการสนทนากลุ่ม

คำชี้แจง

ประเด็นการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับ แนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดย ใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน จัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) นำเสนอผลการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในชุมชนเมือง 2) ร่วมกันสร้างแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดย ใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อในการสร้าง แนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตใน ชุมชนเมืองโดย ใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ทัศนคติความร่วมมือ หมายถึง ความคิดเห็นต่อความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนใน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน การ ร่วมมือกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนกันนั้นจะช่วยให้กิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆในชุมชนสำเร็จลุล่วง ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นประโยชน์แก่ชุมชนโดยรวม

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความผูกพันกับงานเป็นการที่บุคคลในบ้าน วัด โรงเรียน มีความ มุ่งมั่นในการทำงานที่ตนได้รับมอบหมาย ให้สัญญาและเต็มใจที่จะทำงานอย่างหนักด้วยการทุ่มเท แรงแยกแรงใจหรือเวลาในการปฏิบัติงาน หรือทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานในชุมชน

การเห็นประโยชน์ส่วนรวม หมายถึง ความคิดหรือจิตสำนึกที่เป็นสาธารณะของคนในชุมชน หรือหน่วยของบ้าน วัดและโรงเรียนคือต้องเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมาก่อน จะก่อให้เกิดผลสำเร็จใน ความร่วมมือ

การสื่อสาร หมายถึง การสื่อสารกันระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เช่น การร่วมมือ การ ประสานงาน รวมถึงความไว้วางใจกัน และเป็นสิ่งที่จะทำให้ความสัมพันธ์ของบุคคล เป็นไปในทางที่ดี หรือไม่ดีก็ได้

เคารพสิทธิในผู้อื่น หมายถึง การเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่น ในหน่วยของบ้าน วัด โรงเรียน เป็นสภาพที่บุคคลเห็นว่าการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ในขอบเขตที่เขาปฏิบัติได้ เนื่องจาก เป็นสิทธิในการตัดสินใจของบุคคลนั้น การเคารพสิทธิในการตัดสินใจของผู้อื่นเป็นการที่บุคคลยอมรับ ว่าการตัดสินใจของผู้อื่นอยู่ในขอบเขตที่เขาปฏิบัติได้

การจัดการ หมายถึง การจัดการกิจกรรมหรือโปรแกรมในบ้าน วัด โรงเรียนทำให้ได้ผลงาน หรือการบริการของบ้าน วัด โรงเรียนโดยการสนับสนุนผู้ปฏิบัติงานให้มีความพยายามในการ ปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้กลายเป็นสมาชิกหน่วยของความร่วมมือและของกลุ่มคนที่ สามารถปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพ

ผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารหน่วยของความร่วมมือ ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียน เจ้าอาวาสและ ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้จัดการสิ่งต่างๆ ในหน่วยของความร่วมมือตามบทบาทของผู้บริหาร และเป็น บุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

ความร่วมมือจากภายนอก หมายถึง ปัจจัยภายนอกที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน นั้นอาจเกิดจากภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งจะช่วยให้ความร่วมมือที่มีอยู่เดิมนั้นประสพผลดีขึ้น โดยการร่วมมือจากหน่วยของความร่วมมือภายนอกนั้นอาจเป็นความร่วมมือด้านบุคลากร ปัจจัยด้าน การเงินหรือปัจจัยสนับสนุนอื่นๆ

ประเด็นที่ 1: พิจารณาผลการวิจัย

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับผลการวิจัยด้านปัจจัยที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง

- ความร่วมมือจากภายนอก
- ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล
- ผู้นำในองค์กรของบ้านวัดโรงเรียน
- การเห็นประโยชน์ส่วนรวม
- ผู้นำ

ประเด็นที่ 2: นำเสนอแนวทางเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับผลการวิจัยด้านการความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และ โรงเรียนในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมือง ดังต่อไปนี้

1.1 การจัดการในองค์กรของบ้านวัดโรงเรียน

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านการจัดการในองค์กรของบ้านวัดโรงเรียนมีดังนี้

1. บ้านวัดโรงเรียนควรมีการบริงงานภายในองค์กรอย่างโปร่งใส
2. บ้านวัดโรงเรียนควรให้คนในชุมชนโดยเฉพาะในองค์กรของตนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการองค์กรมากยิ่งขึ้น
3. ในการจัดการการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตควรจัดการอย่างมีระบบและยั่งยืนในระยะยาวโดยเริ่มจากในองค์กร
4. ควรมีการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุมหรือในการดำเนินงานในองค์กร
5. ควรมีการสรุปงานหรือสรุปปัญหาเพื่อดำเนินการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง
6. บ้านวัดโรงเรียนควรเห็นความสำคัญของความคิดเห็นทุกความคิดเห็นในองค์กรไม่เพิกเฉยต่อความคิดเห็นนั้น

1.2 ความร่วมมือจากภายนอก

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านความร่วมมือจากภายนอก

1. หน่วยงานภายนอกโดยเฉพาะทางด้านเอกชนควรควรเข้ามาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชน
2. หน่วยงานภายนอกควรเข้ามาสนับสนุนทรัพยากรด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านเงินทุน
3. ควรมีการสนับสนุนผู้ที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรให้กับกิจกรรมการเรียนรู้จากหน่วยงานภายนอก
4. ควรมีการให้คำปรึกษาด้านต่างๆในการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

5. บ้านวัดโรงเรียนควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องกับหน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชน

1.3 ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านความรับผิดชอบของแต่ละบุคคล

1. คนในชุมชนควรเห็นถึงคุณค่าของตนเองของหน่วยความร่วมมือและมองว่าตนนั้นเป็นส่วนสำคัญในการทำงาน
2. คนในชุมชนควรทำงานที่ตนได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่
3. ควรเข้าร่วมประชุมวางแผนหรือดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ
4. ควรช่วยเหลือชุมชนในการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเต็มที่แม้ไม่ได้รับมอบหมายงานก็ตาม
5. บ้านวัดโรงเรียนควรมีการแบ่งงานที่ยุติธรรมและเหมาะสมกับความสามารถที่บุคคลพึงกระทำได้

1.4 ผู้นำในองค์กรของบ้านวัดโรงเรียน

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้านวัดโรงเรียน พบว่าแนวทางด้านผู้นำในองค์กรของบ้านวัดโรงเรียน

1. ควรมีความรู้ความสามารถในด้านการจัดการองค์กรของตน
2. ควรมีภาวะผู้นำและมีความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน
3. ควรเห็นถึงประโยชน์ของความร่วมมือในชุมชน
4. ควรเห็นถึงประโยชน์ของการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. เป็นแกนหลักในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.5 การเห็นประโยชน์ส่วนรวม

จากการสังเคราะห์ปัจจัยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน พบว่าแนวทางการเห็นประโยชน์ส่วนรวม

1. ประชาชนในชุมชนควรเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักในการปฏิบัติงาน
2. ประชาชนในชุมชนควรมีการนำเสนอความรู้ของตนเองอย่างเต็มที่เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน
3. ประชาชนควรอุทิศเวลาที่มีเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. ประชาชนในชุมชนควรมีจิตสาธารณะในการดำเนินการเรียนรู้ตลอดชีวิต
5. ประชาชนในชุมชนควรเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนทุกครั้งเมื่อมีโอกาส

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตในชุมชนเมืองโดยใช้ความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน

ประเด็นที่ 3: ข้อคิดเห็นและหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ (หากมี)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายสันติภาพ รอดสถิตย์ เกิดวันที่ 28 เมษายน 2531 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย จากโรงเรียนสารสิทธิ์พิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชามัธยมศึกษาวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2553 ได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2554 ปัจจุบันรับราชการครู ที่โรงเรียนไทรมิตรวิทยาลัย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

